

Maa- ja metsätalous-
ministeriö

Analyysi Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 toimenpiteiden aluetalous- ja työllisyysvaikutuksista

Analyysi Manner- Suomen maaseudun kehittämishojelman 2014–2020 toimenpiteiden aluetalous- ja työllisyysvaikutuksista

Hilkka Vihinen, Olli Voutilainen, Minna Väre, Olli Lehtonen,
Max Strandén

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Maa- ja metsätalousministeriö

CC BY-ND 4.0

ISBN pdf: 978-952-366-737-2

ISSN pdf: 2984-5394

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2025

Analyysi Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 toimenpiteiden aluetalous- ja työllisyysvaikutuksista

**EU:n yhteinen maatalouspolitiikka Suomessa
Arviointeja ja selvityksiä 2025:4**

Teema

Maaseutu

Julkaisija Maa- ja metsätalousministeriö

**Tekijä/t
Kieli** Hilka Vihinen, Olli Voutilainen, Minna Väre, Olli Lehtonen, Max Strandén
suomi

Sivumäärä

142

Tiivistelmä

Julkaisussa arvioidaan EU-osarahoitteen Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman aluetalous- ja työllisyysvaikutuksia ohjelmakaudella 2014–2022. Kohteena on 3 rahoitusmuotoa: maatalouden investointituki, yritysrahoitus ja kehittämishankerahoitus.

Pääasiallisena menetelmänä politiikkatoimien nettovaikutusten analyysissa on kontrafaktuaalinen arviointi.

Maatalouden yrittäjätulo, liikevaihto ja kannattavuus kasvoivat selvästi investointitukea saaneilla tiloilla. Ne myös työllistivät keskimääräistä enemmän. Tukien toistuvuus ja hyödynnettävyys yli ohjelmakausien on oleellista yrityksen pitkäjänteisessä kehittämisessä.

Verrokkiasetelma osoitti, että ohjelmaan kohdennettu rahoitus on ollut vaikuttavaa ja tuottanut konkreettisia tuloksia. Yritysrahoituksen vaikutuksesta 1 miljoonalla eurolla tukea syntyi politiikkavaikutuksena noin 8,1 työpaikkaa. Kokonaisvaikutukset aluetalouksiin ovat 1,5-kertaiset, kun huomioidaan kerrannaisvaikutukset. Tulos korostaa yritysrahoituksen strategista merkitystä maaseudun elinvoiman vahvistamisessa.

Tutkimuksessa havaittiin eroja maaseututyypin (kaupungin läheinen, ydinmaaseutu ja harvaan asuttu maaseutu) yritysten työpaikkojen määrän kasvun todennäköisyydessä. Myös maatalainvestoinnit ja maaseudun kehittämishankkeet osuvat erityyppisille maaseutualueille eri tavoin. Kokonaisvaltainen maaseudun kehittäminen edellyttää paikkaperustaisesti eriytettyä, maatalouden ulkopuolisen maaseudun kehittämistä osana tulevan rahoituskauden Yhteistä maatalouspolitiikkaa (CAP).

Asiasanat Maaseutupolitiikka, aluetalous, työllisyys, vaikuttavuusarviointi, maaseudun kehittämisohjelma, maaseudun kehittäminen, vaikuttavuus

ISBN PDF 978-952-366-737-2

ISSN PDF

2984-5394

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-737-2>

Analys av effekterna av landsbygdsutvecklingsprogrammets åtgärder 2014–2020 på den regionala ekonomin och sysselsättningen

**EU:s gemensamma jordbrukspolitik i Finland
Utvärderingar och utredningar 2025:4**

Tema

Landsbygd

Utgivare Jord- och skogsbruksministeriet

Författare Hilka Vihinen, Olli Voutilainen, Minna Väre, Olli Lehtonen, Max Strandén
Språk finska

Sidantal

142

Referat

I publikationen bedöms effekterna av det EU-delfinansierade programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland på den regionala ekonomin och sysselsättningen under programperioden 2014–2022. Målet är 3 åtgärder: investeringsstöd till jordbruket, företagsfinansiering och finansiering av utvecklingsprojekt.

Den huvudsakliga metoden för att analysera nettoeffekterna av politiska åtgärder är kontrafaktisk bedömning.

Jordbrukets företagarkinkomst, omsättningen och lönsamhet ökade tydligt på gårdar som fick investeringsstöd. De sysselsatte också mer än genomsnittet. Att stöden är återkommande och går att utnyttja över programperioderna är väsentligt för företagets långsiktiga utveckling.

Kontrollupplägget visade att den finansiering som riktats till programmet har varit imponerande och gett konkreta resultat. Till följd av företagsfinansieringen genererades stöd för 1 miljon euro i form av en policyeffekt på cirka 8,1 arbetsplatser. De totala effekterna på de regionala ekonomierna är 1,5 gånger större när multiplikatoreffekterna observeras. Resultatet betonar företagsfinansieringens strategiska betydelse för att stärka landsbygdens livskraft.

Studien fann skillnader i sannolikheten för att antalet arbetstillfällen i företag av landsbygdstyp (stadsnära landsbygd, kärnlandsbygd och glesbygd) skulle öka. Även investeringar i jordbruk och landsbygdsutvecklingsprojekt träffar olika typer av landsbygdsområden på olika sätt. En övergripande landsbygdsutveckling förutsätter en platsbaserad differentierad utveckling av landsbygden utanför jordbruket som en del av den kommande finansieringsperiodens gemensamma jordbrukspolitik (CAP).

Nyckelord Landsbygdspolitik, regional ekonomi, sysselsättningen, effektbedömning, program för utveckling av landsbygden, landsbygdsutveckling, verkningsfullhet

ISBN PDF 978-952-366-737-2

ISSN PDF

2984-5394

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-737-2>

Analysis of the regional economy and employment impacts of the Rural Development Programme 2014–2020 measures

Common agricultural policy of the EU in Finland Evaluations and reports 2025:4	Subject	Rural area
---	----------------	------------

Publisher	Ministry of Agriculture and Forestry
------------------	--------------------------------------

Author(s)	Hilkka Vihinen, Olli Voutilainen, Minna Väre, Olli Lehtonen, Max Strandén		
Language	Finnish	Pages	142

Abstract

The publication assesses the regional economic and employment impacts of the EU-co-funded Rural Development Programme for Mainland Finland in the 2014–2022 programming period. Three measures will be targeted: agricultural investment aid, funding for enterprises and development projects.

The main method for analysing the net impact of policy measures is counterfactual assessment.

Entrepreneurial income, turnover and profitability in agriculture increased clearly on farms that received investment aid. They also employed more than average. The frequency and usability of the subsidies over the programming periods is essential for the long-term development of the enterprise.

The counterfactual assessment showed that the funding allocated to the programme has had impact and produced concrete results. As a result of funding for enterprises, approximately 8.1 jobs were created as a policy effect with EUR 1 million in support. The total effects on the regional economies are 1.5 times higher when the multiplier effects are taken into account. The result highlights the strategic importance of enterprise funding in strengthening the vitality of rural areas.

The study found differences in the probability of increasing the number of jobs in enterprises located in different types of rural areas (adjacent to urban areas, core rural areas and sparsely populated rural areas). Farm investment and rural development projects also hit different types of rural areas in different ways. Comprehensive rural development requires place-based, non-agricultural rural development as part of the Common Agricultural Policy (CAP) for the forthcoming funding period.

Keywords	rural policy, regional economy, employment, impact assessment, rural development programme, rural development, efficacy
-----------------	---

ISBN PDF	978-952-366-737-2	ISSN PDF	2984-5394
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

URN address	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-737-2
--------------------	---

Sisältö

1	Johdantoa aluetalous- ja työllisyysvaikutusten analyysiin	8
1.1	Analyysin tausta ja tavoitteet.....	8
1.2	Menetelmät ja aineistot.....	9
2	Tarkasteltava maaseudun kehittämisrahoitus pääpiirteittäin	13
2.1	Rahoitusmuotojen kuvaus.....	13
2.2	Tarkastellun rahoituksen kohdentuminen luokittain.....	19
2.3	Kehittämisrahoituksen jakautuminen alueellisesti ja kaupunki-maaseutu- alueluokituksessa.....	37
2.4	Yhteenveto	42
3	Maatalouden investointitukea saaneiden maatilojen kehitys	44
3.1	Tilojen talouskehitys.....	44
3.2	Toiminnan laajuus.....	49
3.3	Yhteenveto	50
4	Yritysrahoitusta saaneiden yritysten työpaikkakehitys	53
4.1	Tuettujen yritysten työpaikkakehitys.....	53
4.1.1	Tuettujen yritysten työpaikkakehitys yritysrekisterissä	53
4.1.2	Tukimuodot, yritysten tilanteet ja kehitys.....	61
4.1.3	Tuettujen yritysten kehitys ELY-keskuksittain.....	65
4.1.4	Tuettujen yritysten työpaikkakehitys seurantatiedoissa	66
4.2	Tilastollinen mallinnus tuettujen yritysten työpaikkakehityksestä	68
4.2.1	Työpaikkakehitykseen liittyvät tekijät	68
4.2.2	Regressiomallinnuksen tulokset	70
4.3	Yhteenveto tuettujen yritysten työpaikkakehityksestä.....	74
5	Yritysrahoituksen vaikuttavuus yritysten työpaikkakehityksessä	75
5.1	Aineisto ja yritysten havaittu työpaikkakehitys.....	76
5.2	Lähtökohtia vaikuttavuuden tarkasteluun	79
5.3	Sovitetut regressiomallit.....	82
5.4	Yritysrahoituksen vaikuttavuus – regressiomallien tulokset.....	85
5.5	Mikä vaikuttaa työpaikkojen lukumäärän kehitykseen eniten?	91
5.6	Yhteenveto yritysrahoituksen vaikuttavuudesta yritysten työpaikkakehitykseen .	93

6	Yritysrahoituksen vaikuttavuus yritysten toiminnan mittareihin	94
6.1	Yritysten kehitystä kuvaavat muuttujat	95
6.2	Tuen politiikkavaikutuksen laskenta	96
6.3	Keskimääräiset vaikutukset tuettujen yritysten kehitykseen	99
6.4	Tuen keskimääräisten vaikutusten kokonaisvaikutukset	101
6.5	Yhteenvedo yritystuen vaikutuksista yritysten toiminnan mittareihin	103
7	Yritysrahoituksen työpaikkakehityksen kokonaisvaikutukset maakunnittain	104
7.1	Kokonaisvaikutusten laskentakehikko	105
7.2	Yritysrahoituksen aluetalousvaikutukset maakuntien työpaikkakehitykseen	106
7.3	Yhteenvedo työpaikkakehityksen kokonaisvaikutuksista	110
8	Kehittämishankerahoitus	111
8.1	Kehittämishankkeiden vaikutukset laadullisesti	113
8.2	Kehittämishankerahoituksen vaikutukset seurantatietojen valossa	117
9	Yhteenvedo ja politiikkasuositukset	119
9.1	Ohjelman kokonaiskuva: Ydinmaaseutu aktiivinen kaikissa rahoitusmuodoissa, harvaan asutun maaseudun maatilainvestoinnit laskusuunnassa	120
9.2	Maaseutuohjelman perustelu työllisyysasteen kehityksen näkökulmasta	121
9.3	Maatalouden investointirahoitus paransi työllisyyttä erityisesti suurimpien kotieläintilojen kautta	123
9.4	Kehittämishankerahoituksella välillinen vaikutus aluetalouteen, suoraa työllisyysvaikutusta hankeajalla	124
9.5	Yhteenvedo yritysrahoituksesta: miljoonan tukieuron suora työllisyysvaikutus noin 8,1 työpaikkaa	125
9.6	Menetelmällisiä huomioita vaikutusarviointista	130
9.7	Politiikka- ja tutkimussuosituksia	133
	Liitteet	135
	Liite 1. Maatalouden investointituen toimenpidetyyppien uudelleen luokittelu	135
	Liite 2. Manner-Suomen maaseudun kehittämishanke 2014–2020 – aluetalouteen ja työllisyyteen liittyvien toimenpiteiden arviointi (Euroopan komission arviointikysymykset ja täydentävä kansallinen kysymys)	136
	Lähteet	137
	Kirjallisuus	137
	Aineistot	142

1 Johdantoa aluetalous- ja työllisyysvaikutusten analyysiin

1.1 Analyysin tausta ja tavoitteet

Selvityksessä analysoidaan EU-osarahoitteen Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman (jäljempänä maaseutuohjelma) aluetalous- ja työllisyysvaikutuksia. Alun perin tarkasteltava ohjelmakausi oli 2014–2020, mutta uuden kauden käynnistys viivästyi kahdella vuodella, ja ohjelmakautta jatkettiin vastaavasti. Tarkastelumme kattaa täten myös vuosina 2021 ja 2022 tehdyt päätökset. Käytämme selvityksessämme siksi maaseutuohjelma 2014–2022 - ja ohjelma- tai rahoituskausi 2014–2022 -ilmaisuja. Työ on jatkoa aiemmin julkaistulle vastaavalle vaikutusanalyysille kaudelta 2007–2013 (Vihinen ym. 2019).

Raportti keskittyy maaseutuohjelman vaikutuksiin aluetaloudessa ja työllisyydessä. Se ei pyri esittämään kattavaa kuvaa kaikista ohjelman tavoittelemista vaikutuksista. Selvitys liittyy maaseutuohjelman arvioinnin toteuttamissuunnitelman tavoitteeseen ”Maaseudun yritystoiminta monipuolistuu ja työllisyys, palvelut sekä vaikuttamisen mahdollisuudet paranevat”. Analyysin painopiste on etenkin maaseudun yritysrahoituksessa, sillä vuoden 2019 raportin menetelmä kehitettiin niiden tarkastelemiseksi. Myös maatalouden tarkastelussa hyödynnetään kontrafaktuaalista vertailuasetelmaa. Maaseudun kehittämistoimenpiteisiin kyseinen menetelmä ei sovellu, ja niiden aluetalous- ja työllisyysvaikutukset ovat useimmiten välillisiä.

EU-osarahoitteisissa maaseudun kehittämisohjelmissa on Suomessa jo usean ohjelmakauden ajan korostettu maaseudun elinkeinojen monipuolistamista ja talouden vahvistamista. Monet ohjelman toimet kohdistuvat nimenomaan yritystoimintaan ja työllisyyteen, eikä maatalouden rooli ole yhtä keskeinen kuin monissa muissa EU-jäsenmaissa. Kohdennusta selittää Suomen laaja, alueellisesti eriytynyt maaseutu. Ydinmaaseutua lukuun ottamatta maatalouden osuus työvoimasta ja yrityksistä on pieni. Koko alkutuotannon (maa-, metsä- ja kalatalous) osuus maaseudun työpaikoista on alle 10 prosenttia (2020). Suurimmillaan se on harvaan asutulla maaseudulla, 1,4 prosenttia. Palvelut on maaseudullakin eniten työllistävä toimiala, ja sinne myös uudet työpaikat todennäköisimmin syntyvät. (Vihinen ym. 2024a.)

Maaseudun taloudessa on erityispiirteitä, joiden vuoksi politiikkatoimien aluetalous- ja työllisyysvaikutukset saavat muusta maasta poikkeavia piirteitä, ja niitä on syytä analysoida tarkemmin. Ensinnäkin maaseudulla on suhteessa enemmän

yrittäjiä, itsensä työllistäjiä, ja yksityisen sektorin työpaikkoja kuin kaupungeissa, ja julkisen sektorin, erityisesti valtion työpaikkoja, on vähemmän. Palkkatyö on kaupungeissa suhteessa yleisempää kuin maaseudulla. Maaseudun uudetkin työpaikat syntyvät siis todennäköisimmin yksityiselle sektorille. Lisäksi maaseudun yritykset ovat pienempiä kuin kaupungeissa. Ydinmaaseutu erottuu korkealla yritysten toimipaikkojen lukumäärällä muista maaseutualueista. Maaseudun työlliset ovat kaupunkeja iäkkäämpiä, ja tämä koskee myös yrittäjiä. Omistajan- ja sukupolvenvaihdosten toteutuminen yrityksissä on ratkaisevaa sekä aluetalouden että työllisyyden kehityksen kannalta jo ennen kuin sama ilmiö ajankohtaistuu kaupungeissa. Selvityksen tulosten merkitystä on syytä pohtia myös pitäen mielessä, että suuressa osassa maaseutua on ensi sijassa pula osaavasta työvoimasta, ja esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyys on jo kauan keskittynyt maassamme (suurimpiin) kaupunkeihin. Osaavan työvoiman lisäksi maaseudulla on siis pulaa myös yrittäjistä ja itsensä työllistäjistä. (Vihinen ym. 2024a.)

Maaseudun aluetalouden ja työllisyyden kehityksen taustalla voidaan erottaa perustavaa laatua olevia rakenteellisia syitä, joihin maaseudun kehittämiseen tähtäävät politiikkaohjelmatkin törmäävät. Laaja tuore tutkimus (Makkonen ym. 2025) osoitti, että alueiden kehitysedellytyksiä ja talouden rakenteiden uudistumista tukevat tietointensiiviset rahavirrat kohdistuvat alueellisesti epätasaisesti siten, että niitä osuu vähiten maaseudulle. Juuri nämä toimet vaikuttaisivat pysyvän positiivisesti työpaikka- ja aluekehitykseen. Ensi sijassa taloudellista aktiiviteettia ylläpitävät politiikkatoimet ovat tästä näkökulmasta huomattavasti heikompiä. Maaseutuohjelman aluetalous- ja työllisyysvaikutuksia arvioitaessa onkin syytä kiinnittää huomiota siihen, missä määrin on voitu panostaa juuri talouden rakenteiden uudistamiseen. Edellisessä selvityksessä (Vihinen ym. 2019, 231) todettiin muun muassa, että yritysrahoitus kohdistui kokonaisuudessaan vaikuttaviin tukimuotoihin, mutta niistä osa – esimerkiksi koulutus – oli alihyödynnettyä.

1.2 Menetelmät ja aineistot

Selvitys pohjautuu pääosin määrällisiin aineistoihin eli erilaisiin tilasto- ja rekisteritietoihin. Lisäksi on hyödynnetty aikaisempia arviointeja, alan kirjallisuutta ja arviointiryhmän monialaista ja -puolista kokemusta. Pääaineistot muodostuvat yritys- ja maatilatilastoista sekä tukirekistereistä rahoitus- ja muine seurantatietoineen. Tarkasteltavana on ohjelmakausi 2014–2022 ja sitä koskevat rekisteritiedot. Lisäksi osassa analyysejä hyödynnetään niin ikään käytettävissä ollutta ohjelmakauden 2007–2013 tukirekisteriaineistoa. Kahden ohjelmakauden tukiaineiston hyödyntäminen mahdollistaa toimenpiteiden pidemmän aikavälin vaikutusten ja tukien dynamiikan tarkastelun. Esimerkiksi voidaan vertailla eri toimenpiteiden kytköksiä

toisiinsa yli ohjelmakauden tukiaineiston sisältäessä tuensaajan maatalo- ja y-tunnukset. Y-tunnus saatiin kaikista yritysrahoitusta saaneista yrityksistä, mikä mahdollisti tukiaineiston yhdistämisen muihin kuin tukirekisteriin liittyviin yrityskohtaisiin tietoihin, kuten Verohallinnon ja Tilastokeskuksen Yritysrekisterin aineistoihin.

Ohjelmakauden 2007–2013 maaseudun kehittämissuunnitelmien aluetalouden- ja työllisyysvaikutusten analyysin (Vihinen ym. 2019) yhteydessä luotiin arviointimalli yritysrahoituksen vaikutusten mittaamiseksi. Tätä varten kehitettiin erityinen aluetalouden vaikutusten laskentakehikko, jolla voidaan arvioida aluetalouden vaikutusten kokonaisvaikutuksia (Lehtonen 2019, 184–195). Vaikutusanalyysissä käytetään yleisesti regressiomalleja, joiden avulla tutkitaan yhden tai useamman selittävän muuttujan yhteyttä selitettävään muuttajaan. Tällöin tulokset kertovat, mikä on yksittäisen selittävän muuttujan yhteys selitettävään muuttajaan, kun muut mallissa mukana olevat muuttujat on otettu huomioon.

Vuoden 2019 selvityksessämme yritysrahoituksen vaikuttavuudesta regressiomallit sovitettiin kaltaistettuihin otoksiin, joilla pyrittiin löytämään tukea saaneille yrityksille mahdollisimman samankaltaisia, tukea saamattomia verrokkeja. Näillä keinoin tukien vaikutuksia ja vaikuttavuutta voitiin arvioida luotettavammin kuin perinteisillä regressiomalleilla, ja myös syy-seuraussuhteista saatiin enemmän todistettavissa olevaa tietoa (Lehtonen 2019, 155). Uusi selvitys hyödyntää ja kehittää edelleen tätä tarkoitusta varten luotuja menetelmiä ja tarkastelukehikkoja. Mainitulla kontrafaktuaalisella asetelmalla on nykyään mahdollista saada täsmällisempi kuva tuen nettovaikutuksesta. Myös tukirekisterin seurantaindikaattoritietoihin pohjautuvat työpaikkavaikutukset tuodaan esille, mutta tämän painoarvo on yritysrahoituksen analyysissä vähäinen. Muita tukirekisterin sisältämiä yritysrahoituksen seurantaindikaattoritietoja ei hyödynnetä. Sen sijaan tässä yhteydessä käytetään Tilastokeskuksen ja Verohallinnon yrityskohtaisten aineistojen työllisyyttä ja taloudellista kehitystä kuvaavia tietoja. Yritysrahoituksen vaikutusten analyysissä käytetyt menetelmät ja aineistot kuvataan tarkemmin niitä käsittelevissä analyysiluvuissa 4–7.

Myös maatalouden investointituen vaikutusanalyysi sisältää kontrafaktuaalisen asetelman, sillä tässäkin yhteydessä aineisto mahdollistaa tukea (maatalouden investointituki) saaneiden maatalojen taloudellisen kehityksen vertailun tukea (maatalouden investointituki) saamattomiin maataloihin. Tässä analyysissä hyödynnetään Luonnonvarakeskuksen Taloustohtori-palvelun tuloksia sekä kannattavuuskirjanpitoaineistoa (Taloustohtori 2025). Tarkastelu on yritysrahoituksen vaikuttavuusanalyysia suppeampi – laajentaminen olisi edellyttänyt huomattavasti enemmän aineisto- ja työresursseja. Edelleen, analyysissä hyödynnetään myös tukirekisterin tietoja tukea saaneiden tilojen tavoitteista ja taloudellisesta kehityksestä.

Kehittämishankerahoituksen vaikutusten analyysissa kontrafaktuaalista asetelmaa toimenpiteiden ominaispiirteiden vuoksi ei ole mahdollista luoda. Hankkeiden kontekstisidonnaisuuden ja sisällöllisen kirjon vuoksi verrokkiasetelman luominen olisi vaikeaa ja kallista, sillä se edellyttäisi perusteellisia tapaustutkimuksia. Siten on tukeuduttu ensi sijassa maaseutuohjelman seurantaindikaattoritietoihin sekä laadulliseen analyysiin ja tulkintaan kehittämishankerahoituksen roolista alue- ja työllisyysvaikutuksissa ja niiden synnyn mahdollistamisessa.

Lisäksi Euroopan komission ja kansallisesti asettujen maaseutuohjelman arviointikysymysten vastausten (liite 2) yhteydessä tarkastellaan tässä selvityksessä analysoitujen toimenpiteiden toteumia ja vaikutuksia, myös verrattuna asetettuihin tavoitteisiin (mikäli sellainen on asetettu), maaseutuohjelmassa ja siihen liittyvässä arviointisuunnitelmassa määriteltyjen tulosindikaattoreiden perusteella. Tarkastellut tulosindikaattorit sisältävät myös muita kuin ”suoria” työpaikkatietoja. Tulosindikaattoritoteumia hyödynnetään soveltuvin osin erityisesti kehittämishankerahoituksen työllisyys- ja aluetaloudellisia vaikutuksia tarkastelevassa luvussa 8.

Maaseutuohjelmassa asetettujen arviointikysymysten vastauksissa on hyödynnetty myös ohjelmassa ja sen arviointisuunnitelmassa määriteltyjä aluetalouteen ja työllisyyteen liittyviä niin sanottuja vaikuttavuusindikaattoreita, jotka kuvaavat yleisemmin maaseutualueiden työllisyyden, talouden ja elinvoiman kehitystä. Vaikuttavuusindikaattoreiden kautta on kuitenkin hyvin haasteellista erottaa maaseutuohjelman toimenpiteiden nettovaikutuksia.

Analyyysin pääaineistoja voidaan kuvata seuraavalla tavalla:

- Ruokaviraston (2024) aineisto sisältää tarkasteltavien rahoitusmuotojen tuki- ja hankekohtaista aineistoa käsittäen laajasti tietoa tukien ja hankkeiden luokitteluista, rahoituksesta ja seurantaindikaattoreista. Aineisto kuvaa 7.4.2024 mukaista tilannetta.
- Tilastokeskuksen yritysrekisteriaineisto (Tilastokeskus 2025c) sisältää yritysten toimintaan liittyviä tietoja, kuten liikevaihtoluokan, henkilöstömäärän sekä yrityksen toimialan, osoitteen sekä oikeudellisen muodon. Aineisto saatiin Tilastokeskukselta maaliskuussa 2025.
- Verohallinnon aineisto (Verohallinto 2025) sisältää laajasti yritysten taloudellista tilannetta kuvaavia muuttujia liikevaihdosta, arvonlisäyksestä, käyttökatteesta, tilikauden voitosta ja suhteellisesta velkaantuneisuudesta vuosilta 2018–2023. Aineisto saatiin Verohallinnosta toukokuussa 2025.

Kuvatuista pääaineistoista tarkemmin käytettyjä tietoja ja muuttujia kuvataan yksityiskohtaisemmin raportin myöhemmissä luvuissa siinä yhteydessä, jossa nimenomaisia tietoja hyödynnetään analyysissa.

Rahoitusmuotojen kohdentumista rahamääräisesti ja lukumääräisesti tarkastellaan ensisijaisesti myönnetyn rahoituksen perusteella, lukuun ottamatta yritysrahoitusta, jonka analyysissa käytetään maksetun rahoituksen määrää. Myönnetty rahoitus voi tapauskohtaisesti poiketa lopulta maksetusta rahoituksesta. Lisäksi jotkut rahoitusta saaneet toimenpiteet eivät välttämättä toteudu lainkaan. Myönnetyn ja maksetun rahan ero kokonaisuudessaan ja tässä tarkasteltavien kaikkien rahoitusmuotojen pääluokittain (maatalouden investointituki, yritysrahoitus, kehittämishankerahoitus) on kuitenkin varsin pieni. Myönnetyn rahoituksen käyttöä maksetun sijaan puoltaa se, että näin saamme tarkasteluun kattavamman aineiston, kaikki maksatuksia ei ollut vielä suoritettu.

Yhtenä alueulottuvuutena hyödynnämme paikkatietopohjaista kaupunki-maaseutu-alueuokitusta ja siitä kuntatasolle yleistettyä kaupunki-maaseutu-luokitusta (ks. luokituksesta tarkemmin: Helminen ym. 2020; Suomen ympäristökeskus 2023; lähdeviittauksia kyseiseen luokitukseen ei enää esitetä jatkossa).

2 Tarkasteltava maaseudun kehittämisaohitus pääpiirteittäin

2.1 Rahoitusmuotojen kuvaus

Maaseutuohjelma 2014–2022 sisältää joukon toimenpiteitä, joilla tavoitellaan maaseudun yritystoiminnan monipuolistumista ja työllisyyden, palveluiden sekä vaikuttamisen mahdollisuuksien parantumista. Tarkasteltavana kohteena ovat seuraavat toimenpiteet tai alatoimenpiteet:

- Koulutus (M01)
- Maatalousinvestoinnit (M04.1)
- Yritysinvestoinnit (M04.2)
- Palvelut ja kylien kehittäminen (M07)
- Yritysten perustamistuki (M06.2)
- Yritysinvestoinnit (M06.4)
- Yhteistyö (M16)
- Leader (M19)

Seuraavaksi kuvataan tiiviisti kyseisiä toimenpiteitä siten kuin niitä on maaseutuohjelman ohjelma-asiakirjassa kuvattu (katso toimenpiteistä tarkemmin maaseutuohjelman ohjelma-asiakirjasta: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014–2020. ...).

Koulutus (M01)

Ohjelma-asiakirjassa esitetty toimenpiteen nimi: M01 – Tietämyksen siirtoa ja tiedotusta koskevat toimet

Toimenpide sisältää alatoimenpiteet

- 1.1 Ammatillinen koulutus ja tietojen hankkiminen (Tuki ammatillista koulutusta ja taitojen hankkimista koskeville toimille)
- 1.2 Tiedonvälitys ja esittelytoimet (Tuki esittelytoimintaan ja tiedotustoimiin).

Tätä toimenpidettä on toteutettu kehittämishankkeina.

Koulutuksen ja tiedonvälitystoimien avulla lisätään maaseutuyrittäjien ja viljelijöiden tietämystä ja osaamista ilmasto- ja ympäristökysymyksissä sekä kasvatetaan uusiutuvan energian tuotantoon ja käyttöön sekä energiansäätöön liittyvää osaamista. Tavoitteena on lisätä vesienhoitoon, luonnon monimuotoisuuteen, geneettiseen monimuotoisuuteen ja ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen liittyvää osaamista. Uusimman tutkimustiedon välittämisen kautta mahdollistetaan innovaatioiden käyttöönottoa ja parannetaan energiatehokkuutta. Toimenpiteellä lisätään yrittäjien ja maaseudun asukkaiden osaamista uusien ratkaisujen ja toimintamallien kehittämiseksi ja sillä on vaikutusta innovaatiotavoitteen toteutumiseen. Toimenpiteen kohderyhmänä ovat maa- ja metsätalous- sekä elintarvikealoilla toimivat henkilöt sekä maaseutualueilla toimivat mikro- ja pk-yritykset ja yhdistykset ja maaseudun asukkaat.

Maatalousinvestoinnit (M04.1)

Ohjelma-asiakirjassa esitetty alatoimenpiteen nimi: 4.1 – tuki maatalainvestointeihin

Maatalousinvestointien avulla voidaan parantaa maatalouden rakennetta ja luoda edellytyksiä maatilojen tuotannon nykyaikaistamiselle ja maatilojen yritystoiminnan laajentamiselle. Tuen pääpaino on maatilojen kilpailukykyä ja kannattavuutta parantavissa investoinneissa.

Yritysinvestoinnit (M04.2)

Ohjelma-asiakirjassa esitetty alatoimenpiteen nimi: 4.2 – tuki maataloustuotteiden jalostukseen/markkinointiin ja/tai kehittämiseen kohdistuviin investointeihin

Tätä alatoimenpidettä on toteutettu yritysrahoituksella.

Tuettavien toimien avulla luodaan edellytyksiä maatalouden alkutuotannon luonnonmukaisesti tai tavanomaisesti tuotettujen tuotteiden jalostuksen ja kaupan pitämisen kehittymiselle ja kasvulle sekä resurssitehokkuuden parantumiselle (esimerkiksi raaka-aineiden tehokas hyödyntäminen, vesihuolto ja energian- ja vedenkäytön tehostaminen tai säästötoimet). Tuen kohdentamisessa pääpaino on kasvavissa ja kehittyvissä yrityksissä, jalostusyriytysten ja alkutuottajien välisessä yhteistyössä sekä innovatiivisten ja kilpailukykyisten tuotteiden kehittämisessä.

Pk-yrityksiä kannustetaan hyödyntämään ja uudistamaan idän ja lännen vaikutuspiirissä kehittyntä pohjoista ruokakulttuuria ja perinteitä sekä soveltamaan paikallista elintarvikeperinnetietoutta ja valmistusmenetelmiä laatu-elintarvikkeiden ja erikoistuotteiden valmistuksessa ja tuotteistamisessa. Toimia voidaan

kohdistaa myös paikallisten jakeluverkostojen luomiseen sekä tuotteiden vastaanottoon, varastointiin, myyntikunnostukseen, lajitteluun ja pakkaamiseen liittyviin paikallismarkkinoita ja suoramyyntiä palveleviin yritysکوhtaisiin investointeihin tai yhteisinvestointeihin.

Yritysten perustamistuki (M06.2)

Ohjelma-asiakirjassa esitetty alatoimenpiteen nimi: 6.2 – yrityksen perustamistuki muun kuin maataloustoiminnan aloittamiseksi maaseutualueilla

Tätä alatoimenpidettä on toteutettu yritysrahoituksella.

Perustamistuella tuettavien toimien avulla lisätään maaseutualueiden elinvoimaisuutta luomalla edellytyksiä uusien yritysten perustamiselle ja toimivien yritysten uusiutumiseksi sekä innovatiivisille kokeiluille. Perustamistukea suunnataan perustamisvaiheessa oleville uusille yrityksille sekä yrityksille, jotka tuovat markkinoille uuden tuotteen tai palvelun tai muutoin uudistavat toimintaansa. Perustamistukea myönnetään ensisijaisesti aloittavan yrittäjän ensimmäisen uuden yrityksen perustamiseen. Perustamistukea voidaan myöntää myös tuotannollista tai palveluliiketoimintaa jo harjoittavan toimivan yrityksen kilpailukykyä, kannattavuutta ja tuottavuutta parantaviin, laadultaan ja laajuudeltaan merkittäviin lisäarvoa tuottaviin kehittämis- ja innovaatiotoimenpiteisiin, kansainvälistymiseen ja osaamis- pääoman lisäämiseen yrityksessä sekä näiden toimien suunnitteluun.

Yritysinvestoinnit (M06.4)

Ohjelma-asiakirjassa esitetty alatoimenpiteen nimi: 6.4 – tuki investointeihin muun kuin maataloustoiminnan perustamiseen ja kehittämiseen

Tätä alatoimenpidettä on toteutettu yritysrahoituksella.

Investointituella luodaan edellytyksiä uuden yritystoiminnan syntymiselle ja toimivien yritysten kehittymiselle ideoiden ja mahdollisuuksien saattamiseksi tuotteina ja palveluina koti- ja ulkomaisille markkinoille sekä helpotetaan maaseutualueiden yritysten rahoituksen saatavuutta. Tuottavuuden ja tehokkuuden kasvattamiseksi ja kilpailuetujen luomiseksi yritykset tarvitsevat kasvua edistävää investointitukea innovatiivisten ratkaisujen toteuttamiseksi ja uusien vahvuusalueiden löytämiseksi. Investoinneissa pääpaino on kasvua luovissa investoinneissa tai toimintaa tehostavissa investoinneissa.

Palvelut ja kylien kehittäminen (M07)

Ohjelma-asiakirjassa esitetty toimenpiteen nimi: M07 – Peruspalvelut ja kylien kunnostus maaseutualueilla

Tähän toimenpiteeseen kuuluvat alatoimenpiteet

- 7.1 Selvitykset ja suunnitelmat (Tuki maaseutualueiden kuntien ja kylien ja niiden peruspalvelujen kehittämissuunnitelmien sekä Natura 2000 -alueita ja muita luonnonarvoltaan merkittäviä alueita koskevien suojelu- ja hoitosuunnitelmien laatimiseen ja päivittämiseen)
- 7.2 Pieninfrastruktuurin luominen, parantaminen ja laajentaminen (Tuki investointeihin kaikenlaisten pieninfrastruktuurien luomiseksi, parantamiseksi tai laajentamiseksi, uusiutuvia energialähteitä ja energiansäästöä koskevat investoinnit mukaan luettuina)
- 7.3 Laajakaistainfrastruktuuri ja sähköiset palvelut (Tuki laajakaistainfrastruktuuriin, myös sen luomiseen, parantamiseen ja laajentamiseen, passiiviseen laajakaistainfrastruktuuriin sekä laajakaistan ja julkisten sähköisen hallinnon ratkaisujen saatavuuteen)
- 7.4 Maaseudun palvelut (Tuki investointeihin maaseutuväestölle suunnattujen paikallisten peruspalvelujen, vapaa-aika ja kulttuuri mukaan luettuina, ja niihin liittyvän infrastruktuurin perustamiseen, parantamiseen tai laajentamiseen),
- 7.5 Vapaa-aika ja matkailuinvestoinnit (Tuki investointeihin vapaa-ajan infrastruktuurin julkiseen käyttöön, matkailuneuvontaan ja pienimuotoiseen matkailuinfrastruktuuriin)
- 7.6 Kulttuuri- ja luonnonperintö (Tuki kylien, maaseutumaiseman ja luonnonarvoltaan merkittävien alueiden kulttuuri- ja luonnonperinnön säilyttämiseen, ennallistamiseen ja kohentamiseen liittyviin tutkimuksiin ja investointeihin, niihin liittyvät sosio-ekonomiset näkökohdat mukaan luettuina, sekä ympäristöalan tiedotustoimenpiteisiin).

Toimenpidettä on toteutettu kehittämishankkeina.

Toimenpiteen tavoitteena on lisätä maaseutualueiden kestävyttä ja elinvoimaisuutta. Tavoitteena on parantaa maaseudulla toimivien palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta (mukaan lukien kulttuuri- ja vapaa-ajanpalvelut, yritysten palvelut ja valmiudet tietoyhteiskunnan hyödyntämiseen), lisätä asuin ympäristön ekologisuutta ja turvallisuutta, parantaa maaseudun infrastruktuuria sekä kehittää kylien yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Palvelujen ja kylien kehittämistoimenpide vastaa maaseudun palvelujen kehittämistavoitteeseen ja sen avulla lisätään maaseutualueiden aktiivisuutta ja osallisuutta. Lisäksi toimenpiteellä parannetaan maahanmuuttajien kotoutumisen mahdollisuuksia maaseudulla. Toimenpiteessä toteutetaan hankkeita, joilla aktivoidaan, suunnitellaan, selvitetään tai kehitetään maaseudun palveluita ottaen huomioon eri väestö- ja toimijaryhmät: esimerkiksi yritykset, järjestöt, kylät asukkaineen sekä eri ikäryhmät. Toimenpiteessä toteutetaan hankkeita, joilla edistetään yhteistyön ja yhteistyöverkostojen luomista ja paikallisyhteisöjen (kuntien ja kylien) vetovoimaisuutta sekä luodaan edellytyksiä kuntien ja kylien elinkeinopohjan monipuolistamiselle. Toimenpiteessä toteutetaan hankkeita, jotka hyödyntävät ja kehittävät maaseudun kulttuuri- tai luonnonperintökohteita ja luonnonarvoltaan merkittäviä paikkoja, ja edistävät niiden suojelua ja kehittämistä. Hankkeessa voidaan toteuttaa monenlaista kehittämistä ja tehdä investointeja, joista hyöty kohdentuu maaseudun yrittäjille ja asukkaille.

Yhteistyö (M16)

Ohjelma-asiakirjassa esitetty toimenpiteen nimi: M16 – Yhteistyö

Tähän toimenpiteeseen kuuluvat alatoimenpiteet

- 16.1 Maaseudun innovaatioryhmät, EIP (Tuki maatalouden tuottavuutta ja kestävyttä koskevan eurooppalaisen innovaatiokumppanuuden mukaisten toimijaryhmien perustamiseen ja toimintaan)
- 16.2 Uusien tuotteiden ja menetelmien kehittäminen (Tuki pilottihankkeisiin ja tuki uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen)
- 16.3 Mikroyritysten yhteistyö ((muu) tuki yhteistyöhön pienten toimijoiden välillä yhteisten työprosessien järjestämisessä sekä tilojen ja resurssien jakamisessa ja maaseutumatkailuun liittyvien matkailupalvelujen kehittämiseen ja saattamiseen markkinoille)

- 16.4 Elintarvikkeiden lyhyet toimitusketjut (Tuki horisontaaliseen ja vertikaaliseen yhteistyöhön toimitusketjun toimijoiden välillä lyhyiden toimitusketjujen ja paikallisten markkinoiden perustamiseksi ja kehittämiseksi sekä tuki paikallisiin menekinedistämistöimiin lyhyiden toimitusketjujen ja paikallisten markkinoiden kehittämiseksi)
- 16.5 Energian säästöä ja ympäristön tilaa parantavat menetelmät (Tuki yhteisiin toimiin ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi sekä tuki ympäristöhankkeita ja nykyisiä ympäristökäytäntöjä koskeviin yhteisiin lähestymistapoihin)
- 16.6 Biomassan tuotanto- ja jakeluketjut (Tuki yhteistyöhön toimitusketjun toimijoiden välillä elintarvikkeissa, energiantuotannossa ja teollisissa prosesseissa käytettävän biomassan tarjoamiseksi kestäväällä tavalla)
- 16.9 Hyvinvointimaatilojen kehittäminen (Tuki maataloustoiminnan monipuolistamiseen terveydenhuollon, sosiaalisen integroitumisen, yhteisön tukeman maatalouden sekä ympäristöä ja elintarvikkeita koskevan koulutuksen aloilla toteutettaviin toimintoihin)
- 16.10 Muut yhteistyöhankkeet ja 16.10. Muut ohjelman prioriteetteja tukevat yhteistyötoimet ovat sama toimenpide, numerointia muutettiin komission vaatimuksesta kesken kauden.
- 16.0 (Muut)

Toimenpidettä on toteutettu kehittämishankkeina.

Toimenpiteessä tuetaan toimialasta riippumatta maaseudun kehityksen ja ohjelman kaikkien kohdealueiden kannalta merkittävien uusien klustereiden ja yhteistyöhankkeiden perustamista, yhteistyöryhmien kehittämishankkeiden toteuttamista sekä maaseudun innovaatioryhmien toimintaa maa- ja metsätalouden innovaation kehittämiseksi ja käyttöön saattamiseksi. Uusien klustereiden perustamista on syytä edistää erityisesti biotalouden uusien, korkean jalostusasteen tuotteiden, menettelyjen, teknologian ja mm. biomassojen logistiikan kehittämiseksi.

Toimenpiteessä tuetaan avustuksena ohjelman tavoitteiden kannalta merkityksellisten yritysten (ml. maatilat), metsänomistajien, markkinatoimijoiden, tutkimuslaitosten, asiantuntijoiden, yliopistojen, korkeakoulujen ja muiden

kehittäjäorganisaatioiden yhdessä toteuttamia kehittämishankkeita, joilla edistetään käytäntöön kytkeytyvää tutkimusta, tuotekehitystä, innovaatioiden valmistelua ja käyttöönottoa, laatua, logistiikkaa, kustannustehokkuutta sekä tehostetaan tuotantoprosesseja ja markkinoiden toimivuutta mm. lisäämällä asiantuntemusta, kansainvälistä ja yli erilaisten sektorirajojen tapahtuvaa yhteistyötä.

Leader (M19)

Ohjelma-asiakirjassa esitetty toimenpiteen nimi: M19 - Tuki yhteisölähtöiseen paikalliseen kehittämiseen (Leader)

Toimenpidettä toteutetaan muiden toimenpiteiden alla, eli se ikään kuin sisältyy muihin toimenpiteisiin.

Leader-toiminnalla vahvistetaan ja kehitetään paikallisia yhteisöjä, yrityksiä ja alueen elinvoimaa. Sen avulla saadaan erilaisia ja eri-ikäisiä ihmisiä sekä yhteisöjä mukaan paikalliseen kehittämistyöhön. Näin heidät saadaan toimimaan ja ottamaan vastuuta kehittämistyöstä aktiivisesti ja aloitteellisesti. Tässä raportissa ei analysoida itse Leader-toimintatapaa, vaan sen kautta toteutettujen toimenpiteiden aluetalous- ja työllisyysvaikutuksia.

2.2 Tarkastellun rahoituksen kohdentuminen luokittain

Maatalouden investointituen alkuperäistä kohdennetun toimen luokittelua on muokattu liitteen 1 mukaisesti. Maatalouden investointituen eli avustuksien ja korkotukilainojen lisäksi investointeja tuetaan Maatilatalouden kehittämisrahastosta rahoitettavilla valtiontakauksilla. Investointien tuetun rahoituksen lisäksi investointeja rahoitetaan tavallisella pankkilainalla ja luonnollisesti myös tilojen omalla, yksityisellä rahoituksella. Tilastoitu hankkeiden kustannus on yksikkökustannus, jonka perusteella investointien avustuksia haetaan. Avustus myönnetään korotettuna, jos hakija täyttää nuoren viljelijän aloitustuen edellytykset, eikä tukea haettaessa tilanpidon aloittamisesta ole kulunut viittä vuotta kauempaa. Toteutuneita investointikustannuksia ei tilastoida ja tästä syystä tarkkoja osuuksia eri investointien rahoituslähteiden välillä ei voida esittää. Tässä tarkastellaan myönnettyjen avustusten ja korkotukilainojen kohteita.

Ohjelmakaudella 2014–2022 investointitukea saattoi saada myös työympäristöä, tuotantohygieniaa, eläinten hyvinvointia tai ympäristön tilaa edistäviin investointeihin, jotka parantavat jo olemassa olevaa tuotantorakennusta eivätkä lisää tuotantokapasiteettia.

Kuviossa 1 on esitetty kaikki rahoitusmuodot tässä raportissa tarkasteltujen pääluokkien mukaan: maatalouden investointituki kohdennetuin toimin, kehittämishankerahoitus alatoimenpiteittäin ja yritysrahoitus tuen kohteena olevan toimialan mukaan jaoteltuna.

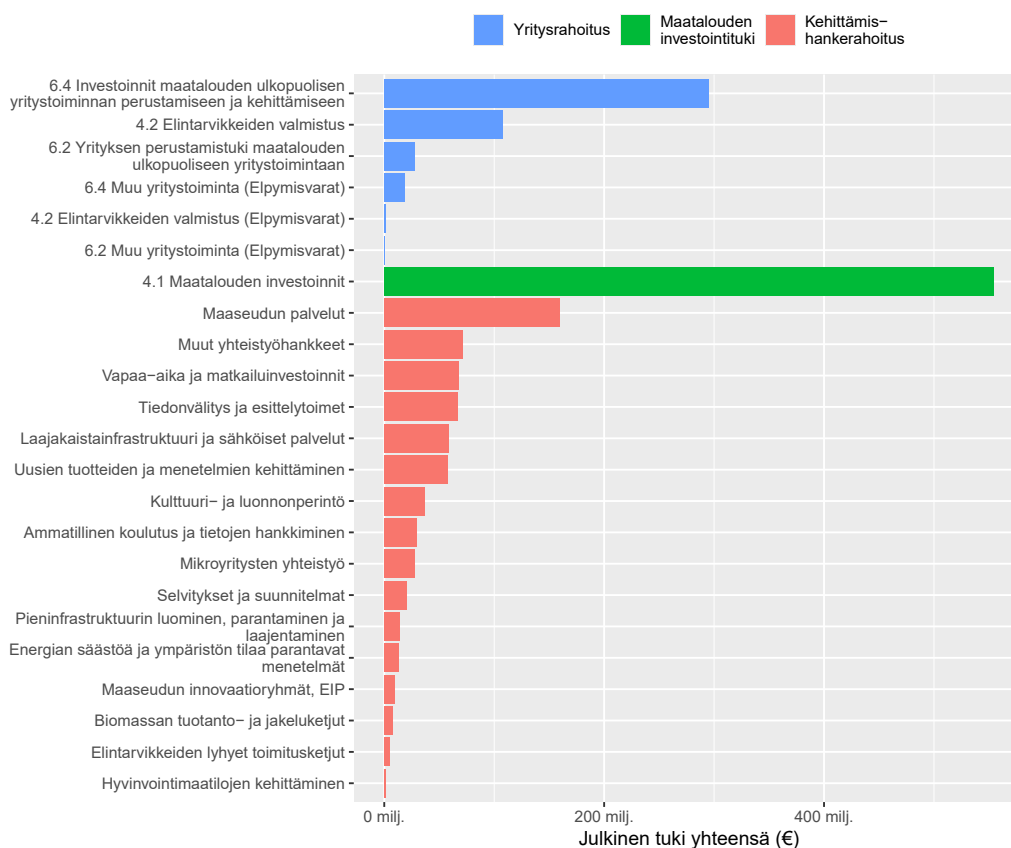
Maatalouden investointitukea on myönnetty noin 555 miljoonaa euroa, kun taas yritysrahoitusta on myönnetty noin 452 miljoonaa euroa. Kehittämishankerahoituksena myönnetty julkinen tuki on ollut noin 646 miljoonaa euroa. Maatalouden investointituesta selkeästi eniten julkista tukea on rahamääräisesti myönnetty maidontuotantoon, 204 miljoonaa euroa. Yritysrahoituksessa taas selvästi eniten julkista tukea on myönnetty teollisuuden toimialalle (255 miljoonaa euroa) ja kehittämishankerahoituksessa maaseudun palvelut -alatoimenpiteeseen (160 miljoonaa euroa).

Kuvio 1. Julkinen tuki euroina yhteensä tuen kohteena olevan toimialan (yritysrahoitus), kohdennetun toimen (maatalouden investointituki) ja alatoimenpiteen (kehittämishankerahoitus) mukaan.

Kuviossa 2 esitetään kaikkien tarkasteltujen rahoitusmuotojen kohdentuminen alatoimenpiteittäin.

Kuvio 2. Julkinen tuki euroina yhteensä alatoimenpiteittäin.

Kuvioissa 3 ja 4 esitetään tarkasteltujen rahoitusmuotojen julkisen tuen keskiarvot (kuvio 3) ja mediaanit (kuvio 4) tuen kohteena olevan toimialan (yritysrahoitus), kohdennetun toimen (maatalouden investointituki) ja alatoimenpiteen (kehittämis-hankerahoitus) mukaan jaoteltuna, maatalouden investointituen osalta taulukossa a esitetyn aggregoinnin mukaisella pääluokkajaottelulla. Kuviossa 5 julkisen tuen mediaani esitetään kaikkien tarkasteltujen rahoitusmuotojen osalta alatoimenpiteittäin. Verrattuna muihin rahoitusmuotoihin yritysrahoitukset ovat julkisella tuella mitattuna huomattavan pieniä.

Kuvio 3. Keskimääräinen julkinen tuki euroina tuen kohteena olevan toimialan (yritysrahoitus), kohdennetun toimen (maatalouden investointituki) ja alatoimenpiteen (kehittämishankerahoitus) mukaan.

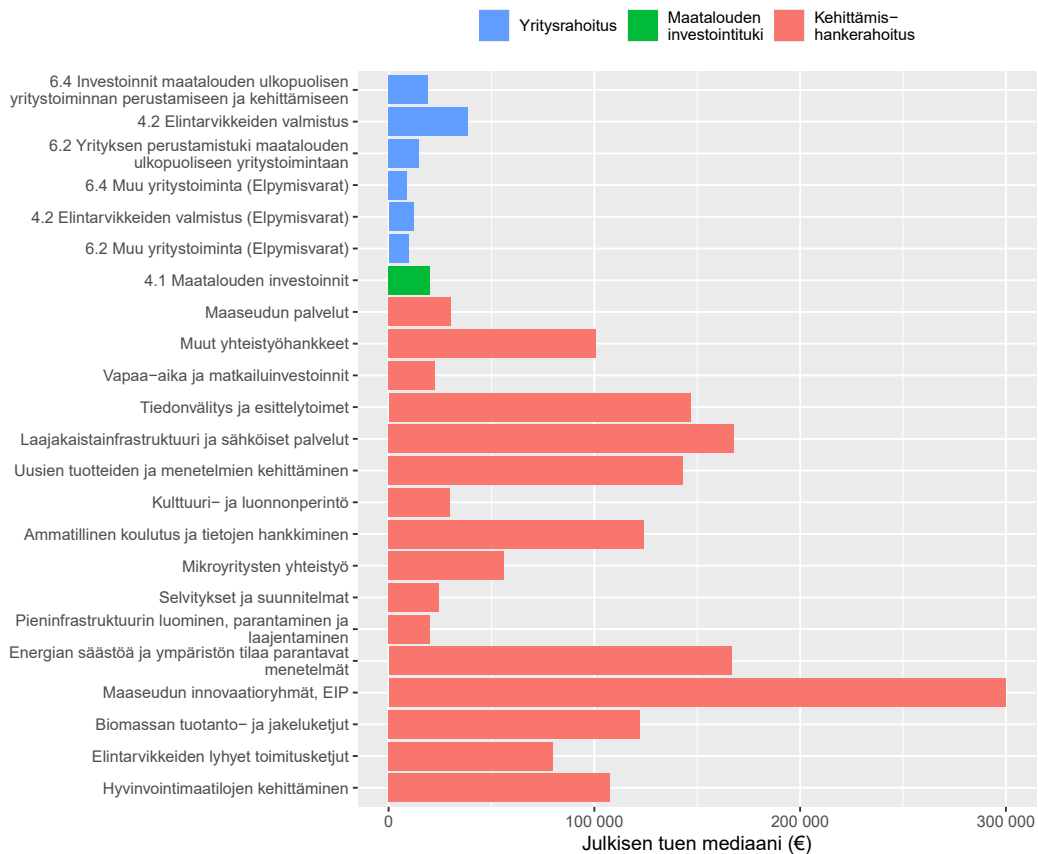

Kuvio 4. Julkisen tuen mediaani euroina tuen kohteena olevan toimialan (yritysrahoitus), kohdennetun toimen (maatalouden investointituki) ja alatoimenpiteen (kehittämishankerahoitus) mukaan.

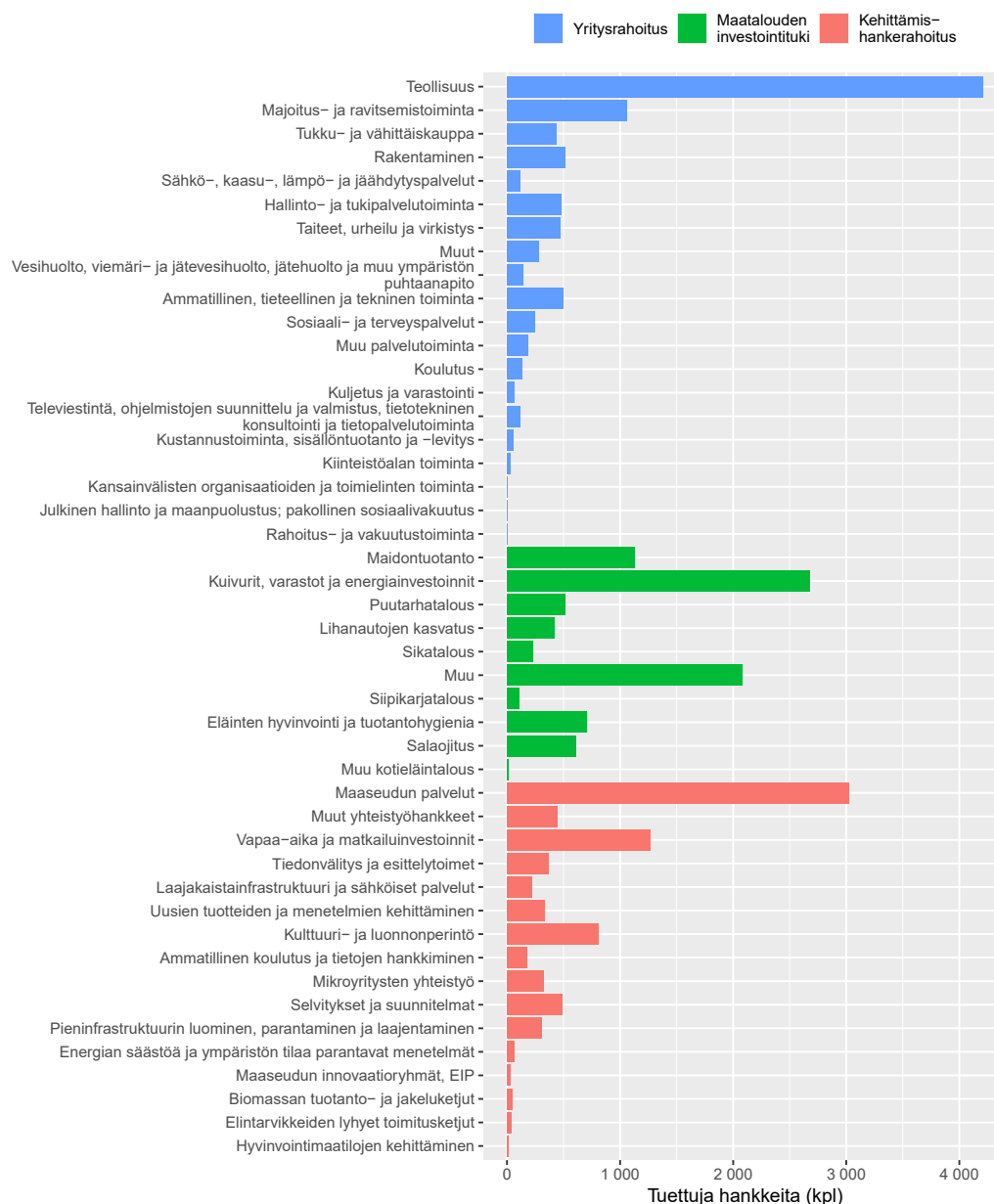
Kun kaikkia tarkasteltujen rahoitusmuotojen julkisen tuen mediaaniarvoja tarkastellaan alatoimenpiteittäin, kehittämishankkeet ovat yleisesti muita rahoitusmuotoja selvästi kookkaampia (kuvio 5). Ero johtuu pääasiassa hankkeiden luonteesta, mikä määrittää tekemisen mittakaavaa. Kyse on ollut esimerkiksi suuremmista investoinneista kuten laajakaistainfrastruktuuri, tai yhteistyöhankkeista, joista laajimmat ovat alueiden välisiä tai valtakunnallisia.

Kuvio 5. Julkisen tuen mediaani euroina alatoimenpiteittäin.

Kuviossa 6 on esitetty tarkasteltujen rahoitusmuotojen hankkeiden lukumäärät tuen kohteena olevan toimialan (yritysrahoitus), kohdennetun toimen (maatalouden investointituki) ja alatoimenpiteen (kehittämishankerahoitus) mukaan jaoteltuna, maatalouden investointituen osalta liitteessä 1 esitetyn aggregoinnin mukaisella pääluokkajaottelulla. Kehittämishankerahoituksesta tukia on alatoimenpiteistä kohdentunut lukumääräisesti selvästi eniten maaseudun palveluihin (reilut 3 000 kpl) sekä vapaa-ajan ja matkailuinvestointien hankkeisiin (vajaat 1 300 kpl). Yritysrahoituksesta tuet ovat kohdentuneet yleisimmin teollisuuteen, yhteensä noin 4 200 kappaletta. Maatalouden investointitukea on kohdentunut lukumääräisesti eniten, vajaat 2 700 kappaletta, kuivureihin, varastoihin ja energiainvestointeihin. Yritysrahoituksessa teollisuus pois luettuna vain majoitus- ja ravitsemustoiminta ylittää juuri ja juuri 1 000 rahoitettuun tapaukseen. Maatalouden investointituessa kuivurit, varastot ja energianinvestoinnit poisluettuna 2 000 kappaleeseen ylittää vain luokka Muut. Jäljelle jäävien toimien kappalemäärät ovat kukin alle 1 000.

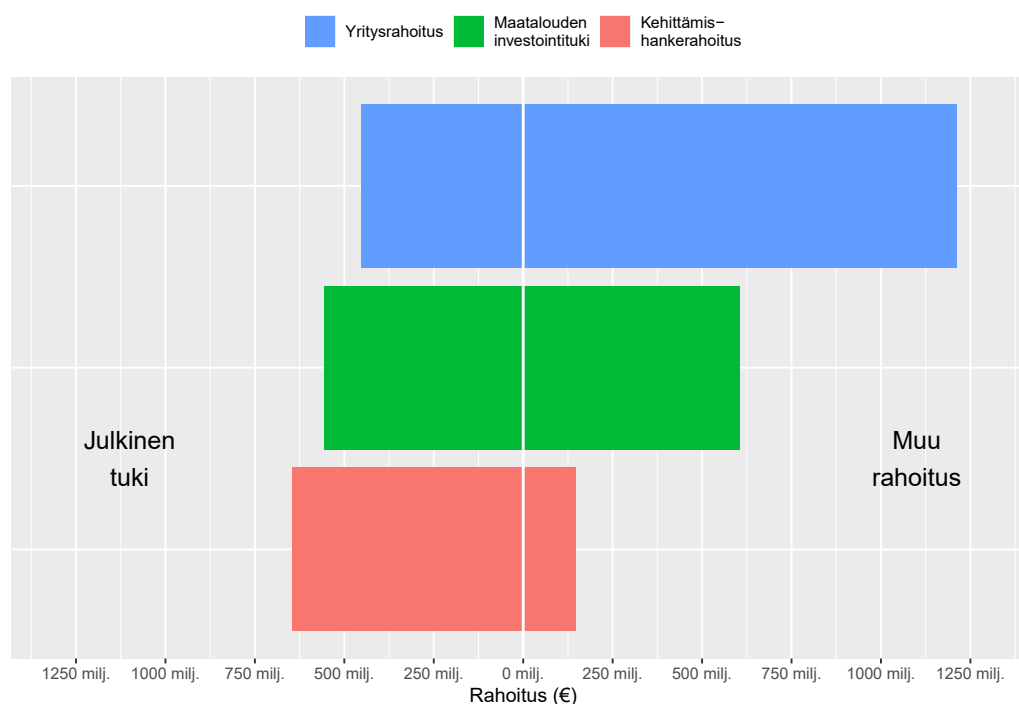
Kuvio 6. Hankkeiden lukumäärä (kpl) yhteensä tuen kohteena olevan toimialan (yritysrahoitus), kohdennetun toimen (maatalouden investointituki) ja alatoimenpiteen (kehittämishankerahoitus) mukaan.

Hankkeiden erilainen luonne näkyy, kun vertaillaan keskimääräistä julkisen tuen määrää tai sen mediaania hankkeiden rahoitukseen. Yritysrahoituksessa yksityisen rahan osuus on suuri, ja se on merkittävä myös maataloille kohdistuvissa toimenpiteissä. Kehittämishankkeet ovat pääosin yleishyödyllisiä, ja niissä mahdollinen omarahoitus on useimmiten talkootyötä. Tukien ja hankkeiden lukumäärä ja niiden laajuus kulkevat pääsääntöisesti vastakkaisiin suuntiin: mitä enemmän toimenpiteessä on isoja hankkeita, sitä vähemmän niitä on lukumääräisesti ja päinvastoin.

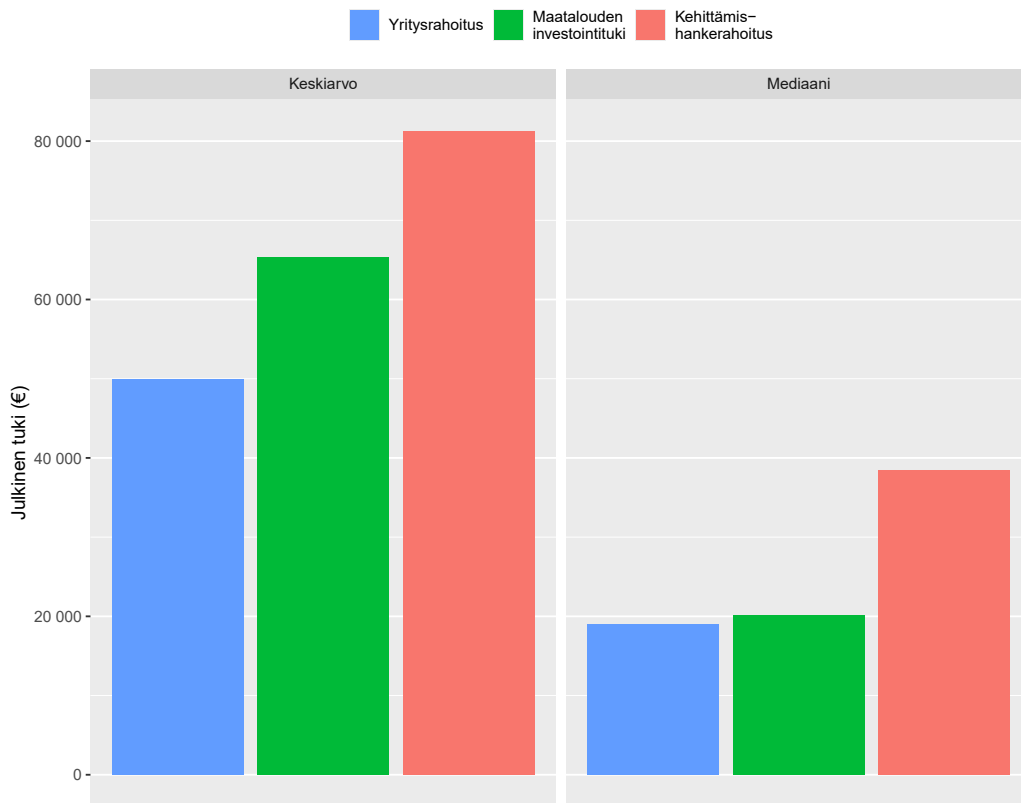
Kuviossa 6 yritysrahoituksen kohdalla näkyy teollisuuden merkittävä rooli maaseudun aluetaloudessa, samoin maidontuotanto ja etenkin energiainvestoinnit maataloudessa. Maaseudun palvelut on iso kokonaisuus, mikä näkyy hankkeiden lukumäärässä. Jakaumat vastaavat täten maaseudun talouden isoa kuvaa.

Kuvio 7. Julkisen tuen ja muun rahoituksen osuus euroina rahoitusmuodoittain. Maatalouden investointituen muu rahoitus sisältää korkotukilainat euroina, mutta ei omaa/yksityistä rahaa.

Jos rahoitusta mitataan julkisen tuen kokonaisrahämäärällä, kehittämishankerahoitus on tarkastelluista rahoitusmuodoista suurin ja yritysrahoitus pienin (kuvio 7). Jos taas rahoitusta mitataan kokonaisrahoituksella sisältäen julkisen tuen lisäksi muun rahoituksen (yksityinen rahoitus), kehittämishankerahoitus on kokonaisuudeltaan pienin. Toisin kuin muiden tarkasteltavien rahoitusmuotojen eli maatalouden investointituen ja yritysrahoituksen kohdalla, julkisen tuen osuus on kehittämishankkeissa huomattavasti yksityistä rahoitusta suurempi. Tämä on ymmärrettävää, sillä kehittämishankkeiden tulosten edellytetään olevan laajalti hyödynnettävissä, eikä niinkään minkään yksittäisen toimijan toimintaa tukevaa. Täten yksityisillä toimijoilla ei ole suoraa intressiä rahoittaa kehittämishankkeita, ja niiden kriteerinä onkin yleishyödyllisyys.

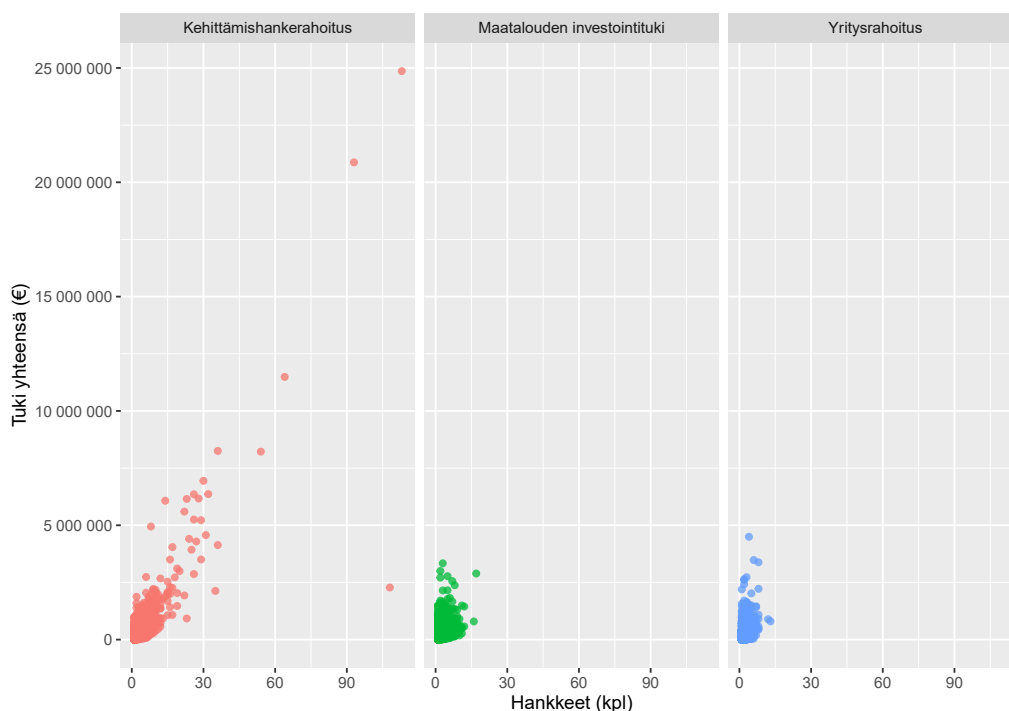
Tuen keskikoon tulkintaan vaikuttaa huomattavasti se, mitä tunnuslukua käytetään (kuvio 8). Keskimääräistä selvästi suuremmat tuet saattavat nostaa huomattavastikin keskiarvoja, vaikka niiden lukumäärän osuus kaikista tuista ei olisikaan suuri. Suuri joukko keskiarvoa pienempiä hankkeita taas vaikuttaa siihen, että mediaani on selvästi alhaisempi kuin keskiarvo. Kaikissa tarkastelluissa rahoitusmuodoissa keskiarvo on huomattavasti mediaania suurempi. Kokonaisuudessaan eri tilanteisiin on ollut käytettävissä erikokoisia rahoituksia ja tukia. Ohjelmaa on tässä mielessä osattu ja pystytty hyödyntämään joustavasti.

Kuvio 8. Julkisen tuen keskiarvo ja mediaani euroina rahoitusmuodoittain.

Osana selvitystä tarkasteltiin myös, ovatko maaseutuohjelman 2014–2022 yritysrahoituksen ja maatalouden investointituen hakijat saaneet tukea useamman kerran ja ovatko ne saaneet tukia myös edellisellä ohjelmakaudella.

Pistekuvaajassa (kuvio 9) on esitetty yksittäisille tuenhakijoille myönnettyjen hankkeiden lukumäärät ja julkisen tuen määrä euroina ohjelmakaudella 2014–2022 rahoitusmuodoittain.

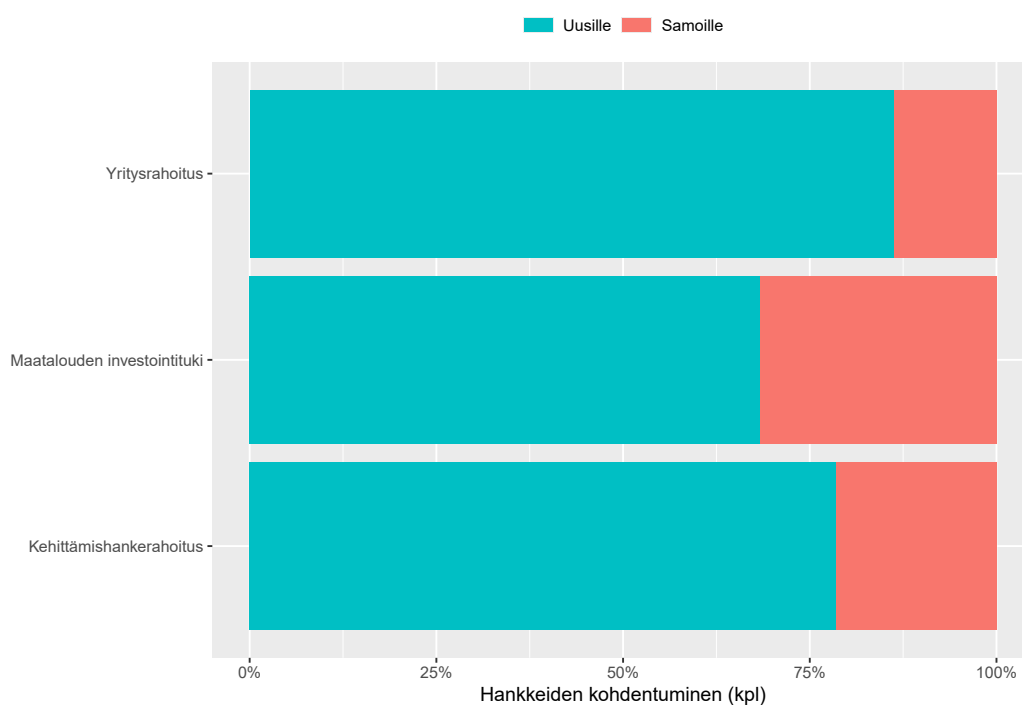
Kuvio 9. Yksittäisille tuenhakijoille myönnettyjen hankkeiden lukumäärät ja julkisen tuen määrä euroina rahoitusmuodoittain. Yksi piste kuvaa yksittäistä tuenhakijaa.

Verrattuna maatalouden investointitukeen ja kehittämishankerahoitukseen, yritysrahoitusta käyttäneet tahot ovat harvemmin käyttäneet kyseistä rahoitusvälinettä ohjelmassa useampaan kertaan (kuvio 9). Kehittämishankerahoituksessa toimijoilla on ollut muita enemmän useita hankkeita ja näin ollen myös isompi kokonaisrahoitus ohjelmasta. Erot selittyvät kehitettävien toimintojen ja niillä toimivien tahojen erilaisuudella.

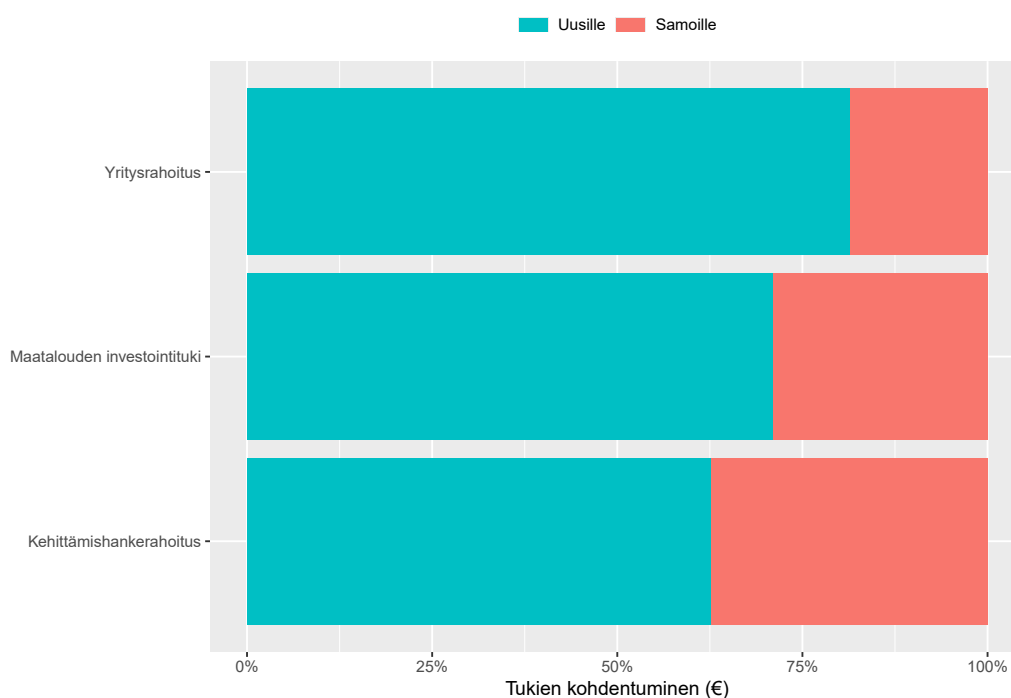
Kuvioissa 10–13 on esitetty hyväksytyjen eli myönteisen rahoituspäätöksen saaneiden hankkeiden kohdentumista ohjelmakauden 2014–2022 uusille sekä myös ohjelmakaudella 2007–2013 tukea saaneille y-tunnuksille ja tilatunnuksille. Molemmilla ohjelmakausilla myönteisen rahoituspäätöksen saaneiden osuus oli suurin maatalouden investointituen ja pienin yritysrahoituksen saajien joukossa. Maatalouden investointituen osalta on huomattava, että samalla yrittäjällä voi olla useita tila- ja y-tunnuksia hallinnassaan.

Kuvio 10. Hyväksytyjen hankkeiden (osuus hankkeista %) kohdentuminen ohjelmakaudella 2014–2022 uusille (eivät ole saaneet tukea ohjelmakaudella 2007–2013) sekä myös ohjelmakaudella 2007–2013 tukea saaneille y-tunnuksille ja tilatunnuksille (ovat saaneet tukea kummallakin ohjelmakaudella) rahoitusmuodoittain.

Kun tarkastellaan kappalemäärien sijasta myönnettyjen tukien euromääriä, eniten tukea on kohdistunut samoilte tuen saajille kehittämishankerahoituksessa (kuvio 11). Maatalouden investointituen osalta samojen tuen saajien osuus on suunnilleen sama tarkasteltaessa tukia kappalemäärän tai myönnetyn rahoituksen perusteella.

Kuvio 11. Myönnettyjen tukien (julkinen tuki, osuus tuista €) kohdentuminen ohjelmakaudella 2014–2022 uusille (eivät ole saaneet tukea ohjelmakaudella 2007–2013) sekä myös ohjelmakaudella 2007–2013 samoille tukea saaneille y-tunnuksille ja tilatunnuksille (ovat saaneet tukea kummallakin ohjelmakaudella) rahoitusmuodoittain.

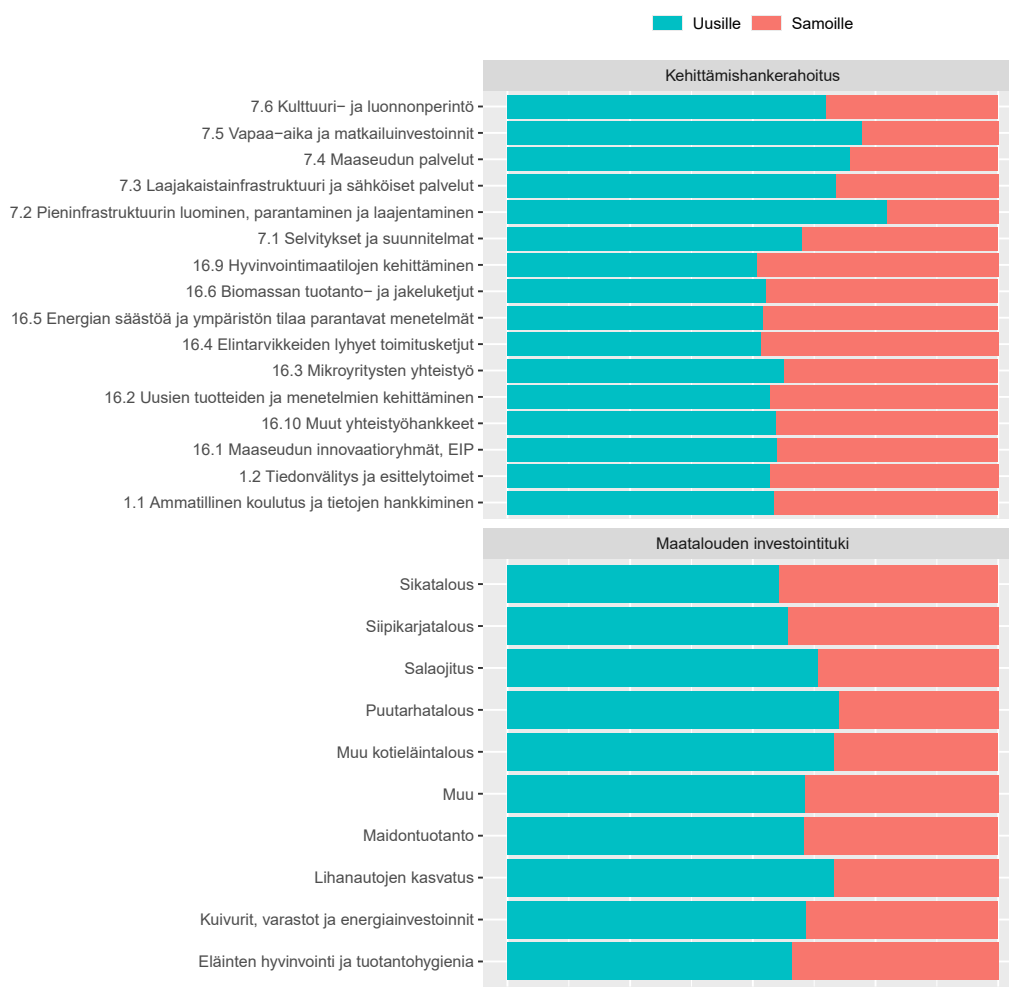

Kun tarkastellaan tukien kohdistumista samoille ja uusille tuen saajille tuen kohteena olevan toimialan (yritysrahoitus), kohdennetun toimen (maatalouden investointituki) ja alatoimenpiteen (kehittämishankerahoitus) mukaan, erot kasvavat (kuviot 12 ja 13). Erityisesti myönnetyn tuen määrän mukaan tarkasteluna tukea kohdistuu samoille tuen saajille kehittämishankerahoituksessa, missä useissa alatoimenpiteissä lähes puolet on saanut tukea enemmän kuin kerran (kuvio 13). Se kertoo, että näillä aloilla on joko vähän toimijoita tai toimijat ovat hakijoina yhdessä. Kun asioita halutaan kehittää, liikkeellä ovat usein samat tahot.

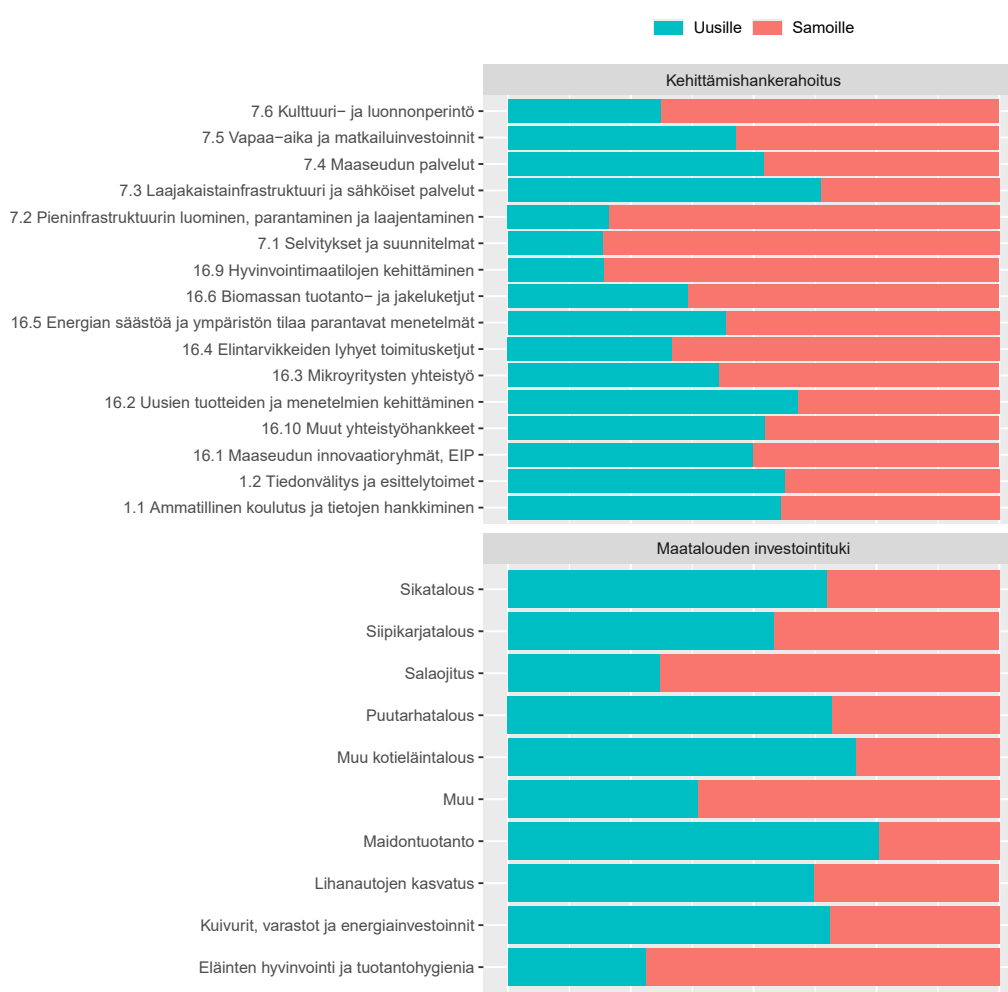
Yli neljäsosa maatalouden investointitukea saaneista on käyttänyt tätä ohjelman toimenpidettä jo aiemmalla ohjelmakaudella 2007–2013 (kuvio 12). Euromääräisesti eniten tukea kohdistuu samoille tiloille salaojitukseen sekä eläinten hyvinvoinnin ja tuotantohygienian parantamisen toimenpiteisiin (kuvio 13). Investointien ketjuttaminen on maatiloilla toivottavaa, sillä se kertoo jatkuvasta ja johdonmukaisesta

tilan toiminnan kehittämisestä. Yritysrahoituksessa on muihin rahoitusmuotoihin verrattuna vähiten samoja tuensaajia. Ilmiötä selittää yrityskentän laajuus esimerkiksi maataloihin verrattuna.

Kuvio 12. Hyväksytyjen hankkeiden kohdentuminen (osuus hankkeista ohjelmakaudella 2014–2022) uusille (eivät ole saaneet tukea ohjelmakaudella 2007–2013) sekä myös ohjelmakaudella 2007–2013 tukea saaneille y-tunnuksille ja tilatunnuksille (ovat saaneet tukea kummallakin ohjelmakaudella) tuen kohteena olevan toimialan (yritysrahoitus), kohdennetun toimen (maatalouden investointituki) ja alatoimenpiteen (kehittämishankerahoitus) mukaan.

Kuvio 13. Myönnettyjen tukien kohdentuminen (osuus myönnetystä tuesta, €) ohjelmakaudella 2014–2022 uusille (eivät ole saaneet tukea ohjelmakaudella 2007–2013) sekä myös ohjelmakaudella 2007–2013 tukea saaneille y-tunnuksille ja tilatunnuksille (ovat saaneet tukea kummallakin ohjelmakaudella) tuen kohteena olevan toimialan (yritysrahoitus), kohdennetun toimen (maatalouden investointituki) ja alatoimenpiteen (kehittämishankerahoitus) mukaan.

Tukien kohdentuminen samoille yrityksille voi olla merkittävää yrityksen pitkäjänteisen kehittämisen kannalta. Maatilan kehittäminen voi vaatia useita investointeja, ja investointituki pienentää niihin sisältyviä riskejä sekä lisää rahoituksen saantimahdollisuuksia. Tärkeää on myös tukien hyödynnettävyys ohjelmakausien vaihdoksesta huolimatta.

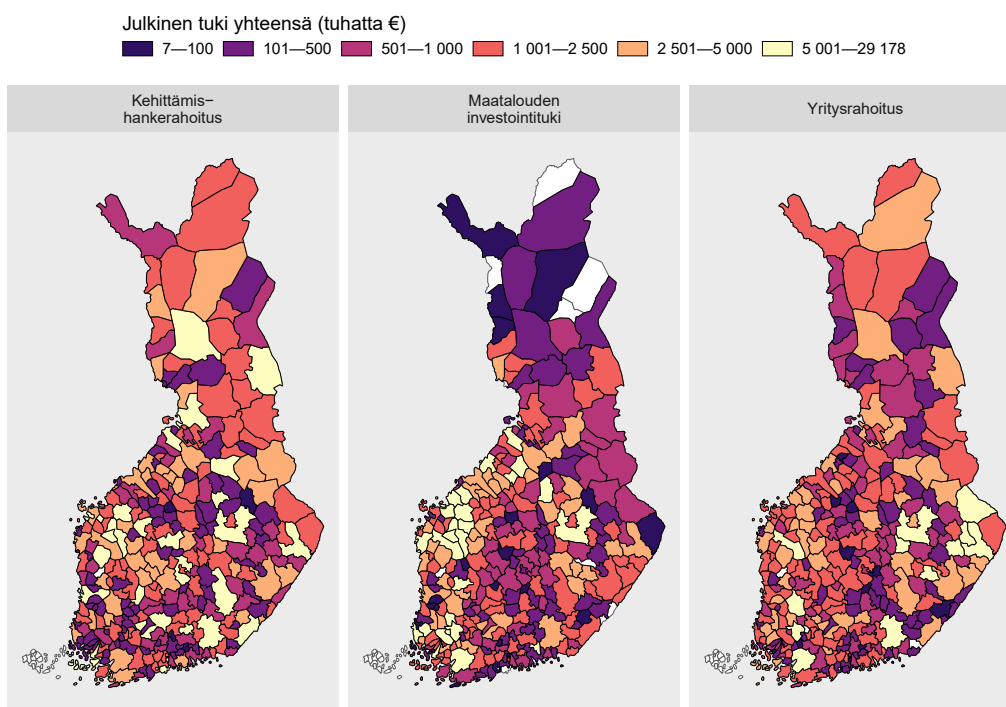
Tuet myös täydentävät toisiaan. Osana selvitystä tarkasteltiin, ovatko nuorten viljelijöiden aloitustukea ohjelmakaudella 2014–2022 saaneet maatilayritykset saaneet myös maatalouden investointitukea ohjelmakaudella 2007–2013 tai 2014–2022. Noin kolme neljäsosaa nuorten viljelijöiden aloitustukea saaneista maatilayrityksistä on saanut myös investointitukea joko samalla (73 % maatilayrityksistä) tai edellisellä ohjelmakaudella (78 % maatilayrityksistä). Molemmilla ohjelmakausilla näyttää, että pelkkää aloitustukea käyttäneet ovat saaneet suhteessa hieman isomman aloitustuen kuin ne, jotka olivat käyttäneet sekä aloitustukea että investointitukea, mutta ero ei ole suuri.

Investointituki lisää aloittavan yrittäjän mahdollisuuksia kehittää tilaansa heti tilanpidon aloittamisen jälkeen. Avustus myös myönnetään korotettuna hakijalle, joka täyttää nuoren viljelijän aloitustuen edellytykset ja jonka tilanpidon aloittamisesta on kulunut alle viisi vuotta. Toisaalta investoiminen ja tilan toiminnan kehittäminen ennen uuden yrittäjän tilanpidon aloittamista pienentää investointitarvetta ja parantaa uuden yrittäjän menestymismahdollisuuksia. Toisiaan täydentäviä tukimuotoja käytetään sängen sujuvasti myös ohjelmakausien välillä, minkä voi tulkita sekä tuenkäyttäjien että ohjelman toimeenpanijoiden osaamiseksi.

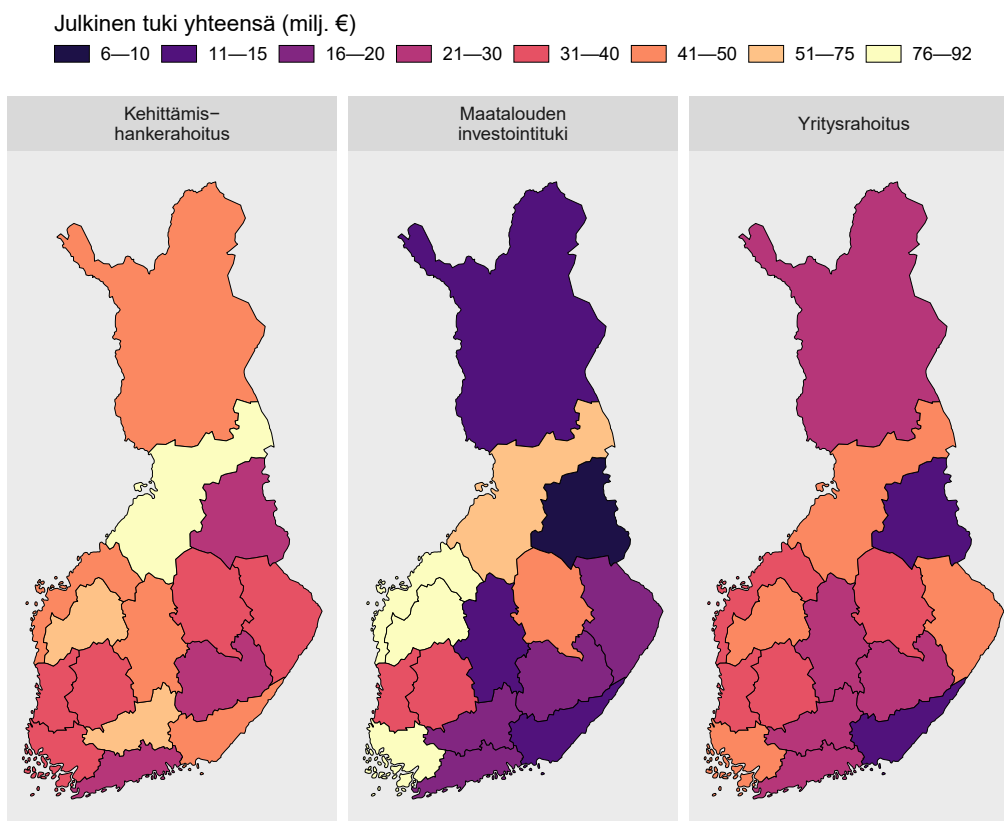
2.3 Kehittämisrahoituksen jakautuminen alueellisesti ja kaupunki-maaseutu-alueuokituksessa

Seuraavaksi tarkastellaan kehittämisrahoituksen jakaumista alueellisesti kunnittain, ELY-keskuksittain ja aluetyypeittäin (kuviot 14–17).

Kuvio 14. Julkinen tuki euroina yhteensä kunnittain rahoitusmuodon mukaan.

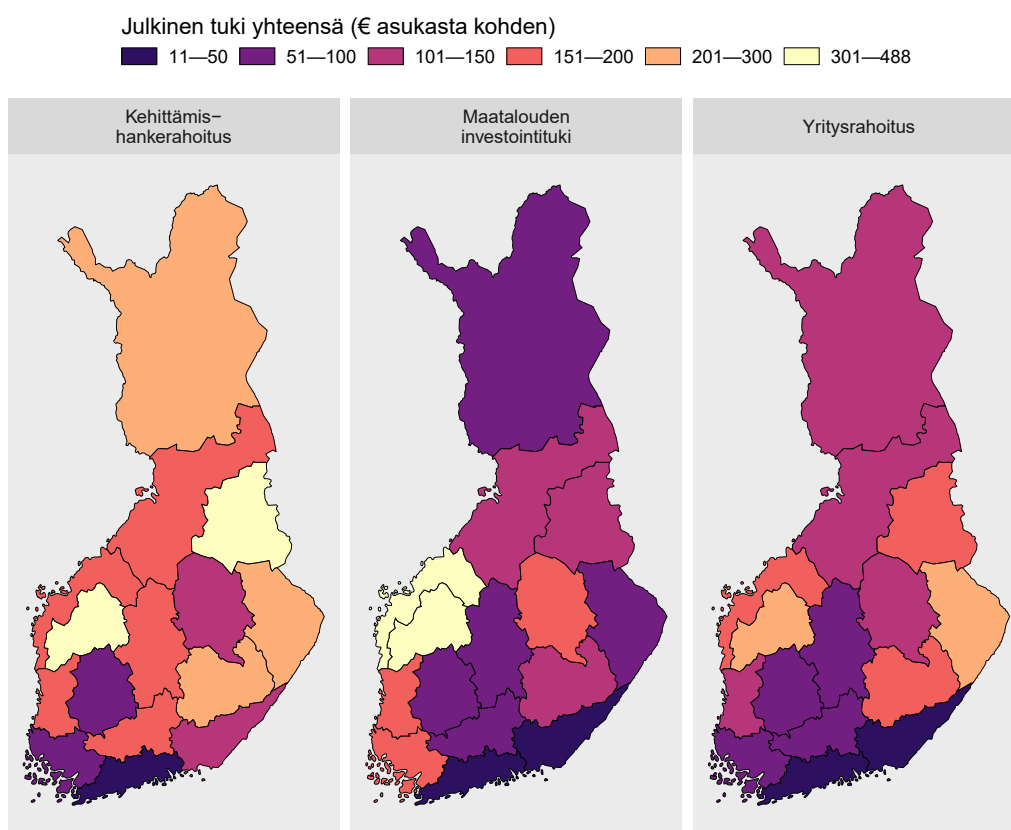

Maatalouden investointituki ja nuoren viljelijän aloitustuki kohdistuvat luonnollisesti lähtökohtaisesti alueille, joilla on maatiloja (kuvio 14). Kehittämishankerahoitus osuu koko maahan melko tasaisesti, mikä osoittaa kattavan Leader-toiminnan voimaa ja ELY-keskusten toimeenpanotyön tehokkuutta. Yritystuki jakautuu huomattavasti tasaisemmin kuin suoraan maatalouteen liittyvä rahoitus, mikä selittyy aktiivimaatilojen alueellisella jakautumisella.

Kuvio 15. Julkinen tuki euroina yhteensä ELY-keskuksittain rahoitusmuodon mukaan.

ELY-keskuksittain julkista tukea suuntautuu kaikista rahoitusmuodoista erityisesti Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusten alueille (kuvio 15). Varsinais-Suomen ELY-keskuksen alue on myös merkittävä maatalousrahoituksen kohde. Yritys- ja maatalousrahoituksessa erottuvat Kainuun ja Etelä-Karjalan matalat osuudet. Kehittämishankerahoitus on myös tässä jaottelussa suhteellisen tasaista.

Kuvio 16. Julkinen tuki euroina asukasta kohden ELY-keskuksittain rahoitusmuodon mukaan.

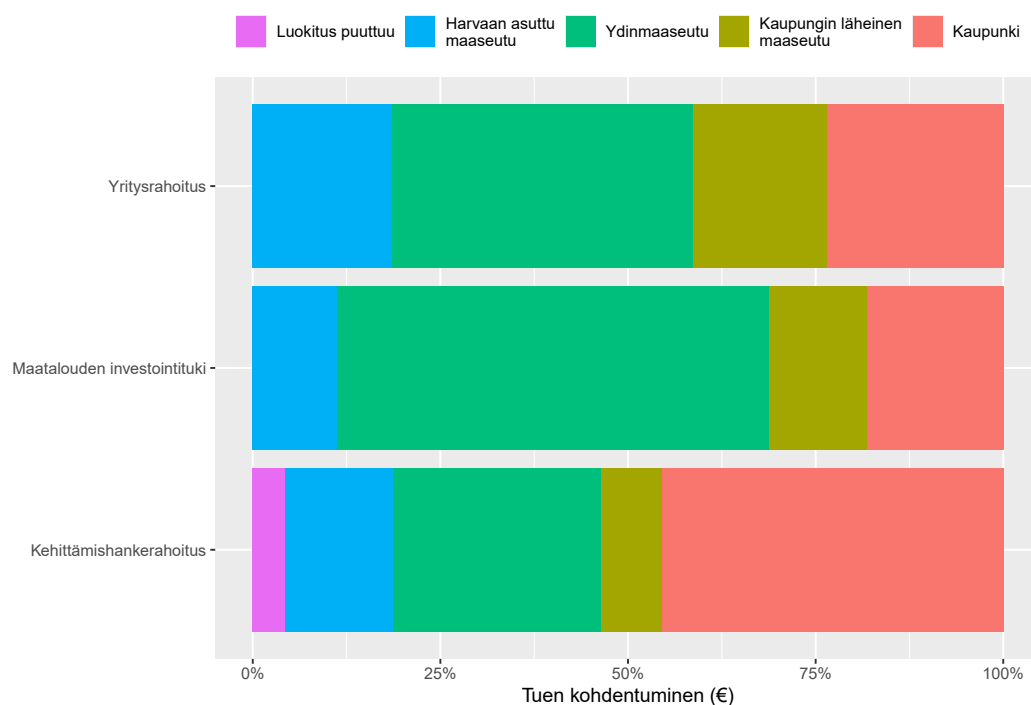

Alueluokat ovat Suomessa laajuudeltaan sekä väestöltään hyvin erilaisia. Kun julkinen tuki lasketaan ELY-keskuksittain asukasta kohti, Etelä-Pohjanmaa nousee merkittävimmäksi kohdealueeksi myös kehittämishankerahoituksissa, ja Kainuun osuus korostuu (kuvio 16). Vähiten julkista tukea suuntautuu asukasta kohti Uudenmaan ELY-keskuksen väkirikkaalle alueelle, mutta myös Kaakkois-Suomen ELY-keskukseen. Lapin ELY-keskuksen osuus maatalouden investointituesta on alhainen asukasta kohti laskettuna. Maatilojen vähäinen lukumäärä selittää tätä – yritysrahoituksessa ja etenkin kehittämishankerahoituksessa osuus on suurempi.

Kainuun profiili on kokonaisuudessaan erottuva (kuvio 16). Ensinnäkin maatalouden investointituen määrä on suhteellisen alhainen, mutta se kytkeytyy aktiivitulojen määrään. Toki suuremmat määrät tässäkin viittaisivat parempaan aluetalous- ja työllisyyskehitykseen tulevaisuudessa. Yritysrahoitus on etenkin asukasta kohti paremmalla tolalla, mutta sen suhteellinen vaatimattomuus voi johtua alueen

ikäkenteesta ja vähenevästä väestöstä sekä vähäisestä sisäänmuutosta. Mutta siihen voi liittyä etenkin ohjelmakauden lopulla kiristynyt maailmanpoliittinen tilanne, joka tuntuu juuri maan itärajalla. Sen sijaan kehittämishankkeiden suhteen alue vaikuttaa aktiiviselta, mikä toivon mukaan näkyy ajan kuluessa myös taloudellisenä toimeliaisuutena. On myös otettava huomioon, että Kainuussa iso työllistäjä ja aluetalouden pyörittäjä on kaivosteollisuus, joka ei kuulu ohjelman piiriin.

Kuvio 17. Tuen kohdentuminen kaupunki-maaseutu-alueuokituksen kuntatasolle yleistetyllä luokituksella julkisen tuen rahan määrän perusteella rahoitusmuodoittain.

Kuvio 17 osoittaa merkittäviä eroja ohjelman eri rahoitusmuotojen aluetyypittäisessä kohdentumisessa julkisen tuen määrän perusteella. Maatalouden investointituki kohdentuu odotusten mukaisesti ydinmaaseudulle, jota määrittää aktiivimaatilojen merkitys alueen taloudessa. Harvaan asutulle maaseudulle osuu tätä rahoitusta vähiten kaikista aluetyypeistä.

Harvaan asutun maaseudun osuus viittaa maatalouden suhteellisen osuuden heikkenemiseen, millä on potentiaalisesti kielteisiä vaikutuksia koko alueen taloudelliseen toimeliaisuuteen. Maatiloilla on harvaan asutulla alueella kokoaan suurempi

merkitys taloudellisen toiminnan solmukohtina elinkeinossa, joka ei vaihda helposti paikkakuntaa. Tulevia politiikkavälineitä pohdittaessa olisi hyvä tarkastella, millaisia uusia yrityspolkuja maatalouteen voi liittyä tulevaisuudessa esimerkiksi huoltovarmuuden ja kestäväen kehityksen, hyvinvointitalouden, hoivatalouden tai uusintavan talouden näkökulmasta (ks. esim. Assmuth ym. 2025), jolloin niiden merkitys asettuisi osaksi laajempaa talouden uudistumisen kokonaisuutta, mikä mahdollistaisi eri tavalla perustellun kehittämisen.

Yritysrahoitus painottuu niin ikään ydinmaaseudulle, mikä on linjassa yritysten suhteelliseen lukumäärään maaseututyypeittäin. Ydinmaaseudulla on suurin osuus yritysten toimipaikkojen määrästä kaupunkien jälkeen – liki 20 prosenttia sijaitsee tällä alueella (luku vuodelta 2020). (Vihinen ym. 2024a, 85.) Ohjelman toteutus viittaa siihen, että ydinmaaseudun yritykset ovat edelleen aktiivisesti rakentamassa liikevaihtoaan ja työllisyyttä sekä ylläpitävät sitä kautta aluetaloutta ja sen kasvua. Yritysrahoitus sijoittuu tasaisemmin aluetyypeittäin, ja ilahduttavaa on harvaan asutun maaseudun suhteellisen iso osuus ohjelman yritysrahoituksesta.

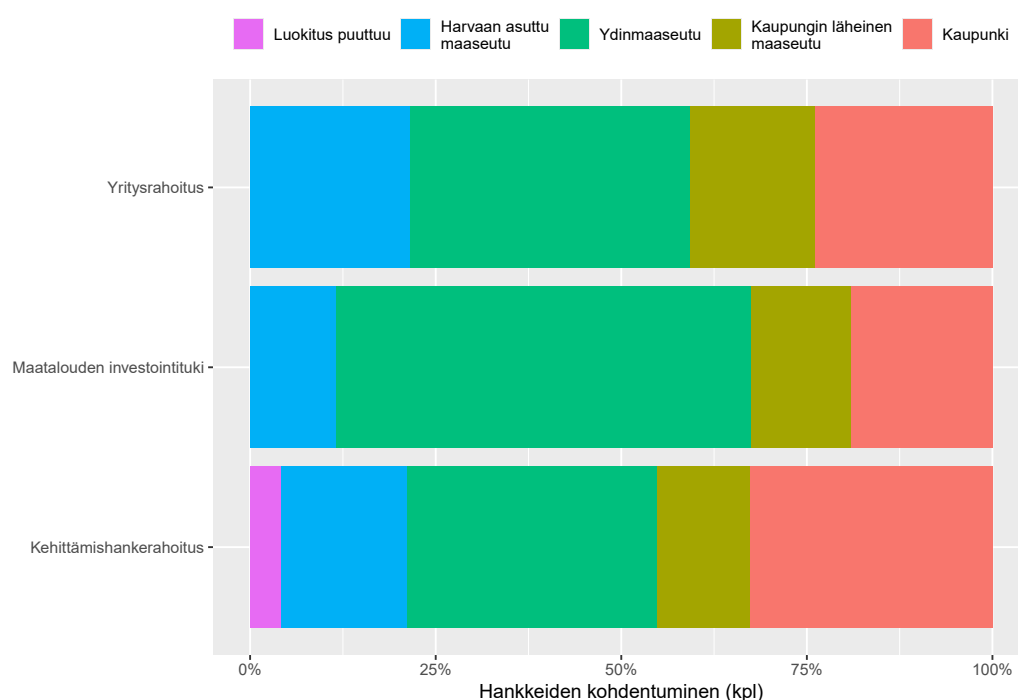
Kehittämishankerahoituksen aluetyypittäisestä vaikutuksesta on harhaanjohtavaa yrittää tehdä päätelmiä hankkeiden maantieteellisen jakauman mukaan, sillä useat kehittämishankkeita vetävät toimijat (tai ainakin heidän organisaationsa) sijaitsevat kaupunkialueilla, mutta tuensaajat ja kohdealue ovat maaseudulla.

Ydinmaaseudun aktiivisuus erottuu muista maaseututyypeistä sekä maatalouden investointituessa että yritysrahoituksessa. Kehittämishankerahoituksessa sen osuus vastaa kutakuinkin alueen laajuutta ja asukasmäärää. Sekä maatalouden investointituki että yritysrahoitus vahvistavat aluetaloutta ja yritysten toimintaedellytyksiä. Tästä voidaan päätellä, että näillä alueilla on suhteellisesti ottaen hyvät näkymät myös (lähi)tulevaisuudessa sekä aluetalouden että työllistävyyden kannalta – ellei pula osaavasta työvoimasta typistä taloudellista toimintaa yrityksissä. Osaavan työvoiman saantiin tulisi kiinnittää mahdollisuuksien mukaan maaseudun kehittämisohjelmissa yhä enemmän huomiota (vrt. Vihinen ym. 2024a.)

Kaupungin läheisellä maaseudulla eri rahoitusmuodoista korostuu yritysrahoitus (kuvio 18). Teollisuus ja palvelut ovat vahvoja tällä alueella, mikä selittää yritysrahoituksen runsaampaa käyttöä. Maatalouden investointituen vähäisyys selittyy aktiivitulojen vähäisyydellä, mutta kehittämishankeosuus on myös alhainen erityisesti väkilukuun mutta myös pinta-alaan verrattuna. Kohdennus on perusteltu ohjelmassa näiden alueiden lähtökohtaisesti paremmalla toimintaympäristöllä kaupunkien vaikutuspiirissä. On kuitenkin viitteitä siitä, että taloudellisesti menestyvillä alueilla, kunnissa ja maakunnissa, oma maaseutu jää muiden alueiden

kehittämisen jalkoihin. Tutkimus tai selvitys kaupungin läheisen maaseudun todellisesta kehittämistilanteesta antaisi välineitä alue- ja elinkeinopolitiikan muotoiluun tulevilla ohjelmakaudella.

Kuvio 18. Hankkeiden kohdentuminen kaupunki-maaseutu-alueuokituksen kuntatasolle yleistetyllä luokituksella hankkeiden lukumäärän perusteella rahoitusmuodoittain.

2.4 Yhteenveto

Tässä luvussa luotiin katsaus tarkasteltavien rahoitusmuotojen eli maatalouden investointituen, yritysrahoituksen ja kehittämishankerahoituksen sisältöihin. Rahoitusmuotojen kohdentumista vertailtiin myös keskenään. Rahoitusmuodot ovat erityyppisiä ja esimerkiksi maatalouden investointituki – toisin kuin yritys- ja kehittämishankerahoitus – jo lähtökohtaisesti kohdentuu yhdelle toimialalle/sectorille eli maatalouteen ja käytännössä maataloilille.

Suhteelliset rahoitukselliset osuudet tarkasteltavien rahoitusmuotojen kesken vaihtelevat alueittain. Rahoituksen kohdentumiseen vaikuttaa merkittävästi myös se, tarkastellaanko vain julkista tukea (tässä EU-rahoitus, kansallinen rahoitus ja

mahdollinen kuntaraha) vai kokonaisrahoitusta (sisältäen julkisen tuen lisäksi muun eli yksityisen rahoituksen). Jos rahoitusta mitataan julkisen tuen kokonaisrahämäärällä, kehittämishankerahoitus on tarkastelluista rahoitusmuodoista suurin ja yritysrahoitus pienin. Jos taas rahoitusta mitataan kokonaisrahoituksella sisältäen julkisen tuen lisäksi muun rahoituksen, kehittämishankerahoitus on kokonaisuudessaan pienin.

Ydinmaaseudun – erityisesti Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan ELY-keskusten – alueet erottuvat aktiivisina maatalouden investointituen ja yritysrahoituksen käyttäjinä, joilla on suora yhteys aluetalouteen ja työllisyyteen. Näillä alueilla tulee jatkossa kiinnittää huomiota osaavan työvoiman saatavuuteen, ja siihen, voisiko maaseudun kehittämisohjelman toimia suunnata sen edistämiseen nykyistä paremmin. Kehittämishankerahoitus jakautuu sekä maantieteellisesti että asukas-kohtaisesti tasaisimmin, mikä johtuu sekä Leader-toimintatavan luonteesta, että ELY-keskusten osaavasta toiminnasta alueellaan. Viime kädessä hankkeiden maantieteellinen jakautuminen riippuu luonnollisesti hakijoiden aktiivisuudesta, mutta myös siihen on panostettu ohjelmassa eri tavoin, sekä ELY:jen, Leader-ryhmien että Verkostoyksikön toimin.

Harvaan asutulla maaseudulla erityisen haavoittuva on tällä hetkellä maatalojen tulevaisuus. Työllisyyden ja aluetalouden kannalta yhtenä mahdollisuutena on arvioida niiden merkitystä aiempaa enemmän huoltovarmuuden, kestävyuden, hoivatalouden ja uudistavan talouden näkökulmista, ja eriyttää politiikkatoimia sen mukaisesti.

Kaupungin läheiselle maaseudulle kohdistuu rahoitusmuodoista erityisesti yritysrahoitusta, millä on suora myönteinen yhteys aluetalouteen ja työllisyyteen. Näiden alueiden suhteellisesti paremmasta toimintaympäristöstä johtuen sinne on suunnattu muuta maaseutua pienempi osuus kehittämishankerahoituksesta. Kaupungin läheinen maaseutu hyötyy rakenteellisesti suhteessa ydinmaaseutuun ja harvaan asuttuun maaseutuun sijainnistaan keskusalueen työssäkäyntialueella. Ongelmana kuitenkin on, että isojen kaupunkiseutujen ja tiheään asuttujen maakuntien kokonaisuudessa oma maaseutu uhkaa jäädä vähälle huomiolle esimerkiksi aluestrategioissa ja muiden EU-osarahoitteisten kehittämisohjelmien toteutuksessa.

3 Maatalouden investointitukea saaneiden maatilojen kehitys

Maatalouden investointituen keskeisenä tarkoituksena on parantaa maatilojen kilpailukykyä ja kannattavuutta. Investointien avulla pyritään parantamaan maatalouden rakennetta sekä luomaan edellytyksiä maatilojen tuotannon nykyaikaistamiselle ja maatilojen yritystoiminnan laajentamiselle. Osassa tuetuista investoinneista tavoitteena on muun muassa eläinten hyvinvoinnin tai tuotantohygienian edistäminen tiloilla, jolloin niiden vaikutus aluetalouteen ja työllisyyteen on vähäinen. Investointituen kohdentumista eri toimenpiteisiin on tarkasteltu edellä luvussa 2. Tässä luvussa tarkastellaan investointien sekä investointituen vaikutusta tilan talouden kehittymiseen tilojen investointitukihakemusten sekä Luonnonvarakeskuksen Taloustohtori -palvelun vaikutusanalyysi -palvelun tulosten avulla.

3.1 Tilojen talouskehitys

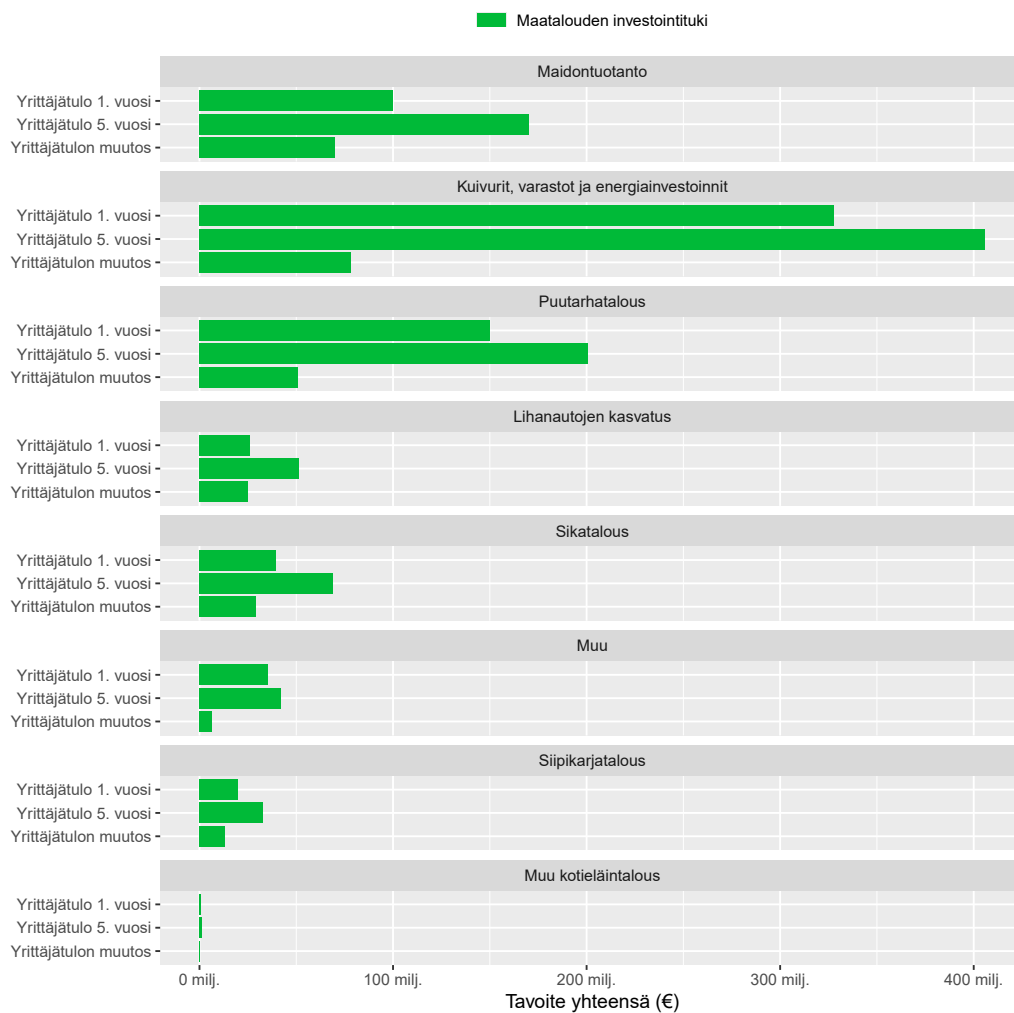
Investoinnin ennakoitua vaikutusta tilojen talouskehitykseen ja sitä kautta aluetalouteen ja työllisyyteen tarkasteltiin investointitukea vuosina 2014–2022 saaneiden tilojen investointitukihakemuksiin sisältyvien talouslaskelmien perusteella niillä tiloilla, joille myönnettiin investointitukea. Koska tiloilta ei ollut saatavilla seurantatietoa toteutuneesta kehityksestä, tarkastelu perustuu investointitukihakemuksen tietoihin sekä ennakoituun kehitykseen. Seurantaindikaattorina käytettiin ennakoitua tilojen yrittäjätulon kehitystä. Investoinnin ja investointiavustuksen vaikutusta tilan toteutuneeseen talouskehitykseen tarkasteltiin Luonnonvarakeskuksen Taloustohtori -palvelun vaikutusanalyysi -palvelun tulosten avulla.

Yrittäjätulo on se osa kokonaistuotosta, joka jää yrittäjäperheen työpalkaksi ja oman pääoman koroksi. Yrittäjätulo lasketaan vähentämällä kokonaistuotosta kustannukset lukuun ottamatta yrittäjäperheen palkkavaatimusta ja oman pääoman korkovaatimusta.

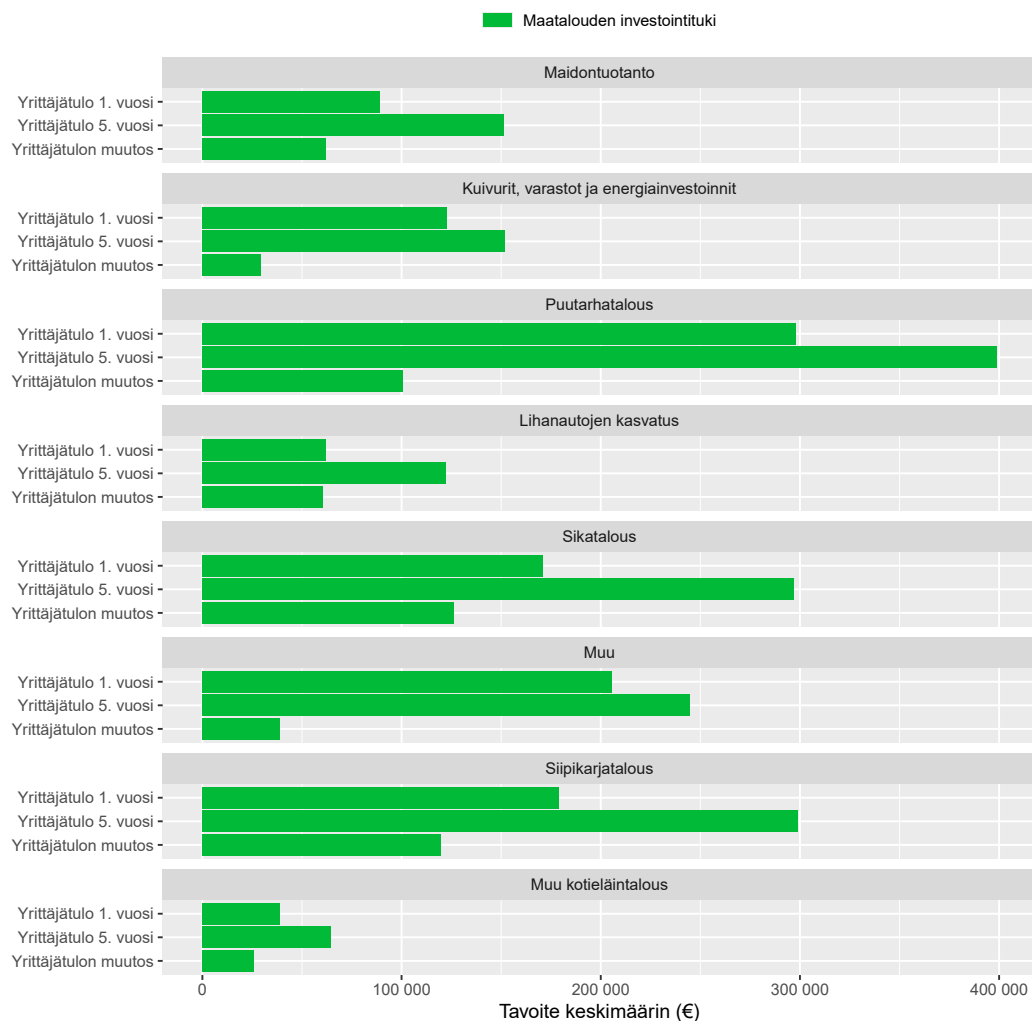
Ennakoitu investointien avulla saavutettava yrittäjätulon kehitys yhteensä on suurin kuivureihin, varastoihin ja energiaan, puutarhatalouteen sekä maitotalouteen investoitaessa (kuvio 19). Tämä johtuu siitä, että näihin myös kohdistuu lukumääräisesti eniten tuettuja investointeja. Investointituen kohdentumista eri toimenpiteisiin

on tarkasteltu edellä luvussa 2. Investoinnin jälkeinen keskimääräinen ennakoitu yrittäjätulo tilaa kohti on kuitenkin suurin puutarhatalouden, siipikarjatalouden ja sikatalouden investoinneissa (kuvio 20).

Kuvio 19. Ennakoitu yrittäjätulon kehitys: tavoite yhteensä 1. ja 5. vuonna sekä muutos 1. ja 5. vuoden välillä tiloilla, joille on myönnetty investointitukea vuosina 2014–2022 (aineiston lähde: Ruokavirasto 2024).

Kuvio 20. Ennakoitu yrittäjätulon kehitys: tavoite keskimäärin 1. ja 5. vuonna sekä muutos 1. ja 5. vuoden välillä tiloilla, joille on myönnetty investointitukea vuosina 2014–2022 (aineiston lähde: Ruokavirasto 2024).

Investoinnin sekä investointiavustuksen vaikutusta tilan toteutuneeseen yrittäjätulon, kannattavuuden ja liikevaihdon kehitykseen tarkasteltiin Luonnonvarakeskuksen Taloustohtori -palvelun vaikutusanalyysi -palvelun tulosten avulla. Tarkasteluun valittiin maitotilat riittävän suuren tilajoukon varmistamiseksi. Tarkastelun investoinnin ajankohta sekä viimeinen tarkasteltava vuosi 2023 määrittyi aineiston saatavuuden perusteella.

Vaikutusanalyysi -palvelussa vertaillaan erilaisten toimenpiteiden vaikutusta yritysten talouteen luokittelemalla yritykset esim. investoineisiin ja ei-investoineisiin. Järjestelmän avulla voidaan myös verrata näiden ryhmien talouskehitystä (Talous-tohtori 2025a). Yritysten investointiasteen ja talousvaikutusten analysoinnissa otetaan huomioon myös investoinnin sopeutumisaika. Analyysimenetelmä on kuvattu tarkemmin Luonnonvarakeskuksen Taloustohtori -palvelun kotisivuilla (Talous-tohtori 2025a).

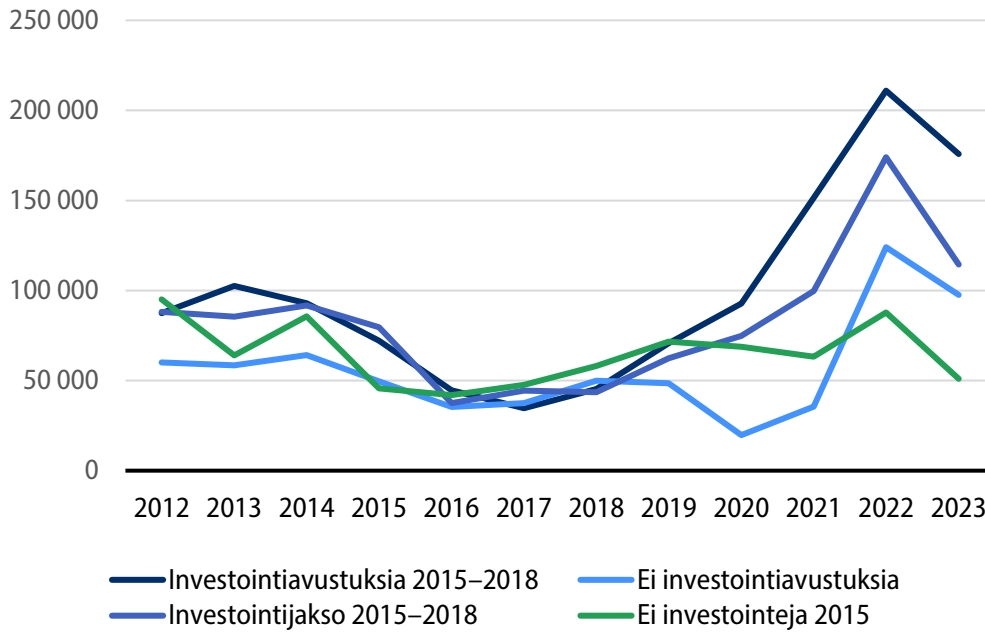
Taloustohtorin tulosten perusteella vuosina 2015–2018 investoineiden maitotilojen yrittäjätulo oli vuosina 2019–2023 keskimäärin korkeampi kuin maitotilojen, jotka eivät olleet investoineet, vaikka se alkuvuosina olikin vertailutilojen yrittäjätuloa alhaisempi (kuvio 21). Samoin investointiavustusta saaneiden tilojen keskimääräinen yrittäjätulo kasvoi tarkastelujaksolla muita investoineita tiloja enemmän ja oli tarkastelujakson lopussa selvästi muiden maitotilojen yrittäjätuloa korkeampi.

Investointiavustusta saaneiden maitotilojen yrittäjätulo oli muita maitotiloja korkeampi myös tarkastelujakson alussa. Investointitukea saadakseen tilan yrittäjätulon täytyy ylittää tietty raja, mikä karsii pienemmät tai heikommin kannattavat tilat pois investointituen piiristä.

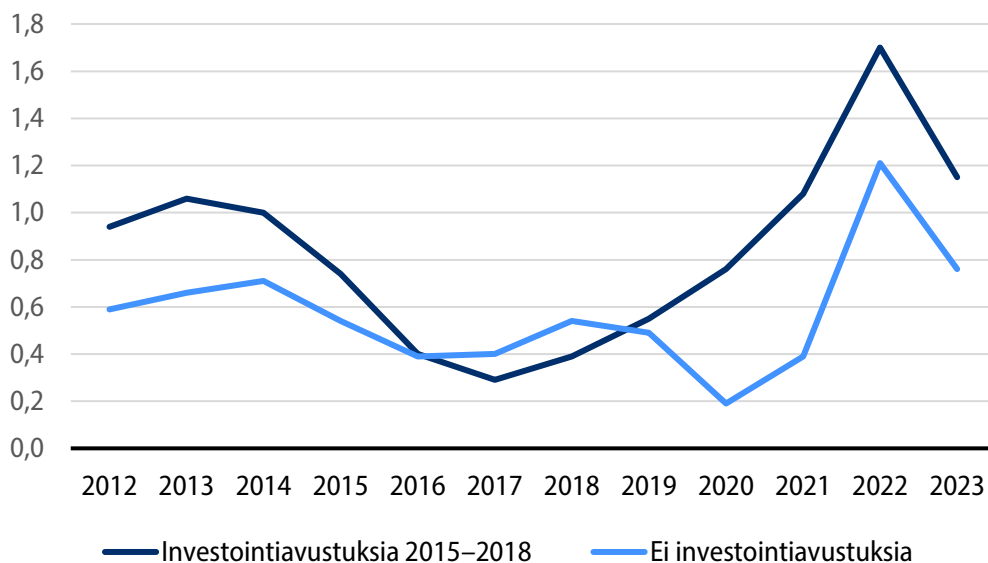
Investointituen vaikutusta tilojen kannattavuuden kehitykseen tarkasteltiin kannattavuuskertoimen avulla (kuvio 22). Kannattavuuskertoimen arvon jäädessä alle yhden, yrittäjäperheen työlle ja omalle pääomalle ei saada tavoitteeksi asetettua korvausta. Tulosten perusteella investoineiden maitotilojen kannattavuus parani tarkastelujaksolla.

Investointiavustuksia saaneiden tilojen kannattavuus oli sekä ennen investointia että tarkastelujakson lopussa parempi kuin ilman tukea investoineiden tilojen. Investointitukea saaneilla tiloilla kannattavuuskerroin myös sai yli yhden olevia arvoja, eli myös yrittäjäperheen omalle työlle ja pääomalle saatiin asetetun tavoitteen mukainen korvaus.

Kuvio 21. Yrittäjätulon kehitys investoineilla maitotiloilla, tiloilla, jotka ovat saaneet investointiavustuksia vuosina 2015–2018 ja jotka eivät ole saaneet investointiavustuksia sekä tiloilla, jotka eivät ole investoineet (Taloustohtori 2025b).

Kuvio 22. Kannattavuuskertoimen kehitys investoineilla maitotiloilla, jotka ovat saaneet investointiavustuksia vuosina 2015–2018 ja jotka eivät ole saaneet investointiavustuksia (Taloustohtori 2025b).

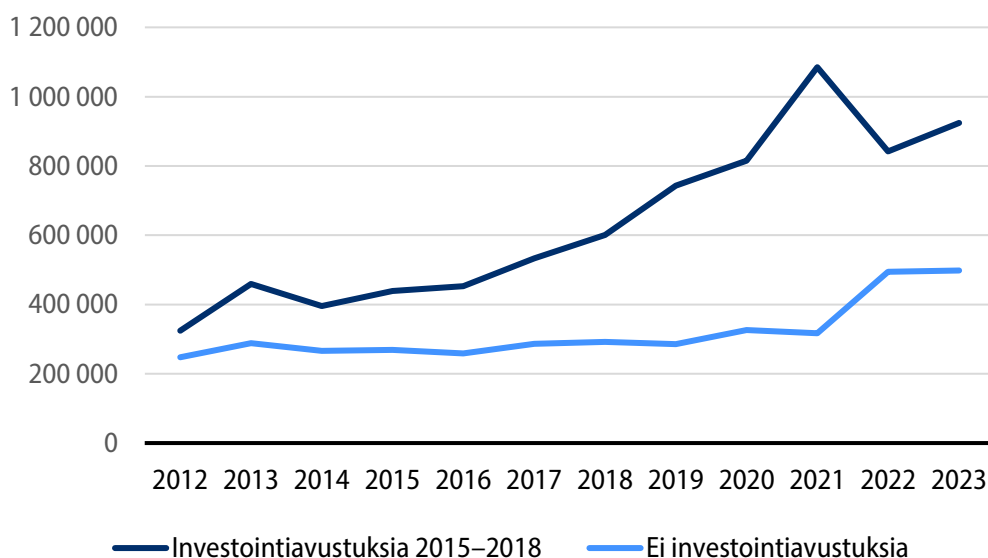

3.2 Toiminnan laajuus

Investoinnin ja investointiavustuksen vaikutusta tilojen koon kehittymiseen tarkasteltiin Taloustohtori -palvelun vaikutusanalyysi -palvelun avulla. Tarkastelun kohteena olivat investoineet maitotilat (kuvio 23).

Tulosten perusteella sekä tehty investointi että investointiavustus vaikuttivat positiivisesti maitotilojen liikevaihdon kasvuun (kuvio 23). Liikevaihdon kasvu oli investointitukea saaneilla tiloilla vielä nopeampaa kuin tiloilla, jotka eivät saaneet investointitukea.

Kuvio 23. Liikevaihdon kehitys investoineilla maitotiloilla, jotka ovat saaneet investointiavustuksia vuosina 2015–2018 ja jotka eivät ole saaneet investointiavustuksia (Taloustohtori 2025b).

3.3 Yhteenveto

Maatalouden investointituen tavoitteena on parantaa maatiloiden kilpailukykyä ja kannattavuutta. Investointien avulla pyritään parantamaan maatalouden rakennetta, nykyaikaistamaan tuotantoa sekä laajentamaan maatiloiden yritystoimintaa.

Tässä selvityksessä keskityttiin tarkastelemaan investointien vaikutusta tilojen talouden kehittymiseen. Tarkastelu perustui investointitukea saaneiden tilojen investointihakemusten tietoihin sekä Luonnonvarakeskuksen Taloustohtori -palvelun sisältämään vaikutusanalyysi -palveluun, jonka avulla oli mahdollista verrata sekä investoineiden ja investointeja tekemättömien, että investointiavustusta saaneiden ja ei avustusta saaneiden maitotilojen talouden kehittymistä. Investointituen vaikutusta maaseudun aluetalouteen ja työllisyyteen on kuitenkin haastavaa arvioida muun muassa aineiston rajallisuuden takia. Kustannusrajoitteiden vuoksi tähän tarkasteluun ei hankittu vastaavaa aineistoa kuin Niskasen (2019) aiemmin tekemään selvitykseen, joka perustui Tilastokeskuksen tuottaman Maa- ja metsätalousyritysten taloustilaston (MMTAL) -aineistoihin.

Nyt suoritettujen tarkastelujen tulosten perusteella investointituen ennakoitiin kasvattavan investoivien tilojen yrittäjätuloa. Samoin investointiavustus vaikutti selvästi lypsykarjatiloiden toteutuneeseen yrittäjätuloon ja liikevaihdon kasvuun sekä kannattavuuden paranemiseen. Tulokset vastaavat Niskasen (2019) tuloksia, joiden mukaan maatalouden myyntitulot, liikevaihto ja palkkamenot kasvoivat selvästi investointitukea ohjelmakaudella 2007–2013 saaneilla tiloilla. Maatalouden investointitukea saaneet tilat myös työllistivät enemmän kuin tilat keskimäärin (Niskanen 2019). Tarkastelun tulokset vastaavat myös muiden aiempien maatalouden investointitukea käsitelleiden selvitysten tuloksia (mm. Kujala ym. 2023, Valtiontalouden tarkastusvirasto 2024).

Investointiavustuksia kohdentui ohjelmakaudella 2014–2022 euromääräisesti eniten kotieläintalouden, erityisesti lypsykarjatalouden, investointeihin. Kujalan ym. (2023) mukaan kotieläintilojen investointiavustuksilla oli positiivinen vaikutus sekä kotieläintilojen kehitykseen ja kasvuun että jatkuvuuteen. Myös Kujala ym. (2023) vertasivat investointiavustusta saaneiden tilojen kehitystä tiloihin, jotka eivät saaneet avustusta.

Tilastokeskuksen maa- ja metsätalousyritysten taloustilaston (Tilastokeskus 2025a) mukaan yritysten palkkamenot kasvoivat vuosina 2013–2023 etenkin kotieläintiloilla. Eniten kasvoivat sika-, lypsykarja- ja nautatilojen keskimääräiset palkkamenot (66–105 %). Keskimäärin eniten palkkamenoja oli sika- ja siipikarjatiloihin ja tilakooltaan suurimmilla tiloilla (ha mitattuna) (Tilastokeskus 2025a).

Valtiontalouden tarkastusviraston arvioinnin mukaan investointien vaikutusta maatalouden kannattavuuden ja kilpailukyyn parantamiseen on mahdotonta osoittaa, koska vertailuaineistoa ei ole saatavilla vaan käytännössä kaikki tukikelpoiset investoinnit saavat investointitukea. Arvioinnissa kiinnitettiin huomiota myös tarvittavan aineiston puuttumiseen ja tietotarpeisiin. Investointien ja kannattavuuden yhteys on kuitenkin myös tämän selvityksen mukaan selkeä (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2024).

Nyt tehdyn tarkastelun perusteella investointeja tehneet maitotilat olivat keskimäärin suurempia ja kannattavampia kuin ei investointeja tehneet tilat jo ennen investointia. Tulos vastaa Valtiontalouden tarkastusviraston selvityksen tuloksia. Investointituen vaatimus yrittäjätulon vähimmäiskoosta karsii pienimmät tilat pois investointituen piiristä. Tämä lisää entisestään investointitukea saaneiden tilojen kilpailukykyä ja edistää rakennekehitystä. Tämä on myös politiikan tavoite (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2024).

Tuotantoyksiköiden koon kasvu edellyttää yhä suurempia investointeja, mikä lisää myös investointeihin sisältyviä riskejä. Investointituen avulla voidaan parantaa tilojen kykyä selviytyä maksuistaan investoinnin jälkeen ja pienentää investointeihin sisältyvää riskiä. Investointituella on siksi suuri vaikutus investointien toteuttamiseen. Arovuori ym. (2017) ovatkin todenneet, että ohjelmakauden 2014–2022 käynnistymisen lykkääntyminen myöhästytti myös maatalouden investointeja. Vaikka ohjelman toteutus tämän jälkeen lähti hyvin käyntiin, on vaikutus investointeja toteuttaneille tai suunnitteleille tiloille voinut olla merkittävä. Samoin on vaikutuksensa ollut myös investointituen muutoksilla kuten parsinavetoille myönnetyn tuen rajaamisella peruskorjauksiin vuodesta 2019 lähtien. Tehtyjen investointien lukumääriin ovat kuitenkin varmasti vaikuttaneet eniten maatalouden toimintaympäristössä viime vuosina tapahtuneet muutokset.

Tarkastelujaksolla 2014–2022 maatalouden uudisrakentaminen väheni erityisesti vuonna 2014 alkaneen Krimin miehityksen sekä vuoden 2021 maatalouden kustannuskriisin seurauksena (Kujala ym. 2025). Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden viennin Venäjälle pysähtyttyä vuonna 2014 kotieläinsektorin ja erityisesti maitosektorin tuottajahinnan tilityskyky heikkeni (Kujala ym. 2025). Lisääntyneitä hinta- ja kannattavuusvaihteluita seuranneiden tilojen maksuvalmiusongelmien lisäksi myös muutokset maatilojen omaisuusosien vakuusarvoissa ovat lisänneet viime vuosina maatalouden rahoituksen haasteita (Kujala ym. 2024; Kujala ym. 2025). Vakuusarvojen muutoksissa on myös alueellisia eroja (Kujala ym. 2024). Nämä haasteet voivat entisestään lisätä alueellisia eroja sekä investointien määrässä että

maatalouden ja maaseudun työllisyyden kehityksessä tulevaisuudessa. Muutokset pankkien lainanannossa vaikuttavat siis myös maatalojen rooliin maaseudun taloudessa ja työpaikkojen luomisessa.

Tuotannon keskittyminen yhä isommille ja harvemmille tiloille vaikuttaa työvoiman tarpeeseen maataloudessa. Toisaalta tilakoon kasvu lisää, toisaalta tilamäärän väheneminen vähentää työvoiman tarvetta. Samoin tuottavuuden parantamiseksi tehtävät investoinnit koneisiin ja laitteisiin sekä uuteen teknologiaan voivat osaltaan vähentää työvoiman tarvetta. Maaseutualueilla voi myös olla vaikeuksia rekrytoida osaavaa työvoimaa maataloille, mikä osaltaan lisää tuotantoaan kehittävien tilojen investointeja uuteen, työmäärää vähentävään teknologiaan. Maatalojen väheneminen ja tuotannon keskittyminen vaikuttavat maaseudun työllisyyteen myös välillisesti. Investoinnit sekä lisäävät paitsi maatalouden myös muun muassa kaupan, teollisuuden ja jalostusalojen työllisyyttä investoinnin toteutuksen aikana, että edesauttavat työpaikkojen määrän säilymistä investoinnin seurauksena.

4 Yritysrahoitusta saaneiden yritysten työpaikkakehitys

Luvut 4.–7. paneutuvat maaseutuohjelman yritysrahoitukseen, jolla on lähtökohdaisesti suoraa vaikutusta aluetalouteen ja työllisyyteen. Tässä luvussa tarkastellaan ensin toimialojen yleistä työpaikkakehitystä ja julkisen yritystuen kohdentumista näihin toimialoihin. Tavoitteena on tarkastella sitä, miten julkinen tuki kohdentuu suhteessa toimialojen yleiseen kehitykseen. Toisessa osiossa tätä lukua tutkitaan tuettujen yritysten kehitystä. Analyysi keskittyy siihen, miten yritysrahoitus on yhdistynyt tuettujen yritysten kehitykseen. Aineistona on luvussa käytetty arvioinnissa tuotettua tietokantaa, jos ei ole muuta ilmoitettu.

4.1 Tuettujen yritysten työpaikkakehitys

4.1.1 Tuettujen yritysten työpaikkakehitys yrityrekisterissä

Yritystukea saaneita yrityksiä on aineistossa 4 958, joista 804 eli noin 16,2 prosenttia on Tilastokeskuksen yrityrekisterin perusteella lopettanut toimintansa vuoteen 2023 mennessä (taulukko 1). Kasvuyrityksiä eli yrityksiä, joissa työpaikkojen lukumäärä on kasvanut tuen myöntämivuodesta vuoteen 2023 mennessä, on aineistossa 2 872, joka vastaa noin 57,9 prosenttia tuetuista yrityksistä. Kasvuyrityksissä työpaikkojen lukumäärä kasvoi hankkeen päättymisvuodesta vuoteen 2023 mennessä yhteensä 4 833 työpaikkaa, joka tarkoittaa keskimäärin kasvuyritystä kohden noin 1,7 työpaikkaa. Yhteenlaskettuna tuetuissa yrityksissä työpaikkojen lukumäärän muutos oli 2 803 työpaikkaa (taulukko 1). Työpaikkojen lukumäärän kasvu on tuetuissa yrityksissä ollut huomattavasti suurempi, jos kehitystä verrataan tilanteeseen ennen hankkeiden aloittamista. Tällöin työpaikkojen yhteenlaskettu muutos oli 5 818, joka on yli 3 000 työpaikkaa enemmän verrattuna hankkeen päättymisvuodesta laskettuun työpaikkojen lukumäärän kasvuun.

Taulukko 1 sisältää tilastoja myös yritysrahoituksen jakautumisesta yritysluokkiin. Niin julkisesta kuin yksityisestäkin rahoituksesta suurin osa eli yli 72 prosenttia kohdentui vuosina 2014–2023 kasvuyrityksiin (taulukko 1). Näin ollen yritysrahoitus on tavoittanut hyvin kasvuhakuiset yritykset. Loppuosa yritystuesta on kohdentunut yrityksiin, joiden työpaikkojen lukumäärä on laskenut tuen myöntämisen jälkeen. Näiden yritysten osuus julkisesta rahoituksesta oli 19,6 prosenttia ja yksityisestä

rahoituksesta 20,4 prosenttia. Lopettaneisiin yrityksiin on kohdentunut julkisesta rahoituksesta noin 8 prosenttia ja yksityisestä rahoituksesta noin 6 prosenttia (taulukko 1). Luvut ovat hieman suuremmat kuin aikaisemmalla kaudella 2007–2013, jolloin julkisesta rahoituksesta 4,4 prosenttia kohdentui toimintansa lopettaneisiin yrityksiin (Lehtonen 2019). Eroa selittää todennäköisesti ajankohta, sillä jälkimmäiselle kaudelle osui useita maailmanlaajuisia kriisejä, sekä korkotason nousu ja rahoituksen saatavuuden kiristyminen. Toisaalta jälkimmäisellä kaudella on myös voitu ottaa enemmän riskiä rahoituksen myöntämisessä, joka on sitten realisoitunut useammin rahoituksen kohdentumisena toimintansa lopettaneisiin yrityksiin. Jonkun verran riskin pitääkin toteutua, muuten myönnöt on tehty liikaa varman päälle, eikä kaikkea potentiaalia ole saatu liikkeelle.

Taulukon 1 perusteella yritysrahoituksen vastine suhteessa yritysten kehitykseen vaihtelee huomattavasti. Kasvaneissa yrityksissä työpaikkoja on keskimäärin jokaisella rahoitetulla miljoonalla eurolla synnytetty 19,4, kun keskimäärin koko ohjelmassa vastaava luku on 8,1. Korkea työpaikkavaikutus kasvaneissa yrityksissä liittyy siihen, että yritystukeen yhdistyy merkittävä määrä yksityistä rahoitusta, sillä keskimäärin jokaista tukieuroa kohden yritykset ovat investoineet 2,8 euroa yksityistä rahoitusta. Kasvaneissa yrityksissä yhtä työpaikkaa kohden on käytetty rahoitusta noin 51 500 euroa, kun vastaava on koko aineistossa 122 900 euroa. Vastaavat luvut yksityisestä rahoituksesta ovat 146 203 euroa ja 339 852 euroa (taulukko 1).

Taulukko 1. Yritysten työpaikkakehitys ja yritysrahoitus.

Muuttuja		Kasvu- yritys	Taantunut yritys		Yhteensä
			toiminnassa	lopettanut	
Lukumäärä	n	2 872	1 282	804	4 958
	%	57.9	25.9	16.2	100
Työpaikat 2023	n	23 395	5 123	0	28 518
	%	82.0	18.0	0.0	100
Työpaikkojen lukumäärän kasvu verrattuna hankkeen päättymisvuoteen	n	4 833	-1 698	-332	2 803
	%	172.4	-60.6	-11.8	100
Työpaikkojen lukumäärän kasvu verrattuna ennen hankkeen aloittamista	n	8 070	-1 924	-328	5 818
	%	137.7	-33,1	-5,6	100
Julkinen tuki	milj. €	248.967	67.567	28.083	344.617
	%	72.2	19.6	8.1	72.2
Yksityinen rahoitus	milj. €	706.601	194.588	51.418	952.606
	%	74.2	20.4	5.4	100
Työpaikkojen lukumäärän kasvu/ julkinen tuki yrityksissä (verrattuna hankkeen päättymisvuoteen)	Htv/ €	51 511	-39 795	-84 638	122 919
Työpaikkojen lukumäärän kasvu/yksityinen rahoitus yrityksissä (verrattuna hankkeen päättymisvuoteen)	Htv/ €	146 203	-114 598	-154 873	339 852
Työpaikkojen lukumäärän kasvu/ tuettu yritys (verrattuna hankkeen päättymisvuoteen)	Htv/ tuettu yritys	1.7	-1.3	-0.4	0.6
Työpaikkojen lukumäärän kasvu/ Julkinen tuki (milj. €) (verrattuna hankkeen päättymisvuoteen)	Htv/ milj. €	19.4	-25.1	-11.8	8.1

Kaupunki-maaseutuluokittain yritysten työpaikkakehityksessä on eroavaisuuksia (Khi2 testi 54,477, p-arvo <0,001). Suhteellisesti eniten kasvuyrityksiä on sijoittunut ulommalle kaupunkialueelle, jossa lähes 63 prosenttia yrityksistä on kasvanut tuen myöntämisen jälkeen vuoteen 2023 mennessä (taulukko 2). Vähiten tuettuja kasvuyrityksiä on harvaan asutulla maaseudulla ja sisemmällä kaupunkialueella (taulukko 2), joissa kasvuyrityksiä on vain 54 prosenttia tuetuista yrityksistä. Lopettaneita yrityksiä on tukea saaneista eniten sisemmällä¹ kaupunkialueella, jossa lopettaneiden yritysten osuus on melkein 23 prosenttia tukea saaneista yrityksistä (taulukko 2). Vähäisin lopettaneiden yritysten osuus on maaseudun paikalliskesköksissä, joissa toimintansa lopettaneita oli 11,6 prosenttia rahoitusta saaneista yrityksistä. Ylipäätään yritys kanta uudistuu nopeammin kaupungeissa, eli suhteessa useampi aloittanut yritys lopettaa toimintansa, kun taas maaseudulla yritystoiminta on pysyvämpää.

Kasvaneiden yritysten osalta on selkeitä eroavaisuuksia myös syntyneiden työpaikkojen lukumäärissä sekä työpaikkojen lukumäärän kasvussa suhteessa 1 miljoonan euron rahoitukseen (taulukko 2). Suurimmat työpaikkavaikutukset rahoituksella on ollut maaseudun paikalliskesköksissä ja ulommalla kaupunkialueella toimivissa yrityksissä. Näissä työpaikkoja on syntynyt yli 2 tuettua yritystä kohden (taulukko 2). Alhaisin tämä vaikutus on ollut keskimäärin harvaan asutulla maaseudulla, jossa vastaava luku on 1,3. Erot ovat samansuuntaisia myös rahoituksen määrään suhteutetussa työpaikkojen lukumäärän kasvussa. Maaseudun paikalliskesköksissä työpaikkoja on syntynyt 1 miljoonan rahoitusta kohden 29, kun vastaava luku on harvaan asutulla maaseudulla 13 (taulukko 2). Havainnot viittaavat siihen, että maaseutuluokat ovat erilaisia yritysten toimintaympäristöjen suhteen, mutta eroavat myös niiden taloudellisessa toimeliaisuudessa.

1 Kaudella 204–2022 maataloustuotteiden jalostusta voitiin tukea kaikkialla, sitä ei rajoitettu maaseutualueilla.

Taulukko 2. Yritysten kehitys ja yritysrahoitus kaupunki-maaseutuluokissa. Taulukossa käytetyt lyhenteet kaupunki-maaseutuluokille ovat seuraavat: K1 = sisempi kaupunkialue, K2 = ulompi kaupunkialue, K3 = kaupungin kehysalue, M4 = maaseudun paikalliskeskus, M5 = kaupunkien läheinen maaseutu, M6 = ydinmaaseutu, M7 = harvaan asuttu maaseutu.

Muuttuja	Luokka	Kasvu- yritys	Taantunut yritys		Yhteensä
			toiminnassa	lopettanut	
Lukumäärä (%)	K1	54.1	23.1	22.8	100.0
	K2	62.8	21.5	15.7	100.0
	K3	57.5	25.6	16.8	100.0
	M4	60.1	28.3	11.6	100.0
	M5	57.9	24.1	18.0	100.0
	M6	58.5	28.4	13.1	100.0
	M7	54.0	25.2	20.8	100.0
Työpaikkojen lukumäärän kasvu tuetuissa yrityksissä verrattuna hankkeen päättymisvuoteen (n)	K1	372.5	-124.3	-25.8	222.4
	K2	743.5	-204.7	-84.3	454.5
	K3	602.8	-249.2	-30.8	322.8
	M4	950.1	-246.3	-29	674.8
	M5	541.4	-199	-32.6	309.8
	M6	1 128.5	-501.7	-94.4	532.4
	M7	494.5	-172.7	-34.9	286.9
Julkinen tuki/tuettu yritys (htv/€)	K1	65 357.2	54 604.9	17 953.1	52 045.5
	K2	92 519.2	59 321.1	18 573.6	73 780.3
	K3	87 368.7	50 564.2	29 579.8	68 217.9
	M4	90 559.2	48 439.3	25 746.4	71 144.9
	M5	75 674.3	47 533.8	37 642.3	62 036.6
	M6	86 446.7	61 126.7	62 862.4	76 158.7
	M7	99 889.4	39 289.8	25 968.6	69 229.1

Muuttuja	Luokka	Kasvu- yritys	Taantunut yritys		Yhteensä
			toiminnassa	lopettanut	
Työpaikkojen lukumäärän kasvu/ tuettu yritys	K1	1.7	-1.4	-0.3	0.6
	K2	2.3	-1.8	-1.0	0.9
	K3	1.5	-1.4	-0.3	0.5
	M4	2.6	-1.5	-0.4	1.1
	M5	1.5	-1.3	-0.3	0.5
	M6	1.4	-1.3	-0.5	0.4
	M7	1.3	-1.0	-0.2	0.4
Työpaikkojen lukumäärän kasvu/ Julkinen tuki (milj. €)	K1	26.8	-25.0	-16.0	10.8
	K2	24.5	-30.8	-55.4	11.8
	K3	17.1	-27.4	-8.8	6.7
	M4	29.2	-30.1	-16.3	15.9
	M5	20.0	-28.1	-7.8	8.1
	M6	15.8	-20.5	-8.1	5.0
	M7	12.8	-24.4	-9.0	5.8

Yritysrahoitus kohdentuu toimialoittain hyvin epätasaisesti (taulukko 3). Yleisimmin tukea saaneet yritykset ovat toimineet kuljetuksen ja varastoinnin, tukku- ja vähittäiskaupan sekä metallituotteiden jalostuksen ja valmistuksen toimialoilla, jotka yhdessä muodostavat noin kolmasosan tukea saaneista yrityksistä. Alkutuotanto ei kuulu yritysrahoituksen piiriin. Maatalouden, metsä- ja kalatalouden sekä kaivos-toiminnan ja louhinnan toimialojen osuus tukea saaneista yrityksistä oli 4,9 prosenttia. Alkutuotannon osalta on kyse yrityksistä, jotka palvelevat alkutuotantoa eli eivät itse harjoita siihen kuuluvaa toimintaa. Kaivostoiminnan toimialalla kyse voi olla esim. kiviyrityksistä tai soranotosta. Tukea saaneista yrityksistä suurin osa toimii palvelualoilla, 38,5 prosenttia, tai teollisuudessa, 31,7 prosenttia.

Toimialoittain tuettujen yritysten kehityksessä on merkittäviä eroja, ja yritysten kehitysmahdollisuudet näyttävät riippuvan yrityksen toimialasta (Khi2 375,1, p-arvo <0,001) (taulukko 3). Lopettaneita yrityksiä on suhteellisesti eniten kiinteistötoiminnassa, rahoitus- ja vakuutustoiminnassa, ammatillisessa, tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa, ja kustannustoiminnassa (taulukko 3). Näillä toimialoilla tuetuista yrityksistä yli 30 prosenttia on lopettanut toimintansa vuosina 2015–2023. Osuus on

yli kaksi kertaa suurempi kuin koko aineistossa. Myös rakentamisen, energiahuollon, sähkö- ja elektroniikkateollisuuden, hallinto- ja tukipalvelutoiminnan ja koulutuksen toimialoilla toimivissa yrityksissä on lopettaneita yrityksiä yli 20 prosenttia tuetuista yrityksistä.

Kasvuyrityksiä tuetuissa yrityksissä puolestaan on eniten paperiteollisuuden ja painamisen, metallien jalostuksen ja metallituotteiden valmistuksen, majoitus- ja ravitsemistoiminnan ja taiteiden, viihteen ja virkistykseen toimialoilla toimivissa yrityksissä (taulukko 3). Kaikilla näillä toimialoilla kasvuyrityksiä on yli 60 prosenttia tukea saaneista yrityksistä. Tämä osuus on noin 10 prosenttia suurempi kuin kasvuyritysten osuus on koko aineistossa. Luonnollisesti vähiten kasvuyrityksiä on toimialoilla, joissa lopettaneita yrityksiä on paljon (taulukko 3).

Taulukko 3. Tuettujen yritysten kehitys toimialoittain.

Toimiala	Kasvu- yritys (%)	Taantunut yritys		Osuus tukea saaneista yrityksistä (%)
		toiminnassa (%)	lopettanut (%)	
01 Maatalous ja metsästys	61.2	24.1	13.8	2.4
02_03 Metsätalous ja kalatalous	56.9	31.2	11.9	2.1
05_09 Kaivostoiminta ja louhinta	59.1	31.8	9.1	0.4
10_12 Elintarviketeollisuus ym.	57.8	27.2	15.0	6.3
13_15 Tekstiili-, vaatetus- ja nahkateollisuus	56.3	31.3	12.5	1.3
16 Puuteollisuus	53.4	26.4	9.5	2.7
17_18 Paperiteollisuus ja painaminen	72.7	25.0	2.3	0.9
19_22 Kemianteollisuus	61.4	28.4	10.2	1.8
23 Rakennusaineteollisuus	43.0	21.5	6.3	1.2
24_25 Metallien jalostus ja metallituotteiden valmistus	68.0	28.2	3.8	9.0
26_27 Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	54.3	22.9	22.9	0.7
28 Muiden koneiden ja laitteiden valmistus	44.8	19.2	13.6	1.9
29_30 Kulkuneuvojen valmistus	61.8	32.4	5.9	0.7
31_33 Huonekalujen valmistus	60.7	29.8	9.5	5.2
35_39 Energiahuolto: Vesi- ja jätehuolto	30.4	2.5	22.8	0.9
41_43 Rakentaminen	54.9	21.6	23.5	1.1
45_47 Tukku- ja vähittäiskauppa	62.2	29.4	8.4	10.1
49_53 Kuljetus ja varastointi	61.6	23.7	14.7	12.3
55_56 Majoitus- ja ravitsemistoiminta	65.2	18.8	16.1	2.2

Toimiala	Kasvu- yritys (%)	Taantunut yritys		Osuus tukea saaneista yrityksistä (%)
		toiminnassa (%)	lopettanut (%)	
58_63 Kustannustoiminta	53.7	28.4	17.9	7.8
64_66 Rahoitus- ja vakuutus- toiminta	42.9	19.0	38.1	2.5
681+68209+683 Muu kiinteistötoiminta	36.8	10.5	52.6	0.4
69_75 Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	18.0	10.7	33.1	2.2
77_82 Hallinto- ja tukipalvelu- toiminta	51.5	27.0	21.5	8.4
85 Koulutus	59.8	18.5	21.8	5.3
86_88 Terveys- ja sosiaali- palvelut	19.9	11.5	14.1	1.5
90_96 Taiteet, viihde ja virkistys	64.9	21.6	13.4	2.7

4.1.2 Tukimuodot, yritysten tilanteet ja kehitys

Yritysten tilanteen ja yrityksen kehityksen suhteen julkinen yritysrahoitus on jakautunut epätasaisesti. Aloittaville yrityksille suunnatusta tuesta noin 60 prosenttia on suuntautunut kasvuyrityksiin ja noin 31 prosenttia lopettaneisiin yrityksiin (taulukko 4). Aloittavilla yrityksillä on selkeästi suurempi riski toiminnan loppumiseen, sillä ennestään toiminnassa olleille yrityksille suunnatusta tuesta noin 75 prosenttia on suuntautunut kasvuyrityksiin ja noin 4 prosenttia lopettaneisiin yrityksiin (taulukko 4). Kasvuyritysten vähäisyys aloittavissa yrityksissä näkyy myös yleisesti, sillä kasvuyrityksistä vain 17 prosenttia on aloittavia yrityksiä, 83 prosenttia taas jo toiminnassa olevia yrityksiä (Khi2 521,921, p-arvo <0,001). Siten yritysten kehitysluokka riippuu yrityksen tilanteesta. Riippuvuus näkyy myös siitä, että 615 lopettaneesta yrityksestä yli puolet eli 52 prosenttia on aloittavia yrityksiä.

Taulukko 4. Yritysten työpaikkakehitys ja julkinen tuki yrityksen tilanteen mukaisesti.

Yrityksen tilanne		Kasvu-yritys	Taantunut yritys		Yhteensä
			toiminnassa	lopettanut	
Aloittava yritys	milj. €	33.688	4.844	17.569	56.102
	%	60.0	8.6	31.3	100
Toimiva yritys	milj. €	215.279	62.723	10.514	288.515
	%	74.6	21.7	3.6	100
Yhteensä	milj. €	248.967	67.567	28.083	344.617
	%	72.2	19.6	8.1	100

Toimenpiteittäin tarkasteltuna kasvuyritykset ovat saaneet tukea erityisesti toimenpiteistä 4.2 Elintarvikkeiden valmistus ja 6.4 Investoinnit maatalouden ulkopuoliseen yritystoimintaan (taulukko 5). Kasvuyrityksien rahoitusosuus näissä toimenpiteissä on noin 75 prosenttia. Molemmassa toimenpideluokissa myös toimintansa lopettaneisiin yrityksiin kohdentuneen rahoituksen osuus on merkittävästi pienempi kuin koko aineistossa. Työpaikkojen kasvun näkökulmasta tehottomin toimenpideluokka on 6.2 Yrityksen perustamistuki maatalouden ulkopuoliseen yritystoimintaan, jossa peräti 34,7 prosenttia rahoituksesta on suuntautunut toimintansa lopettaneisiin yrityksiin. Tämä on yli 4 kertaa enemmän kuin mitä lopettaneiden yritysten osuus on keskimäärin julkisesta rahoituksesta (taulukko 5). Osuus on hieman suurempi kuin Tilastokeskuksen (2017) arvio, jonka mukaan vuonna 2014 aloittaneista yrityksistä 25,5 prosenttia oli lopettanut toimintansa kolmen ensimmäisen vuoden aikana.

Taulukko 5. Yritysten kehitys ja julkinen tuki toimenpideluokittain.

Toimenpide		Kasvu- yritys	Taantunut yritys		Yhteensä
			toiminnassa	lopettanut	
4.2 Elintarvikkeiden valmistus	milj. €	67.546	19.289	2.914	89.750
	%	75.3	21.5	3.2	100.0
6.2 Muu yritys-toiminta	milj. €	0.010	0.000	0.000	0.010
	%	100	-	-	100
6.2 Yrityksen perustamistuki maatalouden ulkopuoliseen yritystoimintaan	milj. €	13.245	6.060	10.267	29.572
	%	44.8	20.5	34.7	100.0
6.4 Investoinnit maatalouden ulkopuolisen yritystoiminnan perustamiseen ja kehittämiseen	milj. €	168.166	42.218	14.901	225.285
	%	74.6	18.7	6.6	100.0
Yhteensä	milj. €	248.967	67.567	28.083	344.617
	%	72.2	19.6	8.1	100.0

Kun toimenpiteiden ja yritysten kehitysluokkien lisäksi tarkasteluun otetaan yrityksen tilanne (taulukko 6), nähdään suuria eroja aloittaneiden ja toiminnassa olevien yritysten kesken yritystuen kohdentumisessa toimenpiteittäin. Kaikissa toimenpiteissä aloittaneissa yrityksissä toimintansa sittemmin lopettaneisiin yrityksiin on kohdentunut suhteellisesti merkittävästi enemmän rahoitusta kuin toiminnassa olevissa yrityksissä (taulukko 6). On myös huomattavaa, että aloittavissa yrityksissä kasvuyrityksiin suuntautuneen rahoituksen osuus on pienempi kuin toimivissa yrityksissä. Epävarminta yrityksen kasvu on aloittavissa yrityksissä, jotka ovat saaneet tukea toimenpiteestä 6.2 Yrityksen perustamistuki maatalouden ulkopuoliseen yritystoimintaan, sillä tätä rahoitusta saaneista aloittavista yrityksistä vain noin kolmasosa on kasvattanut työpaikkojen lukumäärää (taulukko 6).

Taulukko 6. Yritysten työpaikkakehitys, yrityksen tilanne ja julkinen tuki toimenpideluokittain. Ristiintaulukoinnin khi2-testi testaa riippuvuutta toimenpiteittäin yrityksen tilanteen ja kehitysluokan suhteen.

Toimenpide	Yrityksen tilanne		Kasvuyritys toiminnassa	Taantunut yritys		Yhteensä	Khi2 (p-arvo)	
				lopettanut	toiminnassa			
4.2 Elintarvikkeiden valmistus	Aloittanut	milj. €	5.711	0.317	2.518	8.547	105,491 (<0,001)	
		%	66.8	3.7	29.5	100.0		
	Toiminnassa	milj. €	61.835	18.972	0.396	81.203		
		%	76.1	23.4	0.5	100.0		
6.2 Muu yritystoiminta	Aloittanut	milj. €	0.010	0	0	0.010	–	
		%	100	0	0	100		
	Toiminnassa	milj. €	0	0	0	0		
		%	0	0	0	0		
6.2 Yrityksen perustamistuki maatalouden ulkopuoliseen yritystoimintaan	Aloittanut	milj. €	3.833	0.974	7.213	12.020	139,271 (<0,001)	
		%	31.9	8.1	60.0	100.0		
	Toiminnassa	milj. €	9.412	5.087	3.054	17.553		
		%	53.6	29.0	17.4	100.0		
6.4 Investoinnit maatalouden ulkopuolisen yritystoiminnan perustamiseen ja kehittämiseen	Aloittanut	milj. €	24.134	3.553	7.838	35.526	193,170 (<0,001)	
		%	67.9	10.0	22.1	100.0		
	Toiminnassa	milj. €	144.032	38.664	7.063	189.760		
		%	75.9	20.4	3.7	100.0		
Yhteensä	Aloittanut	milj. €	33.688	4.844	17.569	56.103	521,920 (<0,001)	
		%	60.0	8.6	31.3	100.0		
	Toiminnassa	milj. €	215.279	62.723	10.513	288.516		
		%	74.6	21.7	3.6	100.0		
	Koko aineisto	milj. €	248.967	67.567	28.083	344.617		–
		%	72.2	19.6	8.1	100.0		

4.1.3 Tuettujen yritysten kehitys ELY-keskuksittain

Tuettujen yritysten kehityksessä on myös alueellisia eroja yritysten jakautumisessa kehitysluokkiin (taulukko 7). Suhteellisesti yleisimmin yritysrahoitus on kohdentunut kasvuyrityksiin Satakunnan, Varsinais-Suomen ja Etelä-Pohjanmaan ELY-keskusalueilla. Kaikilla näillä alueilla yli 60 prosenttia tuetuista yrityksistä on kasvattanut työpaikkojen lukumääriä hankkeen päättymisen jälkeen. Suhteellisesti vähäisintä kasvu on ollut Kainuun, Kaakkois-Suomen, Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan ELY-keskusalueilla. Erot ovat merkittäviä, sillä Kainuussa alle puolet tukea saaneista yrityksistä lisäsi työpaikkoja, kun vastaavasti Satakunnan alueella 63,2 tuetuista yrityksistä kasvatti työpaikkojen lukumääräänsä. Näin tulokset nostavat esille alueelliset erot rahoituksen kohdentumisessa ja tuettujen yritysten kehityksessä.

Taulukko 7. Tuettujen yritysten kehitys ELY-keskusalueittain.

ELY-keskusalue	Kasvu- yritys (%)	Taantunut yritys		Osuus tukea saaneista yrityksistä (%)
		toiminnassa (%)	lopettanut (%)	
Uudenmaan ely	59.8	22.5	17.7	10.1
Varsinais-Suomen ely	61.9	25.5	12.6	7.7
Satakunnan ely	63.2	24.5	12.3	5.6
Hämeen ely	59.0	28.7	12.3	4.9
Pirkanmaan ely	59.1	27.5	13.4	9.6
Kaakkois-Suomen ely	52.2	27.7	20.1	3.2
Etelä-Savon ely	52.3	25.2	22.5	4.4
Pohjois-Savon ely	56.0	27.7	16.3	6.1
Pohjois-Karjalan ely	52.3	25.1	22.6	7.9
Keski-Suomen ely	58.3	24.4	17.3	6.2
Etelä-Pohjanmaan ely	60.4	29.3	10.3	8.4
Pohjanmaan ely	59.1	28.7	12.2	6.6
Pohjois-Pohjanmaan ely	57.7	23.8	18.5	11.8
Kainuun ely	48.1	32.6	19.3	2.7
Lapin ely	57.8	20.7	21.5	4.8
Åland	100.0	0.0	0.0	0.0

4.1.4 Tuettujen yritysten työpaikkakehitys seurantatiedoissa

Työllisyysvaikutuksissa ohjelman seurantatietojen perusteella myönteistä on yritysrahoitukselle asetetun luotujen työpaikkojen tavoitteen ylittyminen selvästi. Uusille luoduille työpaikoille on asetettu ohjelmassa tavoitetasot ainoastaan yritysrahoituksen alatoimenpiteille 6.2 (Yrityksen perustamistuki maatalouden ulkopuoliseen yritystoimintaan) ja 6.4 (Investoinnit maatalouden ulkopuolisen yritystoiminnan perustamiseen ja kehittämiseen). Asetettu tavoite (2025) on 7 000 työpaikkaa, joista Leader-rahoituksella toteutettujen hankkeiden osuus 2 500. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman vuosiraportin 2024 mukaan vuoden 2024 loppuun mennessä kyseisten alatoimenpiteiden työpaikkatoteuma oli 11 544, josta Leaderin osuus oli 3 832. Kaikkiaan luotuja naisten työpaikkoja 4 506 (39 % kaikista työpaikoista) ja miesten työpaikkoja 7 038 (61 %). Leader-rahoituksella syntyneiden työpaikkojen sukupuolijakauma oli hyvin tasainen (naiset 48 %, miehet 52 %), kun taas ELY-rahoitteisissa hankkeissa sukupuolijakauma oli selvästi miespainotteinen (naiset 35 %, miehet 65 %). (Vuotuinen täytäntöönpanokertomus. Manner-Suomen maaseudun...)

Yritysrahoitusten seurantatiedoissa uusien työpaikkojen lukumäärä on huomattavasti korkeampi kuin yritysrekisteristä poimittu tieto työpaikkojen lukumäärän kasvusta. Seurantatietoihin pohjautuva arvio syntyneistä työpaikoista perustuu toteumaindikaattorista lasketun lähtö- ja toteumatason erotukseen. Ruokaviraston 7.4.2024 tilanteen mukaisen aineiston (Ruokavirasto 2024) seurantatietojen perusteella työpaikkoja on tuetuissa yrityksissä 11 018 (taulukko 8), joka siis kattaa koko ohjelmakauden ja kaikki myönnetyt hankkeet. Luku on siten suurempi kuin luvussa 7.1.1 esitetty luku, joka perustui osaan tukea saaneista yrityksistä. Siksi vertailu seurantatietojen ja yritysrekisteristä laskettujen lukujen välillä tulee tehdä suhteellisten lukujen perusteella. Myönnettyyn julkiseen rahoitukseen suhteutettuna seurantatiedoissa on syntynyt 22,1 työpaikkaa jokaista miljoonaa euroa kohden. Luku on yli 2,7 kertaa suurempi kuin Tilastokeskuksen yritysrekisterin tiedoista laskettu luku, joka oli 8,1 työpaikkaa jokaista miljoonan euron tukea kohden. Seurantatietojen ja vaikutusarvioinnin perusteella lasketun työllisyysvaikutuksen välinen ero johtuu todennäköisesti siitä, että seurantatiedot perustuvat tuensaajien subjektiivisiin arvioihin työpaikoista, kun taas vaikutusarviointi pyrkii mittaamaan yritysrahoituksen todellista vaikutusta yritysten työpaikkakehityksessä (taulukko 8). Luvut eroavat toisistaan, koska ne mittaavat eri asioita: seurantatiedot kuvaavat yritysrahoituksen tuotoksia yrityksissä, kun taas tilastollinen vaikutusarviointi tuottaa tietoa vaikutavuudesta. Seurantatietojen perusteella ei voida tehdä luotettavaa arviota yritysrahoituksen vaikutuksista tuettuihin yrityksiin.

Kun seurantatiedot lasketaan niistä yrityksistä, joista on tiedossa Tilastokeskuksen yritysrekisterin tiedot työpaikkojen lukumäärän kehityksestä ennen kehittämisrahoitusta saaneen hankkeen aloitusta, on ero työpaikkojen lukumäärässä 1,8 -kertainen seurantatietoihin verrattuna. Siten ero on tässä osassa aineistoa pienempi, mutta kuitenkin merkittävä. Havaitut erot ohjelman seurantaindikaattorien ja Tilastokeskuksen yritysrekisterin välillä tukevat myös arviointiin valittua lähestymistapaa, jossa vaikutusarviointi perustuu tilastolliseen analyysiin ja yrityksistä eri tietokannoista kerättyyn aineistoon. Näin saadaan luotua tarkempi ja luotettavampi arvio yritysrahoituksen todellisista vaikutuksista yritysten työllisyyteen.

Taulukko 8. Yritystukea saaneiden yritysten työpaikkakehitys seurantatiedoissa. Taulukkoon on laskettu toteutumat vuosilta 2015–2023.

Toimenpide	Työpaikat (kpl)				Yhteensä
	Työpaikat, Miehet alle 29 v.	Työpaikat, Miehet 29 v. tai yli	Työpaikat, Naiset alle 29 v.”	Työpaikat, Naiset 29 v. tai yli	
4.2 Elin-tarvikkeiden valmistus	284	1 071	296	855	2 506
6.2 Yrityksen perustamistuki maatalouden ulkopuoliseen yritystoimintaan	-48	-260	101	119	-88
6.4 Investoinnit maatalouden ulkopuolisen yritystoiminnan perustamiseen ja kehittämiseen	1 843	4 094	910	1 753	8 600
Yhteensä	2 079	4 905	1 307	2 727	11 018

4.2 Tilastollinen mallinnus tuettujen yritysten työpaikkakehityksestä

4.2.1 Työpaikkakehitykseen liittyvät tekijät

Tukea saaneiden yritysten kasvuun yhdistyviä tekijöitä on kuvattu taulukoissa 9 ja 10. Taulukot perustuvat regressioanalyysiin, joissa selitettävänä muuttujana on tuen myöntämisen jälkeen tapahtunut työpaikkojen lukumäärän kasvu tuetuissa yrityksissä. Regressiomallinnusta varten työpaikkojen kasvu luokiteltiin niin, että yritys sai arvon 1, jos sen työpaikkojen lukumäärä kasvoi tuen myöntämisen jälkeen vuoteen 2023 mennessä, ja arvon 0, jos työpaikkojen lukumäärä ei kasvanut myöntämisen jälkeen vuoteen 2023 mennessä. Regressiomallissa selittävinä tekijöinä käytetään toimenpiteiden tukimuotoja. Myös nämä toimenpiteittäiset tukimuodot on luokiteltu kaksiluokkaisiksi siten, että tukimuotoja saaneet yritykset saavat arvon 1 ja muut arvon 0. Regressiomallin muuttujat on kuvattu taulukossa 9. Yhtälömuodossa käytetty regressiomalli voidaan kirjoittaa seuraavasti:

$$\text{työpaikkakehitys}_i = \alpha + \beta_1 \text{tukimuodot}_i + \beta_2 \text{yritys}_{i,2008} + \beta_3 \text{sijainti}_i + \varepsilon_i$$

Taulukko 9. Tuettujen yritysten regressiomalleissa käytetyt muuttajat.

Muuttuja	Muuttujan kuvaus	Vektori
4.2 Elintarvike	4.2 Elintarvikkeiden valmistus	Tukimuodot
6.2 Perustamistuki	6.2 Yrityksen perustamistuki maatalouden ulkopuoliseen yritystoimintaan	Tukimuodot
6.4 Investointituki	6.4 Investoinnit maatalouden ulkopuolisen yritystoiminnan perustamiseen ja kehittämiseen	Tukimuodot
Julkisen tuen määrä	Yrityksen saaman julkisen tuen summa	Tuki
Liikevaihtoluokka, aloitus	Yrityksen liikevaihtoluokka ensimmäisenä vuonna aineistossa	Yritys
Henkilöstömäärä, aloitus	Yrityksen henkilöstömäärä ensimmäisenä vuonna aineistossa	Yritys
Viejä/tuoja	Yritys on suuntautunut vientiin	Yritys
Aloittanut yritys	Aloittava yritys	Yritys
Maatalousyritys	Yrityksen toimiala on maatalous	Yritys
Palvelualan yritys	Yrityksen toimiala on palveluissa	Yritys
Y-tunnuksen aloitusvuosi	Y-tunnuksen aloitusvuosi yritysrekisterissä	Yritys
PKS-tyyppiluokitus	Yritystoiminnan tyyppiluokitus: 1 = mikroyritys, 2 = pieniyritys, 3 = keskiuuriyritys, 4 = suuryritys	Yritys
Toimipaikkoja yli 1	Yrityksen toimipaikkojen lukumäärä on enemmän kuin 1	Yritys
Alue: maaseudun paikalliskeskus	Yritys sijaitsee maaseudun paikalliskeskuksessa	Alue
Alue: kaupunkien läheinen maaseutu	Yritys sijaitsee kaupungin läheisellä maaseudulla	Alue
Alue: ydinmaaseutu	Yritys sijaitsee ydinmaaseudulla	Alue
Alue: harvaan asuttu maaseutu	Yritys sijaitsee harvaan asutulla maaseudulla	Alue
Leader	Rahoitus on myönnetty Leader ryhmästä	Tukitieto
Kvkasvu	Kansainvälistymällä kasvua hakeva pk-yritys	Tukitieto
Kotimarkkina	Kotimarkkinoilla toimiva pk-yritys	Tukitieto
Paikallinen	Paikallisesti toimiva pienyritys	Tukitieto

4.2.2 Regressiomallinnuksen tulokset

Taulukossa 10 on esitetty regressiomallin tulokset, jossa aineistona on käytetty kaikkia tuettuja yrityksiä. Regressiomallin tulosten perusteella yritysrahoituksen julkiseen tukeen, yrityksen ominaisuuksiin ja toimintaympäristöön liittyvät tekijät selittävät noin 38 prosenttia yritysten kehityksestä (taulukko 10).

Kasvuyrityksille on tulosten mukaan tyypillistä julkisen tuen suuri määrä sekä rahoitukset toimenpiteestä ”6.4 Investoinnit maatalouden ulkopuolisen yritystoiminnan perustamiseen ja kehittämiseen” ja ”4.2 Elintarvikkeiden valmistus” (taulukko 10). Toimenpiteiden kesken on eroavaisuuksia, sillä investointituen osalta keskeistä kasvutodennäköisyyden osalta on tuen saanti, mutta elintarvikkeiden valmistuksen osalta myös tuen euromäärällä on merkitystä. Toimenpide ”6.2 Yrityksen perustamistuki maatalouden ulkopuoliseen yritystoimintaan” ei näytä mallinnuksessa selittävän tuettujen yritysten kasvua (taulukko 10).

Regressiokertoimien perusteella työpaikkojen kasvulle on tyypillistä myös korkea liikevaihtoluokka, yrityksen suuntautuneisuus vientiin ja toimiminen palvelualalla sekä varhainen y-tunnuksen aloitusvuosi ja toiminta useassa toimipaikassa. Lisäksi PKS²-tyyppiluokituksessa yrityksen kasvutodennäköisyyttä näyttää kasvattavan luokittuminen keskisuuriin tai suuriin yrityksiin (taulukko 10). Myös yrityksen toimiminen paikallismarkkinoilla näyttää lisäävän kasvutodennäköisyyttä (taulukko 10). Ainoa kasvua vähentävä tekijä mallissa on henkilöstömäärä, minkä perusteella hie- man suuremmat tukea saaneet yritykset eivät olisi yhtä kasvuhakuisia kuin pienem- mät yritykset (taulukko 10).

2 PKS-luokitus Euroopan unionissa: 1 – mikroyritys, 2 – pienyritys, 3 – keskisuuriyri- tys, 4 – suuryritys, 0 – määrittelemätön. EU:n suositus PK-yritysten määritelmästä (2003/361/EY). Tyyppiluokitus on määritelty yritysakohtaisesti palkansaajien lukumäärän sekä liikevaihdon ja/tai taseen loppusumman sekä konsernisuhteen perusteella.

Taulukko 10. Logistisen regressioanalyysin tulokset mallinnettaessa työpaikkakehityksen kasvua tuetuissa yrityksissä. Analyysissä on huomioitu yritysrahoituksen osalta ainoastaan julkinen tuki.

Muuttuja	Malli1 (kokonaissumma)			Malli2 (tukimuodot)			Malli3 (tukisumma tukimuodoittain)		
	B	t-arvo	p-arvo	B	t-arvo	p-arvo	B	t-arvo	p-arvo
Vakio	-100.518	-11.601	<0,001	-101.568	-11.697	<0,001	-100.211	-11.558	<0,001
Julkinen tuki	0.540	1.932	0.053	–	–	–	–	–	–
4.2 Elintarvike	–	–	–	0.326	1.579	0.114	0.913	2.706	0.007
6.2 Perustamistuki	–	–	–	0.056	0.405	0.686	-1.425	-1.204	0.229
6.4 Investointituki	–	–	–	0.342	2.119	0.034	0.6164	1.306	0.192
Liikevaihtoluokka, aloitus	0.893	23.639	<0,001	0.883	23.206	<0,001	0.889	23.246	<0,001
Henkilöstömäärä, aloitus	-0.199	-15.685	<0,001	-0.194	-15.605	<0,001	-0.202	-15.669	<0,001
Viejä/tuoja	0.484	2.98	0.003	0.475	2.921	0.003	0.494	3.032	0.002
Aloittanut yritys	0.173	1.582	0.114	0.189	1.705	0.088	0.183	1.671	0.095
Maatalousyritys	-0.161	-0.828	0.408	-0.155	-0.796	0.426	-0.162	-0.829	0.407
Palvelualan yritys	0.174	1.979	0.048	0.180	2.020	0.043	0.169	1.921	0.055
Y-tunnuksen aloitusvuosi	0.047	10.989	<0,001	0.048	11.076	<0,001	0.047	10.951	<0,001
PKS-tyyppiluokitus	1.556	7.791	0.000	1.586	7.969	0.000	1.568	7.796	<0,001
Toimipaikkoja yli 1	0.634	2.35	0.019	0.648	2.394	0.017	0.640	2.367	0.018
Alue: maaseudun paikalliskeskus	-0.078	-0.589	0.556	-0.088	-0.659	0.510	-0.077	-0.580	0.562
Alue: kaupunkien läheinen maaseutu	0.039	0.299	0.765	0.037	0.280	0.779	0.037	0.281	0.778
Alue: ydinmaaseutu	0.023	0.225	0.822	0.022	0.224	0.823	0.029	0.293	0.770
Alue: harvaan asuttu maaseutu	0.105	0.869	0.385	0.098	0.811	0.417	0.107	0.883	0.377
Leader	0.174	1.992	0.046	0.123	1.396	0.163	0.159	1.806	0.071
Kansainvälinen kasvu	0.069	0.645	0.519	0.016	0.145	0.885	0.066	0.620	0.535
Kotimarkkina	0.085	0.605	0.545	0.076	0.534	0.594	0.082	0.577	0.564
Paikallinen	0,278	2,590	0,009	0.219	1.971	0.049	0.278	2.589	0.010
R2		0,386			0,384			0,385	

Tuettujen yritysten toiminnan lopettamista on mallinnettu logistisella regressiomallilla taulukossa 11. Selitettävä muuttuja on kaksiluokkainen, jossa lopettaneet yritykset on koodattu luvulla 1 ja muut yritykset luvulla 0. Lopettamista selitetään samoilla muuttujilla kuin taulukossa 10, jossa tarkastelussa oli työpaikkojen lukumäärän muutos tuetuissa yrityksissä. Regressiokertoimien perusteella tuettujen yritysten lopettamisen todennäköisyyttä kasvattaa ainoastaan se, että tukea saava yritys on ollut aloittava (taulukko 11).

Muut mallinnuksessa tilastollisesti merkitseviksi määrittäneet muuttujat vähentävät riskiä yrityksen toiminnan lopettamiselle. Yritysrahoituksesta lopettamisen todennäköisyyttä vähentävät julkisen tuen määrä, mutta myös toimenpiteistä toimenpiteet ”6.4 Investoinnit maatalouden ulkopuolisen yritystoiminnan perustamiseen ja kehittämiseen” ja ”4.2 Elintarvikkeiden valmistus” (taulukko 11). Regressiomallinnuksen perusteella toimenpiteellä ja euromäärillä ei ole vaikutusta yrityksen toiminnan lopettamisen todennäköisyyteen. Julkisen tuen määrän merkitys ei kuitenkaan ole aivan merkityksetön, sillä t-testin tulosten perusteella taantuneissa yrityksissä julkisen tuen määrä on pienempi kuin kasvaneissa yrityksissä (ka. kasvaneet = 101 567 €, ka. taantuneet = 62 646 €, t-arvo 5,983, p-arvo <0,001). Myös lopettaneissa yrityksissä tukea on keskimäärin myönnetty vähemmän kuin kasvaneissa yrityksissä (ka. kasvaneet = 94 560 €, ka. taantuneet = 54 318 €, t-arvo 4,953, p-arvo <0,001).

Muista muuttujista myös henkilöstömäärä ja yrityksen liikevaihtoluokka vähentävät tuetun yrityksen lopettamistodennäköisyyttä (taulukko 11). Lisäksi rahoituksen myöntö Leader-ryhmästä sekä yrityksen toiminta paikallismarkkinoilla näyttää vähentävän riskiä yrityksen lopettamiselle.

Taulukko 11. Regressioanalyysin tulokset mallinnettaessa toimintansa lopettaneita yrityksiä. Analyysissä on huomioitu yritysrahoituksen osalta ainoastaan julkinen tuki.

Muuttuja	Malli1 (kokonaissumma)			Malli2 (tukimuodot)			Malli3 (tukisumma tukimuodoittain)		
	B	t-arvo	p-arvo	B	t-arvo	p-arvo	B	t-arvo	p-arvo
Vakio	32.570	2.081	0.037	34.651	2.200	0.028	31.522	2.015	0.044
Julkisen tuen määrä	-2.0312	3.327	0.001	–	–	–	–	–	–
4.2 Elintarvike	–	–	–	-0.518	-2.149	0.032	2.468	1.706	0.088
6.2 Perustamistuki	–	–	–	-0.216	-1.294	0.196	1.847	1.423	0.155
6.4 Investointituki	–	–	–	-0.360	-1.956	0.050	0.932	1.779	0.075
Liikevaihtoluokka, aloitus	-1.488	-16.328	<0,001	-1.444	-16.007	<0,001	-1.479	-16.138	<0,001
Henkilöstömäärä, aloitus	-0.254	-4.334	<0,001	-0.254	-4.302	0.000	-0.258	-4.388	<0,001
Viejä/tuoja	0.485	1.050	0.294	0.552	1.205	0.228	0.452	0.978	0.328
Aloittanut yritys	0.190	1.730	0.084	0.362	2.856	0.004	0.192	1.736	0.082
Maatalousyritys	-0.135	-0.464	0.642	-0.178	-0.608	0.543	-0.143	-0.490	0.624
Palvelualan yritys	-0.023	-0.186	0.852	-0.052	-0.422	0.673	-0.027	-0.217	0.828
Y-tunnuksen aloitusvuosi	-0.014	-1.829	0.067	-0.015	-1.966	0.049	-0.014	-1.766	0.077
PKS-tyyppiluokitus	0.726	1.327	0.185	1.012	1.958	0.050	0.734	1.343	0.179
Toimipaikkoja yli 1	-13.382	-0.035	0.972	-13.575	-0.036	0.971	-13.311	-0.036	0.971
Alue: maaseudun paikalliskeskus	-0.162	-0.755	0.450	-0.167	-0.774	0.439	-0.168	-0.785	0.433
Alue: kaupunkien läheinen maaseutu	-0.083	-0.438	0.661	-0.053	-0.280	0.780	-0.087	-0.459	0.646
Alue: ydinmaaseutu	-0.158	-1.046	0.295	-0.118	-0.782	0.434	-0.164	-1.090	0.276
Alue: harvaan asuttu maaseutu	-0.093	-0.555	0.579	-0.044	-0.263	0.793	-0.096	-0.569	0.570
Leader	-0.368	-3.625	<0,001	-0.400	-3.856	<0,001	-0.380	-3.748	<0,001
Kvkasvu	-0.198	-1.721	0.085	0.052	0.355	0.722	-0.216	-1.822	0.068
Kotimarkkina	-0.209	-1.257	0.209	0.086	0.459	0.646	-0.190	-1.131	0.258
Paikallinen	-0.335	-2.577	0.010	-0.131	-0.883	0.377	-0.355	-2.670	0.008
R2		0,484			0,482			0,483	

4.3 Yhteenveto tuettujen yritysten työpaikkakehityksestä

Tässä luvussa esitetyt tarkastelut osoittavat, että julkinen yritysrahoitus on kohdentunut pääosin kasvuhakuisiin yrityksiin. Analyysissä on laskettu, että toimialatasolla keskimäärin miljoonan euron suuruinen julkinen tuki on tuottanut tuetuissa yrityksissä noin 8,1 työpaikan kasvun rahoituskaudella 2014–2022. On tärkeää huomata, että kyseessä on laskennallinen keskiarvo, ei yksittäisille yrityksille myönnetty tukisumma. Kasvuyrityksissä vastaava keskimääräinen vaikutus oli huomattavasti suurempi, noin 19,4 työpaikkaa. Yritysrahoitus kohdistui suurelta osin kasvuyrityksiin. Aineistossa oli yhteensä 4 958 yritystä, jotka saivat tukea vuosina 2014–2022. Näistä 804 eli noin 16 prosenttia oli lopettanut toimintansa vuoteen 2023 mennessä, kun toiminnan jatkumista mitattiin sillä, että yrityksen työpaikkojen lukumäärä on suurempi kuin 0.

Kasvuyrityksiä eli yrityksiä, joissa työpaikkojen lukumäärä on kasvanut tuen myöntämivuodesta vuoteen 2023 mennessä, oli aineistossa noin 58 prosenttia julkista tukea saaneista yrityksistä. Kasvuyrityksissä työpaikkojen lukumäärä kasvoi myöntämivuodesta vuoteen 2023 mennessä yhteensä 4 833 työpaikalla, joka tarkoittaa keskimäärin kasvuyritystä kohden noin 1,7 työpaikkaa. Vaikka kasvuyrityksiä oli lukumäärällisesti tukea saaneista yrityksistä puolet, kohdentui julkisesta rahoituksesta näihin kasvuyrityksiin suurin osa eli yli 72 prosenttia. Siten yritysrahoitus on tavoittanut hyvin kasvuhakuiset yritykset. Lopettaneiden yritysten osuus rahoituksesta oli noin 8 prosenttia, joka on melkein 50 prosenttia suurempi kuin aikaisemalla rahoituskaudella 2007–2013.

Luvussa tehdyn regressioanalyysin perusteella yritysrahoitus oli yksi selittävä tekijä tuettujen yritysten kasvuun. Kaikki tukimuodot eivät kuitenkaan olleet yhteydessä tuettujen yritysten kasvuun, sillä toimenpide ”6.2 Yrityksen perustamistuki maatalouden ulkopuoliseen yritystoimintaan” ei selittänyt tuettujen yritysten työpaikkojen lukumäärän kasvua. ”Tukimuodot 4.2 Elintarvikkeiden valmistus” ja ”6.4 Investoinnit maatalouden ulkopuolisen yritystoiminnan perustamiseen ja kehittämiseen” selittivät tuetuissa yrityksissä työpaikkojen lukumäärän kasvua. Mallinnuksessa ei havaittu vahvaa yhteyttä julkisen tuen suuruudella eli eurojen lukumäärällä yritysten kasvuun. Siten tuettujen yritysten kehityksen näkökulmasta tietynlaisen tuen saaminen näytti olevan merkityksellistä.

5 Yritysrahoituksen vaikuttavuus yritysten työpaikkakehityksessä

Tässä luvussa tarkastellaan yritysrahoituksen julkisen tuen vaikuttavuutta tuettujen yritysten työpaikkojen lukumäärän kehitykseen. Tavoitteena on tilastollisella regressiomallinnuksella tutkia sitä, mitkä tukimuodot toimenpiteissä vaikuttavat tuettujen yritysten aikaansaamaan työpaikkakehitykseen. Tämä tieto on tärkeä, koska näin yritysrahoitusta voidaan ohjata enemmän vaikuttaviin tukimuotoihin ja toimenpiteisiin, ja siten kokonaisuutena voidaan tehostaa tuen vaikuttavuutta yritysten kasvussa. Yritystuen vaikutus perustuu siihen, että se parantaa yrityksen tuottavuutta tai kilpailukykyä ja siten johtaa korkeampiin kasvunäkymiin ja ainakin keskipitkällä aikavälillä myös kasvattaa tuettujen yritysten työpaikkojen lukumääriä (esim. Lee 1996; Adda & Cooper 2000; Klette ym. 2000; Lehtonen 2023).

Tutkimusnäyttö on kuitenkin ollut vähäistä ja saadut tulokset ovat olleet ristiriitaisia, joten ei ole olemassa yksimielisyyttä siitä, miten yritystuet vaikuttavat tuettujen yritysten kehitykseen (Porro & Salis 2018). Aikaisemmat tutkimukset aihepiiristä ovat osoittaneet, että yritysrahoituksen vaikutukset yritysten kehitykseen ovat vaikeasti arvioitavissa. Tämä johtuu siitä, että yritystuen piiriin voi hakeutua valmiiksi tietynlaisia yrityksiä, jotka ovat kasvuhakuisempia kuin muut yritykset. Tätä valikoitumista voidaan kuitenkin huomioida regressiomallinnuksessa. Tässä luvussa vaikuttavuuden arviointi tehdään vertaamalla yritysrahoituksella tuettujen yritysten kehitystä tukea saamattomien verrokkiyritysten kehitykseen. Tätä tutkimusasetelmaa käytetään, koska esimerkiksi yksinkertaisten keskiarvojen vertailu tuettujen ja tukea saamattomien yritysten välillä ei välttämättä paljasta todellista tuen vaikutusta tuettuihin yrityksiin johtuen siitä, että yritykset eroavat toisistaan myös muiden ominaisuuksien kuin vain tuen saamisen suhteen.

Verrokkien käyttäminen eli niin sanottu kontrafaktuaalinen tarkastelu on olennaista politiikkatoimien nettovaikutuksen osoittamiseksi, mutta se on arviointimenetelmänä vaativa. Verrokkeja tulee olla riittävä lukumäärä, joka mahdollistaa tilastollisen tarkastelun, ja verrokkit tulee pystyä kaltaistamaan mahdollisimman hyvin tukea saaneiden yritysten kanssa. Myös tarkasteluajanjaksolla on iso merkitys, sillä politiikkatoimien vaikutukset tulevat esiin viiveellä. Ohjelma-arvioinnit tehdään usein joko ohjelman aikana tai heti sen päätyttyä, jolloin mahdollisia eroja verrokkeihin nähden ei välttämättä ole edes ehtinyt syntyä. Kaltaistamisesta huolimatta saatuja tuloksia on aina osattava tulkita käytetyn kontrafaktuaalisen analyysimallin

lähtökohdista käsin: malli ei ole koskaan täydellinen kuva todellisuudesta, mutta asiantuntevasti ja huolellisesti rakennettu vertailuasetelma kertoo vaikuttavuudesta aina enemmän kuin mitä tietäisimme ilman vertailuasetelman rakentamista. Tulkinnoissa on myös huomioitava, että on todennäköistä, ettei kaltaistamisessa pystytä huomioimaan kaikkia yritysten kehitykseen vaikuttavia sekoittavia tekijöitä.

Maaseudun kehittämisohjelmien vaikuttavuutta työpaikkojen lukumäärän syntyyn ei kuitenkaan ole aiemmin paljoakaan arvioitu, koska kehitysohjelmien ja tukien arviointi on haastavaa. Tässä raportissa noudetaan samankaltaista arviointimenetelmää kuin edellisen kauden 2007–2014 arvioinnissa (ks. Lehtonen 2019). Tutkimuksissa on tunnistettu useita arviointia vaikeuttavia tekijöitä. Ensinnäkin riittävän laadukkaiden tutkimusaineistojen saaminen on hankalaa, ja toiseksi vaikuttavuuden arviointitulokset ovat olleet epävarmoja ja teoreettisesti kyseenalaisia, mikä on johtanut siihen, että tutkimukseen pohjautuvia suosituksia maaseudun kehittämisohjelmien parantamiseksi on vähän (Andersson ym. 2017). Ongelmista huolimatta maaseudun kehittämisohjelmien vaikuttavuuden arvioinnille on tarvetta, koska näin voidaan kehittää ja tehostaa kehittämisohjelmien toimenpiteitä ja painotuksia (Andersson ym. 2017). On huomioitava, että ohjelmakauden indikaattoritietojen tulkitseminen ei kerro vaikuttavuudesta, koska niistä ei voida päätellä, miten yritykset olisivat kehittyneet ilman tukia.

5.1 Aineisto ja yritysten havaittu työpaikkakehitys

Aineistona tässä luvussa käytetään Ruokaviraston maksatustietoja yritysrahoituksesta ohjelmakaudella 2014–2022. Näiden tietojen perusteella yhteensä 6 657 eri yritystä sai yritysrahoitusta maaseutuohjelmasta kyseisellä ohjelmakaudella. Maaseutuviraston maksatustiedoista saatiin tietoa tuetun yrityksen toimialaluokasta, osoitteesta, tukimuodosta, toimenpiteestä, tilanteesta ja tukisummista. Osoitetietojen perusteella tuetut yritykset paikannettiin ja niihin voitiin liittää paikkatietoa, kuten paikkatietopohjainen kaupunki-maaseutuluokitus.

Koska yritysten työpaikkatiedot ovat peräisin Tilastokeskuksen (2025b) yritysrekisteristä, ovat aineistossa mukana vain ne yritykset, joilla on y-tunnus ilmoitettuna Ruokaviraston toimittamassa aineistossa. Myös yritykset, joiden pääpaikka sijaitsee Manner-Suomen ulkopuolella, on jätetty tarkastelun ulkopuolelle. Siksi lopulliseen aineistoon tuli mukaan 5 292 tuettua yritystä. Yritysrekisteri sisältää kaikki yritykset, yhteisöt ja yksityiset elinkeinonharjoittajat, jotka ovat liiketoiminnasta arvonlisäverovelvollisia tai toimivat työnantajina. Lisäksi rekisteri sisältää tietoja muun muassa yritysten osoitteista, toimialasta, henkilöstön ja liikevaihdon suuruusluokasta, aloittamisajasta sekä tuoja/viejä -tiedon.

Tilastokeskuksen yritysrekisteristä (Tilastokeskus 2025c) poimittiin tarkastelua varten 5 574 verrokkiyritystä, joiden koko, sijaintikunta ja toimiala olivat mahdollisimman samankaltaisia tuettujen yritysten kanssa. Verrokkiyritykset eivät kuitenkaan olleet saaneet yritysrahoitusta ohjelmakauden 2014–2022 maaseutuohjelmasta. Verrokkiyritysten poiminnan suoritti tilauksena Tilastokeskus, ja sen toteutukseen ei siten ollut tutkimusryhmällä mahdollista vaikuttaa.

Tuetut yritykset ja tukea saamattomat verrokkiyritykset ovat taustaominaisuuksiltaan erilaisia (taulukko 12), mikä johtuu siitä, että tukea saaneille yrityksille oli mahdollista löytää verrokkiyritys Tilastokeskuksen yritysrekisteristä vain tiettyjen taustaominaisuuksien mukaisesti. Verrokkiyritykset poimittiin Tilastokeskuksen tietokannasta siten, että verrokkiyrityksien henkilöstömäärän kokoluokka, toimiala ja sijaintikunta olisivat mahdollisimman samankaltaiset tuettujen yritysten kanssa. Koska tietokannasta ei ollut mahdollista poimia verrokkiyritystä paikkatietopohjaisessa kaupunki-maaseutuluokituksessa, painottuvat verrokkiyritysten ryhmässä kaupunkialueilla sijaitsevat yritykset (taulukko 12). Tämä johtaa myös siihen, että verrokkiyrityksissä on enemmän palvelualojen yrityksiä kuin tuetuissa yrityksissä. Tukea saaneet yritykset ovat verrokkeihin verrattuna suurempia liikevaihdoltaan sekä työntekijämäärältään ja keskimäärin vuotta aikaisemmin perustettuja (taulukko 12). Erot tuettujen ja tukea saamattomien yritysten välillä korostavat kaltaistamisen tarvetta eli tarvetta sille, että tuetuille yrityksille pyritään aineistosta seulomaan mahdollisimman samankaltainen tukea saamaton yritys.

Taulukko 12. Tuettujen ja tukea saamattomien yritysten kuvaus.

Muuttuja	Tuettu yritys	Tukea saamaton yritys	t-testi/ Khi2 testi	p-arvo
Liikevaihdon suuruusluokka ensimmäisenä vuotena, keskiarvo	5,3	4,1	33,634	<0,001
Liikevaihdon suuruusluokka viimeisenä vuotena, keskiarvo	5,2	4,1	33,610	<0,001
Työntekijämäärä ensimmäisenä vuotena, keskiarvo	3,8	2,9	4,953	<0,001
Työntekijämäärä viimeisenä vuotena, keskiarvo	5,6	3,2	11,493	<0,001
Maatalousyritys (%)	4,6	4,5	0,018	<0,891
Palvelualan yritys (%)	39,2	58,7	403,380	<0,001
Suuntautunut vientiin (%)	11,2	2,6	313,731	<0,001
Yli 10 henkilöä työllistävä kasvuyritys (%)	1,8	0,8	21,132	<0,001
Alue: maaseudun paikalliskeskus (%)	12,1	5,4	148,361	<0,001
Alue: kaupunkien läheinen maaseutu (%)	12,5	8,4	46,967	<0,001
Alue: ydinmaaseutu (%)	28,4	11,2	495,56	<0,001
Alue: harvaan asuttu maaseutu (%)	14,4	5,4	245,290	<0,001
Alue: kaupunki (%)	32,6	69,5	1 443,5	<0,001
Y-tunnuksen aloitusvuosi	2008	2009	-2,918	0,003
Yrityksellä toimipaikkoja yli 1 (%)	4,1	2,4	24,894	<0,001

Tuetuissa yrityksissä on suhteellisesti hieman vähemmän kasvuyrityksiä kuin tukea saamattomissa yrityksissä. Tukea saaneista 56,4 prosenttia on kasvattanut vuosina 2015–2023 työpaikkojen lukumääräänsä, kun taas tukea saamattomista kasvaneita on 42,7 prosenttia yrityksistä (taulukko 13). Suhteellinen ero tuettujen ja tukea saamattomien välillä johtuu isosta erosta lopettaneiden yritysten osuuksissa: tukea saaneista yrityksistä 15,8 prosenttia on lopettanut toimintansa vuosina 2015–2023, mutta tukea saamattomissa vastaava prosenttiosuus on 26,3 prosenttia. Havainto yritysrahoituksen myönteisestä vaikutuksesta yritysten kehitykseen on myös tilastollisesti merkitsevä, sillä yrityksen kehitys on riippuvaista siitä, onko yritys saanut

yrittäjärahoitusta vai ei (Khi2 112,4, p-arvo <0,001). Analyysissä ohjelmakauden 2014–2022 vaikutuksia tarkastellaan vuosina 2015–2023, jotta tuen myöntämisen vaikutukset tulisivat paremmin esille.

Työpaikkojen lukumäärän absoluuttisessa kasvussa tuettujen ja tukea saamattomien yritysten ero on myös nähtävissä. Kaltaistetussa aineistossa keskimäärin tuetuissa yrityksissä työpaikkojen lukumäärä on kasvanut vuosina 2014–2023 vuosittain 0,24 henkilötyövuotta, kun vastaava luku on tukea saamattomissa 0,16 henkilötyövuotta (t-arvo -2,729, p-arvo 0,006). Kaltaistamattomassa aineistossa ero on suurempi, sillä tukea saamattomissa keskimääräinen vuosittainen kasvu on ollut 0,08 henkilötyövuotta (t-arvo -9,166, p-arvo <0,001). Tätä tulosta ei kuitenkaan voida tulkita yhtä luotettavasti sekoittavien tekijöiden vaikutuksen vuoksi.

Taulukko 13. Tuettujen ja tukea saamattomien yritysten osuudet kaltaistetussa aineistossa yritysten kehitysluokittain vuosina 2015–2023.

Ryhmä	Kasvuyritys			Taantunut yritys		
	n	%	n	%	n	%
Tuetut yritykset	2 872	56,4	1 608	31,5	804	15,8
Tukea saamattomat yritykset	771	42,7	614	34,0	475	26,3

5.2 Lähtökohtia vaikuttavuuden tarkasteluun

Vaikuttavuusarviointi tehdään regressiomallinnuksella, jossa regressiomallit sovitaan kaltaistettuihin otoksiin (Rosenbaum & Rubin 1983). Hiljattain yleistyneillä kaltaistamismenetelmillä pyritään saavuttamaan satunnaistetun koeasetelman hyödyt havainnoivassa aineistossa (Austin 2011). Kaltaistamismenetelmien tavoitteena on löytää yrityksille taustaominaisuuksiltaan mahdollisimman samankaltaisia verrokkiyrityksiä, jotka eivät ole saaneet yrittäjärahoitusta maaseutuohjelmasta vuosina 2014–2020 eivätkä sen jatkokaudelta 2021–2022. Kaltaistaminen mahdollistaa sen, että tukien vaikutuksia ja vaikuttavuutta yritysten kehitykseen voidaan arvioida luotettavammin kuin perinteisillä regressiomalleilla. Samalla myös kausaali-vaikutuksen suuruutta voidaan arvioida kaltaistusryhmien välillä. (Rosenbaum & Rubin 1983) Kaltaistamisen lisäksi aineistoon tehdään Heckmanin korjaus, jolla

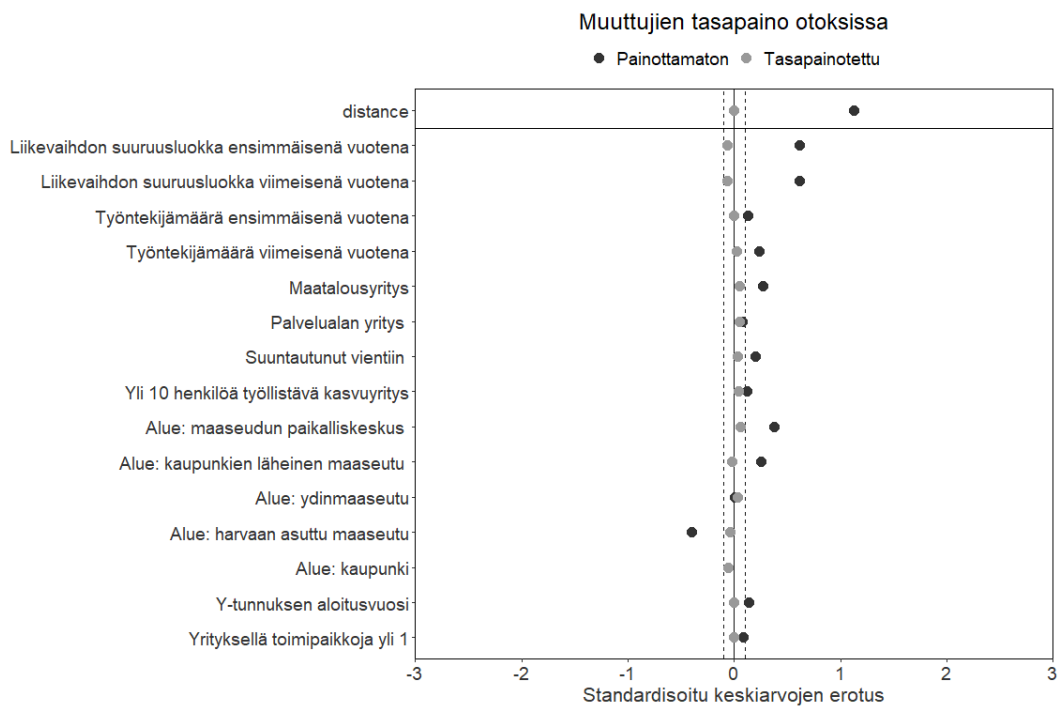
voidaan tarkastella regressiokertoimien harhaisuutta. Menetelmä on kuvattu laajemmin kirjallisuudessa (esim. Greene 2002; Toomet & Henningsen 2008). Käytännössä menetelmässä pyritään korjaamaan vastauskadon aiheuttamaa virhettä painottamalla vastanneiden jakaumaa siten, että jakauma vastaa perusjoukon (satunnaista) jakaumaa.

Kaltaistamisen soveltaminen pohjautuu kahteen oletukseen. Ehdollisen riippumattomuusoletuksen (engl. conditional independence assumption, lyh. CIA) mukaan tuen hakemista voidaan pitää ”ikään kuin” satunnaisena havaittavilta ominaisuuksiltaan samanlaisten yritysten kesken. Oletuksen pätiessä kunkin yrityksen mahdolliset tulemat tuen kanssa ja ilman tukea eivät siis ole systemaattisesti yhteydessä siihen, saako yritys tukea vai ei, kun yrityksen havaittavat ominaisuudet otetaan huomioon. Näin ollen kaltaistamista käytettäessä verrokkiryhmään kuuluvan tukea saaneen yrityksen vaihtoehtoista tulemaa (eli mitä yritykselle olisi käynyt ilman tukea) voidaan arvioida etsimällä verrokkiryhmästä ilman tukea jäänyt yritys, joka muistuttaa havaittavilta ominaisuuksiltaan mahdollisimman paljon koeryhmän yritystä. Toinen kaltaistamiseen liittyvä keskeinen oletus on niin sanottu päällekkäisysoletus (engl. overlap assumption), jonka mukaan verrokki- ja kontrolliryhmien havaittavien ominaisuuksien jakaumien välillä tulisi olla tarpeeksi päällekkäisyyttä. Käytännössä oletuksen täytyminen edellyttää, että tarpeeksi monelle kontrolliryhmän yritykselle tulee löytyä verrokkiryhmästä vertailupari, joka on mahdollisimman samankaltainen yrityksen ominaisuuksien suhteen koeryhmän yrityksen kanssa. (Lehtonen 2019)

Käytännössä kaltaistamista sovelletaan yleensä estimoimalla ensin kullekin yritykselle ns. propensity score -indeksi eli todennäköisyys toimenpiteeseen osallistumiselle havaittavien ominaisuuksien perusteella. Tämän jälkeen kullekin yritykselle etsitään verrokkiryhmästä vertailupari, jonka propensity score -indeksi on mahdollisimman lähellä koeryhmän yrityksen indeksilukua. Yritysten kaltaistamisessa käytetään yrityksen liikevaihdon suuruusluokkaa ja henkilömäärää, yritystoiminnan aloitusvuotta, yrityksen toimialaa (maatalous, palvelut), yrityksen suuntautumista vientiin, yrityksen toimipaikkojen lukumäärää ja paikkatietopohjaiseen kaupunkimaaseutuluokituksen perustuvaa alueluokkaa (maaseudun paikalliskeskus, kaupungin läheinen maaseutu, ydinmaaseutu, harvaan asuttu maaseutu sekä kaupunki, johon on yhdistetty luokituksen mukaiset sisempi kaupunkialue, ulompi kaupunkialue ja kaupungin kehysalue). Tässä tutkimuksessa käytetään ”lähimmän naapurin” (eng. nearest neighbor) kaltaistamismenetelmää (Genetic matching) R-ohjelman Matching -paketista (Sekhon 2011).

Kun käytetään kaltaistamismenetelmiä, on tärkeää varmistaa, että kaltaistamisessa käytetyt muuttujat ovat tasapainossa, sillä tämä vaikuttaa merkittävästi analyysien tulosten luotettavuuteen ja niistä tehtyihin johtopäätöksiin. Koe- ja kontrolliryhmien välinen tasapaino osoittaa sovituksen laadun ja auttaa määrittämään, kuinka tarkasti havaittujen ryhmien välisten erojen voidaan katsoa heijastavan todellisia eroja (Ho ym. 2011). Tasapainon saavuttaminen otoksessa tarkoittaa, että tulokset ovat todennäköisesti lähempänä todellista tilannetta ja vähemmän alttiita virhetulkinnoille (Greifer 2023). Tässä tutkimuksessa käytetyt muuttujat ovat tasapainossa (kuvio 24).

Kuvio 24. Kovariaattien tasapaino, joita käytettiin tuettujen ja verrokkiyritysten sovittamisessa.

5.3 Sovitetut regressiomallit

Yritysrahoituksen julkisen tuen (tässä: tuen) vaikuttavuutta arvioidaan regressiomallinnuksella, jossa arvio tuen vaikuttavuudesta perustuu tukimuotojen regressiokertoimien merkitsevyyteen ja niiden etumerkkiin. Mallinnus pohjautuu aikaisempien tutkimusten käyttämään menetelmään (Porro & Salis 2018; Lehtonen 2019; Lehtonen 2023). Tuen vaikuttavuutta tutkitaan tässä luvussa kahdella regressiomallilla. Ensimmäisessä regressiomallissa arvioidaan yleisesti tuen vaikutusta yritysten kehitykseen. Regressiomallissa yritykset on luokiteltu kahteen luokkaan siten, että yritys on saanut luvun 1, jos sen työpaikkojen lukumäärä on kasvanut tuen myöntämisen jälkeen vuoteen 2023 tultaessa, ja luvun 0, jos työpaikkojen lukumäärä ei ole kasvanut tuen myöntämisen jälkeen. Myös tukea koskeva muuttuja (tukii) on luokiteltu kaksiluokkaiseksi siten, että tukea saaneet yritykset on luokiteltu luvulla 1 ja tukea saamattomat yritykset luvulla 0. Muut ensimmäisen regressiomallin selittävät muuttujat on kuvattu taulukossa 14.

Yhtälömuodossa ensimmäinen regressiomalli voidaan kirjoittaa seuraavasti:

$$\text{Työpaikkakehitys}_i = \alpha + \beta_1 \text{tuki}_i + \beta_2 \text{yritys}_{i2014} + \beta_3 \text{alue}_i + \varepsilon_i,$$

jossa selittävät rivivektorit yritys ja alue on muuttujineen kuvattu tarkemmin taulukossa 3. Selitettävä muuttuja (työpaikkakehitys) lasketaan regressiomallissa seuraavasti:

$$\text{työpaikkakehitys}_i = \text{työpaikat}_{i,2023} - \text{työpaikat}_{i,\text{myöntö}},$$

jossa yrityksen vuoden 2023 työpaikkojen lukumäärästä ($\text{työpaikat}_{i,2023}$) vähennetään tuen myöntövuoden työpaikkojen lukumäärä ($\text{työpaikat}_{i,\text{myöntö}}$).

Toisessa regressiomallissa selittävinä tekijöinä käytetään tuen myöntämisen sijaan tarkempia toimenpiteiden tukimuotoja. Myös nämä toimenpiteittäiset tukimuodot on luokiteltu kaksiluokkaiseksi siten, että tukimuotoja saaneet yritykset saavat arvon 1 ja muut arvon 0. Kolmannessa regressiomallissa huomioidaan myös tuen määrä. Tämä tapahtuu lisäämällä malliin interaktiotermi, jossa tukimuodot kerrotaan niiden tukisummilla. Yhtälömuodossa malli kirjoitetaan seuraavasti:

$$\text{työpaikkakehitys}_i = \alpha + \beta_1 \text{tukimuodot}_i * \text{tukisumma}_i + \beta_2 \text{yritys}_{i2015} + \beta_3 \text{sijainti}_i + \varepsilon_i,$$

jossa regressiomallissa merkintä tukisumma_i tarkoittaa yritykselle tiettyyn tukimuotoon myönnetyn julkisen tuen arvoa.

Taulukko 14. Vaikuttavuusarvioinnin regressiomalleissa käytetyt muuttujat.

Muuttuja	M1	M2	M3	Muuttujan kuvaus	Vektori
Dummy tuettu	x	–	–	Yritys on saanut yritystukea vuosina 2014–2022	Tuki
Aloittavan 4.2 Elintarvike	–	x	x	Aloittavalle yritykselle myönnetty rahoitus toimenpiteestä 4.2 Elintarvikkeiden valmistus	Tukimuodot
Aloittavan 6.2 Perustamistuki	–	x	x	Aloittavalle yritykselle myönnetty rahoitus toimenpiteestä 6.2 Yrityksen perustamistuki maatalouden ulkopuoliseen yritystoimintaan	Tukimuodot
Aloittavan 6.4 Investointituki	–	x	x	Aloittavalle yritykselle myönnetty rahoitus toimenpiteestä 6.4 Investoinnit maatalouden ulkopuolisen yritystoiminnan perustamiseen ja kehittämiseen	Tukimuodot
Toimivan 4.2 Elintarvike	–	x	x	Toimivalle yritykselle myönnetty rahoitus toimenpiteestä 4.2 Elintarvikkeiden valmistus	Tukimuodot
Toimivan 6.2 Perustamistuki	–	x	x	Toimivalle yritykselle myönnetty rahoitus toimenpiteestä 6.2 Yrityksen perustamistuki maatalouden ulkopuoliseen yritystoimintaan	Tukimuodot
Toimivan 6.4 Investointituki	–	x	x	Toimivalle yritykselle myönnetty rahoitus toimenpiteestä 6.4 Investoinnit maatalouden ulkopuolisen yritystoiminnan perustamiseen ja kehittämiseen	Tukimuodot
Julkisen tuen määrä	–	x	x	Yrityksen saaman julkisen tuen summa	Tuki
Liikevaihtoluokka, aloitus	x	x	x	Yrityksen liikevaihtoluokka ensimmäisenä vuonna aineistossa	Yritys
Henkilöstömäärä, aloitus	x	x	x	Yrityksen henkilöstömäärä ensimmäisenä vuonna aineistossa	Yritys

Muuttuja	M1	M2	M3	Muuttujan kuvaus	Vektori
Viejä/tuoja	x	x	x	Yritys on suuntautunut vientiin	Yritys
Maatalousyritys	x	x	x	Yrityksen toimiala on maatalous	Yritys
Palvelualan yritys	x	x	x	Yrityksen toimiala on palveluissa	Yritys
Y-tunnuksen aloitusvuosi	x	x	x	Yrityksen y-tunnuksen aloitusvuosi	Yritys
PKS-tyyppiluokitus	x	x	x	Yritystoiminnan tyyppiluokitus: 1 = mikroyritys, 2 = pieniyritys, 3 = keskisuuriyritys, 4 = suuryritys	Yritys
Toimipaikkoja yli 1	x	x	x	Yrityksen toimipaikkojen lukumäärä on enemmän kuin 1	Yritys
Alue: maaseudun paikalliskeskus	x	x	x	Yritys sijaitsee maaseudun paikalliskeskuksessa	Alue
Alue: kaupunkien läheinen maaseutu	x	x	x	Yritys sijaitsee kaupungin läheisellä maaseudulla	Alue
Alue: ydinmaaseutu	x	x	x	Yritys sijaitsee ydinmaaseudulla	Alue
Alue: harvaan asuttu maaseutu	x	x	x	Yritys sijaitsee harvaan asutulla maaseudulla	Alue
Alue: kaupunki	x	x	x	Yritys sijaitsee kaupunkialueella	Alue

5.4 Yrityusrahoituksen vaikuttavuus – regressiomallien tulokset

Taulukossa 15 on esitetty kolmen regressiomallin tulokset, joissa tarkastellaan ensiksi yleisesti yrityusrahoituksen vaikutusta yritysten työpaikkojen lukumäärän kasvuun. Taulukossa on esitetty regressiomallin tulokset ilman kaltaistamista, kaltaistamisella ja kaltaistamisella Heckman-korjattuna. Luotettavimmat tulkinnat tukimuotojen vaikutuksesta yritysten työpaikkojen lukumäärän kehitykseen tehdään Heckman-korjattuna mallista, jossa kaltaistamisen lisäksi huomioidaan valikoitumisen vaikutusta tuloksissa. Näiden regressiomallien tulokset ovat pääosin samansuuntaisia.

Regressiokertoimet osoittavat, että tuen myöntämisen regressiokertoimet ovat positiivisia, mikä viittaa siihen, että tuen saaminen on lisännyt yritysten kasvunäkymiä ja siksi tukea saaneet yritykset ovat kasvaneet todennäköisemmin kuin tukea saamattomat yritykset (taulukko 15). Tämä viittaa siihen, että tukea saaneet yritykset ovat menestyneet työpaikkojen lukumäärän kasvussa mitattuna paremmin kuin tukea saamattomat yritykset, joten tuella on saatu voimistettua työpaikkojen lukumäärän kasvua tuetuissa yrityksissä. Toisin sanoen ilman tukea yritysten kasvu olisi ollut heikompaa. Heckmanin korjaus vahvistaa edellä tehtyä tulkintaa (taulukko 15). IMR arvo on Heckman-korjatussa mallissa negatiivinen ja merkitsevä, mikä tarkoittaa, että kaltaistamattoman regressiomallin regressiokertoimet ovat alaspäin harhaisia. Tämä tarkoittaa myös, että tuen piiriin hakeutuu kasvuyrityksiä, joten tuki saavuttaa kasvuyrityksiä paremmin kuin muita yrityksiä. Toisaalta on huomattava, että yrityusrahoitusta ei voida myöntää esimerkiksi korvausinvestointeihin vaan tuettavalla toiminnalla on oltava kasvutavoitteita. Yrittäjän iällä tai esimerkiksi omistajavaihdostilanteen lähenemisellä voisi olla vaikutusta investointihalukkuuteen, mutta tätä ei voida todentaa, sillä aineisto ei sisällä tietoja yritysten omistusrakenteesta.

Tukeen liittymättömistä muista selittävästä muuttujista työpaikkojen kasvua lisää yrityksen korkea liikevaihto, sen suuntautuneisuus vientiin, toiminta palvelualalla, suuri yrityksen y-tunnuksen aloitusvuosi sekä korkea yrityksen koko luokka PKS-luokituksella mitattuna (taulukko 15). Alueluokituksista ainoastaan ensimmäisessä mallissa ilman kaltaistamista työpaikkojen lukumäärän kasvua on lisännyt yrityksen sijoittuminen kaupunkien läheiselle maaseudulle (taulukko 15). Työpaikkakehityksen kasvua puolestaan heikentää yrityksen suuri henkilöstömäärä ensimmäisenä vuotena tarkastelulla ajanjaksolla 2014–2022 (taulukko 15).

Taulukko 15. Regressiomallin tulokset mallista 1.

Muuttuja	Malli1 (ilman kaltaistamista)			Malli1 (kaltaistettu)			Malli1 (Heckman-korjattu)		
	B	t-arvo	p-arvo	B	t-arvo	p-arvo	B	t-arvo	p-arvo
Vakio	-96.881	-20.969	<0,001	-97.188	-16.522	<0,001	-57.827	-17.166	<0,001
Julkinen tuki	0.231	4.512	<0,001	0.229	3.473	0.001	0.147	3.789	<0,001
Liikevaihtoluokka, aloitus	0.766	36.260	<0,001	0.797	31.458	<0,001	0.445	32.807	<0,001
Henkilöstömäärä, aloitus	-0.124	-19.272	<0,001	-0.156	-18.432	<0,001	-0.068	-19.222	<0,001
Viejä/tuoja	0.406	3.524	<0,001	0.448	3.542	<0,001	0.243	3.466	0.001
Maatalousyritys	-0.084	-0.726	0.468	-0.108	-0.762	0.446	-0.062	-0.748	0.454
Palvelualan yritys	0.166	3.347	0.001	0.122	1.977	0.048	0.074	2.014	0.044
Y-tunnuksen aloitusvuosi	0.046	20.194	<0,001	0.046	15.826	<0,001	0.028	16.525	<0,001
PKS-tyyppiluokitus	0.610	7.094	<0,001	1.059	8.153	<0,001	0.368	6.339	<0,001
Toimipaikkoja yli 1	0.335	2.031	0.042	0.258	1.362	0.173	0.128	1.238	0.216
Alue: maaseudun paikalliskeskus	-0.059	-0.683	0.495	-0.019	-0.196	0.845	-0.002	-0.034	0.973
Alue: kaupunkien läheinen maaseutu	0.181	2.315	0.021	0.093	0.996	0.319	0.067	1.213	0.225
Alue: ydinmaaseutu	-0.061	-0.955	0.340	-0.053	-0.729	0.466	-0.016	-0.367	0.714
Alue: harvaan asuttu maaseutu	0.058	0.721	0.471	0.041	0.452	0.651	0.033	0.615	0.538
R2		0.323			0,344		IMR=-0,249, t-arvo -13,891, p-arvo <0,001		

Taulukko 16 laajentaa näkökulmaa yritysrahoituksen toimenpiteiden vaikuttavuudesta tuettujen yritysten kehitykseen. Regressiomallissa 2 yritysten työpaikkakehitystä selitetään tarkemmin eri toimenpiteisiin liittyvillä tukimuodoilla, jotka on malleissa merkitty niin sanotuilla dummy-muuttujilla eli muuttujat on luokiteltu kaksiluokkaisiksi. Regressiomallit avartavat ensimmäisen regressiomallin tuloksia, sillä regressiokertoimien perusteella läheskään kaikki tukimuodot eivät vaikuta myönteisesti yritysten kasvuun. Ainoastaan osa tukimuodoista on vaikuttanut myönteisesti yritysten työpaikkojen lukumäärän kasvuun.

Myönteisesti tuettujen yritysten kehitykseen vaikuttavia toimenpiteitä on vain kaksi: ”Aloittavan 6.4 Investointituki” ja ”Toimivan 6.4 Investointituki”. Muut toimenpiteet eivät näytä vaikuttavan ohjelmakaudella tuettujen yritysten työpaikkakehitykseen, koska niiden regressiokertoimet eivät ole merkitseviä. Siten mallinnuksen tulosten perusteella ainoastaan investointituet tukevat tuettujen yritysten työpaikkojen lukumäärän kasvua. Vaikka tilastollisesti merkitseviä toimenpiteitä on vain kaksi, on huomioitava, että niiden kautta kohdentui tuetuille yrityksille rahoitusta 65,4 prosenttia yhteen lasketusta tuen määrästä. Siten vain 34,6 prosenttia rahoituksesta kanavoitui toimenpiteiden kautta, jotka eivät vaikuttaneet merkitsevästi tuettujen yritysten työpaikkakehitykseen.

Muut selittävät muuttujat vaikuttavat regressiomallissa 2 samalla tavoin kuin mallissa 1 (taulukko 16). Ainoastaan toimipaikkojen lukumäärällä ei ole enää merkitystä yritysten työpaikkojen lukumäärän kasvulle. Lisäksi aikaisemmista malleista poiketen mallissa 2 kaikissa regressiomalleissa kaupunkien läheisen maaseudun regressiokertoimet ovat tilastollisesti merkitseviä. Tämä tarkoittaa, että yritysten myönteinen työpaikkakehitys on ollut todennäköisempää kaupunkien läheisellä maaseudulla kuin muissa maaseutuluokissa. Yritysten työpaikkakehitys näyttää siten polarisoituvan maaseutualueiden kesken, mikä viittaa muissa maaseutuluokissa yritystoimintaan kohdistuvan enemmän sijaintihaittaa yritystoiminnan kasvulle (ks. Lehtonen & Tykkyläinen 2012). Tämä havainto tukee maaseutuohjelmaan liittyviä interventioita, jos sijaintihaitan vaikutusta ja erityisesti maaseutualueiden välistä polarisaatiokehitystä halutaan vähentää.

Taulukko 16. Regressiomallin tulokset mallista 2 selitettäessä yritysten työpaikkojen lukumäärän kasvua.

Muuttuja	Malli2 (ilman kaltaistamista)			Malli2 (kaltaistettu)			Malli2 (Heckman korjattu)		
	B	t-arvo	p-arvo	B	t-arvo	p-arvo	B	t-arvo	p-arvo
Vakio	-82.318	-16.865	<0,001	-81.099	-15.683	<0,001	-49.445	-17.322	<0,001
Aloittavan 4.2 Elintarvike	-0.999	-0.970	0.332	-0.989	-0.961	0.337	-0.540	-0.902	0.367
Aloittavan 6.2 Perustamistuki	0.250	0.799	0.424	0.245	0.784	0.433	0.157	0.813	0.416
Aloittavan 6.4 Investointituki	1.145	3.045	0.002	1.138	3.025	0.002	0.724	3.190	0.001
Toimivan 4.2 Elintarvike	0.074	0.500	0.617	0.091	0.607	0.544	0.051	0.579	0.563
Toimivan 6.2 Perustamistuki	0.131	1.262	0.207	0.134	1.286	0.198	0.083	1.322	0.186
Toimivan 6.4 Investointituki	0.177	2.601	0.009	0.186	2.729	0.006	0.113	2.759	0.006
Liikevaihtoluokka, aloitus	0.616	27.417	<0,001	0.613	26.455	<0,001	0.360	28.342	<0,001
Henkilöstömäärä, aloitus	-0.081	-14.013	<0,001	-0.088	-13.945	<0,001	-0.041	-14.832	<0,001
Viejä/tuoja	0.284	2.394	0.017	0.292	2.443	0.015	0.155	2.248	0.025
Maatalousyrittäjä	-0.177	-1.374	0.169	-0.173	-1.330	0.184	-0.107	-1.405	0.160
Palvelualan yritys	0.115	2.056	0.040	0.131	2.303	0.021	0.065	1.950	0.051
Y-tunnuksen aloitusvuosi	0.039	16.240	<0,001	0.039	15.082	<0,001	0.024	16.690	<0,001
PKS-tyyppiluokitus	0.446	5.468	<0,001	0.553	5.954	<0,001	0.211	4.823	<0,001
Toimipaikkoja yli 1	0.293	1.726	0.084	0.280	1.629	0.103	0.155	1.585	0.113
Alue: maaseudun paikalliskeskus	-0.088	-0.900	0.368	-0.082	-0.835	0.404	-0.052	-0.884	0.377
Alue: kaupunkien läheinen maaseutu	0.200	2.270	0.023	0.196	2.216	0.027	0.120	2.287	0.022
Alue: ydinmaaseutu	-0.063	-0.866	0.387	-0.064	-0.864	0.388	-0.030	-0.676	0.499
Alue: harvaan asuttu maaseutu	0.010	0.108	0.914	0.012	0.122	0.903	0.008	0.140	0.889
R2		0.266			0,257			IMR=-0,531, t-arvo -22,621, p-arvo <0,001	

Taulukko 17 laajentaa edelleen näkökulmaa yritysrahoituksen toimenpiteiden vaikuttavuudesta tuettujen yritysten kehitykseen. Regressiomallissa 3 yritysten työpaikkakehitystä selitetään tarkemmin eri toimenpiteisiin liittyvillä tukimuodoilla ja niihin liittyvillä tukieuroilla, jotka on lisätty interaktioterminä regressiomalliin. Regressiomallit avartavat ensimmäisen ja toisen regressiomallin tuloksia, sillä ne sisältävät enemmän informaatiota ottaessaan huomioon myös tuen suuruuden. Tulokset kuitenkin muistuttavat huomattavasti mallin 2 tuloksia, sillä regressiomalleissa ovat tilastollisesti merkitsevinä selittävinä muuttujina täsmälleen samat toimenpiteet (taulukko 17). Mallin tulokset myös vahvistavat edellä tehtyä havaintoa siitä, että ainoastaan osa tukimuodoista on vaikuttanut myönteisesti yritysten työpaikkojen lukumäärän kasvuun. Mallin tulokset myös vahvistavat edellä tehtyjä tulkintoja muiden selittävien muuttujien merkityksestä yritysten työpaikkojen lukumäärän kasvussa.

Taulukko 17. Regressiomallin tulokset mallista 3 selitettäessä yritysten työpaikkojen lukumäärän kasvua.

Muuttuja	Malli3 (ilman kaltaistamista)			Malli3 (kaltaistettu)			Malli3 (Heckman korjattu)		
	B	t-arvo	p-arvo	B	t-arvo	p-arvo	B	t-arvo	p-arvo
Vakio	-82.217	-16.859	<0,001	-80.933	-15.668	<0,001	-49.378	-17.315	<0,001
Aloittavan 4.2 Elintarvike	-0.377	-1.182	0.237	-0.375	-1.173	0.241	-0.216	-1.094	0.274
Aloittavan 6.2 Perustamistuki	0.065	0.788	0.430	0.064	0.773	0.439	0.041	0.802	0.423
Aloittavan 6.4 Investointituki	0.340	2.923	0.003	0.338	2.905	0.004	0.210	3.047	0.002
Toimivan 4.2 Elintarvike	0.030	0.732	0.464	0.036	0.854	0.393	0.018	0.736	0.462
Toimivan 6.2 Perustamistuki	0.035	1.230	0.219	0.036	1.255	0.209	0.022	1.275	0.202
Toimivan 6.4 Investointituki	0.036	1.949	0.051	0.039	2.083	0.037	0.023	2.046	0.041
Liikevaihtoluokka, aloitus	0.620	27.368	<0,001	0.617	26.419	<0,001	0.362	28.270	<0,001
Henkilöstömäärä, aloitus	-0.081	-14.080	<0,001	-0.088	-14.023	<0,001	-0.041	-14.889	<0,001
Viejä/tuoja	0.282	2.376	0.018	0.291	2.428	0.015	0.153	2.220	0.026
Maatalousyrittäjä	-0.185	-1.436	0.151	-0.181	-1.392	0.164	-0.112	-1.469	0.142
Palvelualan yritys	0.115	2.062	0.039	0.132	2.308	0.021	0.064	1.936	0.053
Y-tunnuksen aloitusvuosi	0.039	16.235	<0,001	0.039	15.068	<0,001	0.024	16.684	<0,001
PKS-tyyppiluokitus	0.434	5.339	<0,001	0.538	5.822	<0,001	0.204	4.665	<0,001
Toimipaikkoja yli 1	0.293	1.722	0.085	0.280	1.629	0.103	0.154	1.576	0.115
Alue: maaseudun paikalliskeskus	-0.073	-0.746	0.456	-0.067	-0.680	0.497	-0.042	-0.713	0.476
Alue: kaupunkien läheinen maaseutu	0.209	2.382	0.017	0.205	2.323	0.020	0.127	2.414	0.016
Alue: ydinmaaseutu	-0.047	-0.643	0.520	-0.047	-0.644	0.520	-0.019	-0.428	0.669
Alue: harvaan asuttu maaseutu	0.030	0.308	0.758	0.031	0.320	0.749	0.020	0.348	0.728
R2		0.267			0,258			IMR=-0,536, t-arvo -21,941, p-arvo <0,001	

5.5 Mikä vaikuttaa työpaikkojen lukumäärän kehitykseen eniten?

Kuten edellä olevassa luvussa todettiin, vaikuttaa vain osa yritysrahoituksen toimenpiteistä myönteisesti yritysten työpaikkojen lukumäärän kasvuun. Vaikka edellisessä luvussa pystyttiin todentamaan, että vain osa toimenpiteistä on merkitseviä yritysten työpaikkojen lukumäärän kasvulle, ei edellä otettu kantaa siihen, mikä on tukimuotojen suhteellinen merkitys kasvussa. Tätä on tutkittu yritysten keskimääräistä kasvua selittävällä regressiomallilla, jossa yritysrahoituksen toimenpiteille on mahdollista laskea niiden suhteellista merkitystä yritysten työpaikkojen lukumäärän kasvun selittäjinä kuvaava lmg-indeksi (taulukko 18) (ks. menetelmä Grömping 2006). Indeksillä on mahdollista analysoida tilastollisen merkitsevyyden lisäksi toimenpiteiden selitysosuutta tuettujen yritysten työpaikkojen lukumäärän kasvusta. Tämä on tärkeää, koska yritystuen politiikkavaikutuksen osalta on keskeistä, että tuki suuntautuu toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat mahdollisimman paljon yritysten kasvuun.

Taulukkoon 18 on laskettu toimenpiteiden suhteellista merkitystä kuvaavat LMG-indikaattoriarvot tukimuodoille. Niiden perusteella merkittävin selittäjä työpaikkakehitykselle kaltaistetussa aineistossa on toiminnassa oleville yrityksille myönnetty 6.4 investointituki, joka vastaa yksistään 1 prosentin osuuden regressiomallien selitysasteista. Toimenpiteiden yhteenlaskettu selitysaste on noin 1,4 prosenttia, joten valtaosin työpaikkakehitys selittyy muilla kuin toimenpiteisiin liittyvillä tekijöillä. Edellisen kauden arvioinnissa yritysrahoitus selitti työpaikkakehityksestä noin 4 prosenttia, joten kaudella 2014–2022 yritysrahoituksen merkitys yritysten työpaikkakehityksessä on ollut pienempi kuin aiemmin. Yksi merkittävä tekijä on koronapandemia sekä sitä seurannut Ukrainan kriisi, jotka vaikuttavat aineistossa, koska yritysten työpaikkakehitystä on seurattu vuoteen 2023 asti. Lisäksi alhainen selitysaste voi johtua siitä, että arvioidulla kaudella toimenpiteitä oli mallinnuksessa käytettävissä vähemmän kuin aikaisemmalla kaudella, jolloin rahoitusta kanavoitui yrityksiin yhteensä 16 toimenpiteestä. Nyt malleissa oli mukana 6 erilaista toimenpidettä. Siten arvioinnissa oli tällä kertaa käytettävissä vähemmän informaatiota, joka voi näkyä tuloksissa alhaisempina selitysasteina.

Taulukko 18. Regressiomallinnuksen tulokset selitettäessä tukimuodoilla yritysten keskimääräistä työpaikkojen lukumäärän kasvua vuosina 2014–2022. Regressiomallin kertoimista on esitetty taulukossa vain toimenpiteiden regressiokertoimet.

Toimenpide	Malli3 (ilman kaltaistamista)				Malli3 (kaltaistettu)			
	B	t-arvo	p-arvo	lmg	B	t-arvo	p-arvo	lmg (%)
Vakio	0.196	2.070	0.038	–	0.404	4.413	0.000	–
Aloittavan 4.2 Elintarvike	0.210	0.203	0.839	<0.01	0.162	0.168	0.866	<0.01
Aloittavan 6.2 Perustamistuki	-0.067	-0.234	0.815	<0.01	-0.111	-0.418	0.676	<0.01
Aloittavan 6.4 Investointituki	1.001	3.118	0.002	0.10	0.954	3.188	0.001	0.11
Toimivan 4.2 Elintarvike	0.710	6.004	0.000	0.38	0.662	6.002	0.000	0.40
Toimivan 6.2 Perustamistuki	0.056	0.619	0.536	0.01	0.022	0.260	0.795	<0.01
Toimivan 6.4 Investointituki	0.443	9.153	<0,001	0.95	0.393	8.650	<0,001	0.89
R2	0,014				0.013			

5.6 Yhteenveto yritysrahoituksen vaikuttavuudesta yritysten työpaikkakehitykseen

Luvun tulokset osoittivat, että maaseutuohjelman yritysrahoituksella ja sen julkisella tuella on ollut yleisesti myönteinen vaikutus tuettujen yritysten työpaikkakehitykseen. On kuitenkin huomattava, että toimenpiteiden välillä on eroavaisuuksia siinä, miten ne vaikuttavat yritysten työpaikkakehitykseen. Läheskään kaikki toimenpiteet eivät vaikuttaneet yritysten työpaikkakehitykseen, sillä toimenpiteistä vain aloittaville ja toimiville yrityksille suunnatut toimenpiteen 6.4 investointituet vaikuttivat positiivisesti yritysten työpaikkojen lukumäärän kehitykseen. Yritysrahoituksen vaikuttavuuden kehittämisen näkökulmasta on kuitenkin huomionarvoista, että kokonaisuudessaan julkinen tuki ohjautui vaikuttaviin tukimuotoihin, jotka selittivät yritysten kasvua tilastollisesti merkitsevästi. Näiden tilastollisesti merkitsevien tukimuotojen kautta ohjautui aloittaville yrityksille suunnattua rahoitusta 63 prosenttia, ja 66 prosenttia toimiville yrityksille suunnatusta julkisesta tukirahoituksesta. Siten yleisesti ottaen yritysrahoitus ohjautui kehittämisohjelmassa vaikuttaviin tukimuotoihin. Maaseutuohjelman yritysrahoitus näyttääkin toimivan katalyyttinä, joka mahdollistaa investointeja maaseutualueille ja näin tukee yksityisten investointien toteutumista maaseudulla.

Mallinnuksen tulokset nostivat esille myös muita yritysten työpaikkakehitykseen vaikuttavia muuttujia. Työpaikkojen kasvua yrityksissä lisäsi yrityksen korkea liikevaihto, sen suuntautuneisuus vientiin, toiminta palvelualalla, suuri yrityksen y-tunnuksen aloitusvuosi sekä korkea yrityksen koko luokka PKS-luokituksella mitattuna. Nämä edellä luetellut yritysten ominaisuudet olivat myös merkittäviä työpaikkakehityksen näkökulmasta, sillä ne kattoivat pääosan regressiomallien selitysasteista. Tulokset nostivat esille myös yrityksen sijainnin merkityksen työpaikkakehityksessä, sillä maaseutuluokista yritysten työpaikkojen lukumäärän kasvu oli todennäköisintä kaupunkien läheisellä maaseudulla. Tämä havainto nostaa esille laaja-alaisen tarpeen maaseudun kehittämiseksi, jotta yritysten kasvu on mahdollista kaikkialla maaseudulla. Havainto on huolestuttava myös siinä mielessä, että verrattuna edellisen ohjelmakauden arvioinnin tuloksiin, erot yritysten työpaikkojen lukumäärän kasvutodennäköisyyksissä näyttävät suurentuneen maaseutuluokkien välillä (Lehtonen 2019).

6 Yritysrahoituksen vaikuttavuus yritysten toiminnan mittareihin

Tässä luvussa tarkastellaan julkisen yritysrahoituksen vaikutusta yritysten kehitykseen Verohallinnon aineistojen avulla. Tavoitteena on täydentää ymmärrystä rahoituksen vaikuttavuudesta analysoimalla yksityiskohtaisesti liikevaihdon, arvonlisäyksen, palkkojen, käyttökateen ja suhteellisen velkaantumisen kehitystä tuetuissa ja tukea saamattomissa yrityksissä. Luvussa tehtävä tarkastelu vastaa kasvavaan kiinnostukseen yritysrahoituksen politiikkavaikutuksista, jota lisääntyvä kilpailu julkisesta rahoituksesta ja paine sen tehokkaaseen käyttöön ovat vahvistaneet. Aiempi tutkimus yritysrahoituksen vaikuttavuudesta on ollut ristiriitaista, ja erityisesti Suomea koskeva tutkimus on ollut vähäistä (Lehtonen 2019). Usein vaikutuksia on arvioitu toisenlaisiin konteksteihin perustuen, kuten esimerkiksi Italian aineistoihin (Porro & Salis 2018).

Tässä luvussa keskitytään nimenomaan julkiseen yritysrahoitukseen. Vaikutuksia arvioidaan tilastollisin menetelmin, koska ilman niitä tuen yleistä vaikuttavuutta ei voida luotettavasti osoittaa. Menetelmällisesti hyödynnetään kaltaistamismenetelmiin perustuvaa keskimääräisen vaikutuksen arviointia sekä regressiomallinnusta. Arviointi pohjautuu aiempaan raporttiin, jossa menetelmät on esitelty tarkemmin (Lehtonen 2019). Lähestymistapana käytetään epäparametrissa kaltaistamismenetelmää, joka mahdollistaa tarkemman vertailun tuettujen ja tukea saamattomien yritysten välillä. Tämä on tärkeää, koska yritysten ominaisuudet eroavat usein merkittävästi, eikä pelkkä keskiarvojen vertailu paljasta tuen todellista vaikutusta yritysten kehitykseen.

Luvun tavoitteena on arvioida mikrotasolla maaseutuohjelmasta myönnetyn yritysrahoituksen vaikuttavuutta yritysten taloudelliseen suoriutuskykyyn. Arvioinnissa lasketaan politiikkavaikutus eli tuen aiheuttama lisäkasvu esimerkiksi yritysten liikevaihdossa tai työpaikkojen määrässä. Näin voidaan objektiivisesti arvioida, kuinka merkittävä rooli yritysrahoituksella on ollut maaseudun kehityksessä.

6.1 Yritysten kehitystä kuvaavat muuttujat

Tutkimusaineistona tässä luvussa käytetään luvussa 5 esiteltyä aineistoa, joka on täydennetty Verohallinnon aineistolla. Verohallinnon aineisto on esitelty tiivistysti taulukossa 19. Analyyseissa keskitytään yrityksen liikevaihtoon, arvonlisäykseen, palkansaajakorvauksiin (palkat ja palkkiot), käyttökatteeseen ja suhteelliseen velkaantuneisuuteen. Yrityksen arvonlisäys arvioitiin laskemalla yhteen käyttökate, yrityksen maksamat vuokrat, joiden arvioitiin olevan 2,5 prosenttia yrityksen liikevaihdosta, ja henkilöstökulut. Tiedot ovat peräisin Verohallinnon lomakkeista 6A ja 6B, ja ne perustuvat vuosiin 2018–2023. Tarkastelussa käytetyn aineiston toimitamisessa oli erinäisiä haasteita, joten siksi tässä esitettävät analyysit perustuvat lyhyempään aikajaksoon. Lisäksi Tilastokeskuksen yritysrekisteristä hyödynnetään yritysten työpaikkamäärät.

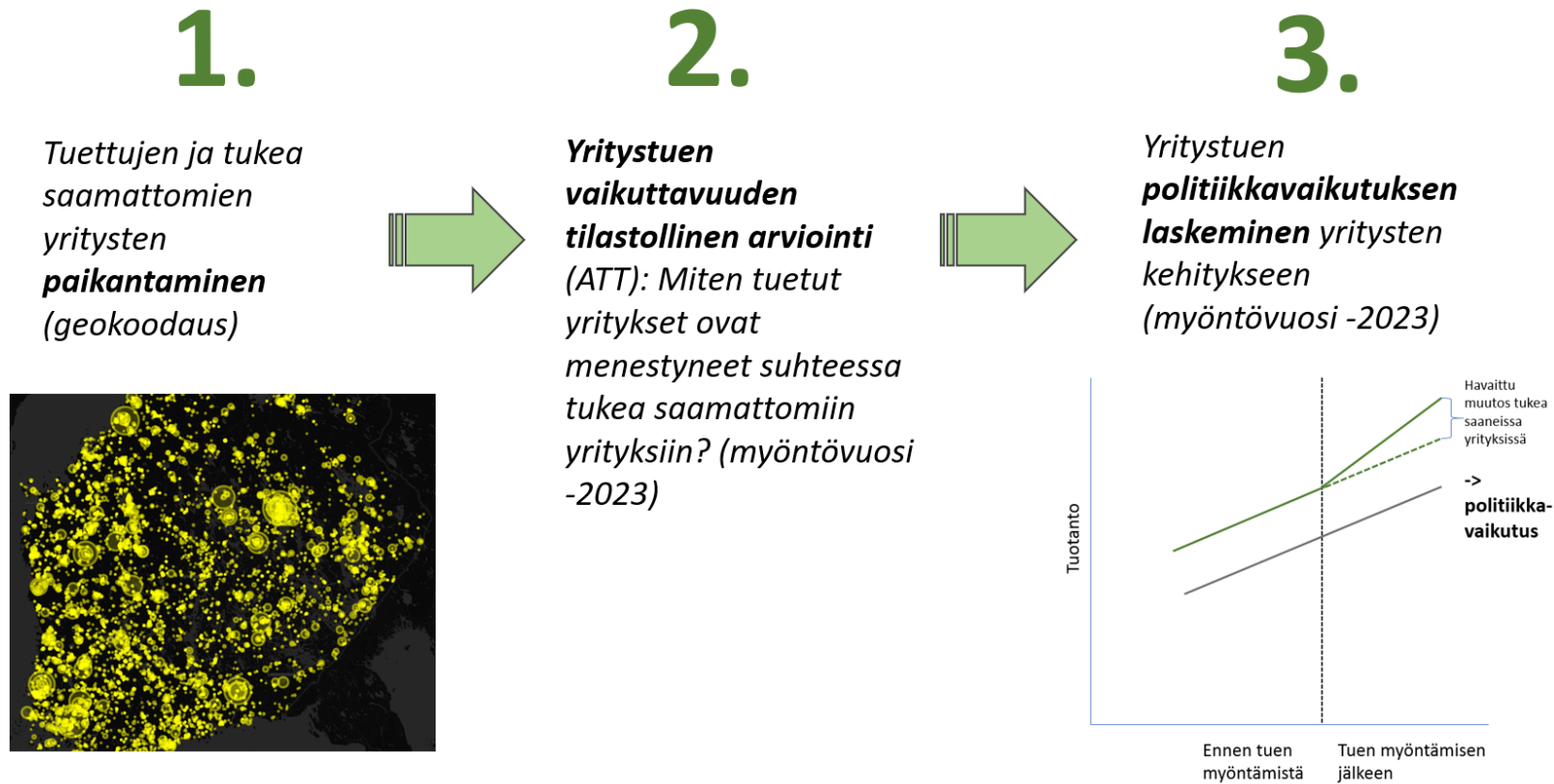
Taulukko 19. Yritysten kehitystä kuvaavat muuttujat Verohallinnon aineistossa.

Muuttuja	Muuttujan kuvaus	Aineisto
Liikevaihto	Yrityksen veroilmoituksessa ilmoittama liikevaihto.	Verohallinto
Arvonlisäys	Yhteenlaskettu käyttökate, yrityksen maksamat vuokrat ja henkilöstökulut.	Verohallinto
Työpaikkamäärä	Yritysrekisterissä oleva yrityksen työpaikkamäärä.	Yritysrekisteri, Tilastokeskus
Palkat ja palkkiot	Yrityksen veroilmoituksessa ilmoittamat elinkeinotoiminnassa työskennelleiden henkilöiden palkat ja palkkiot, jotka on vähennetty tilikauden menoina.	Verohallinto
Käyttökate	Yhteenlaskettu tilikauden voitto, käyttöomaisuuden arvonalentumiset ja poistot.	Verohallinto
Tilikauden voitto	Yrityksen kirjanpidon mukainen tilikauden voitto.	Verohallinto
Suhteellinen velkaantuneisuus	Yrityksen velkojen suhde sen ilmoittamaan liikevaihtoon.	Verohallinto

6.2 Tuen politiikkavaikutuksen laskenta

Politiikkavaikutuksen laskeminen tehdään samalla tavalla kuin aikaisemman kauden 2007–2013 arvioinnissa (ks. Lehtonen 2019). Laskenta sisältää kolme vaihetta, jotka on koottu kuvioon 25. Ensimmäisessä vaiheessa tutkimusaineiston muodostavat yritykset on paikannettu eli geokoodattu, jotta yrityksiin voidaan liittää paikkatietoa niiden sijainnista ja toimintaympäristöstä. Toisessa vaiheessa arvioidaan tilastollisesti tuen vaikuttavuutta tuen keskimääräisillä vaikutuksilla (ATT), jolloin tarkastelu keskittyy siihen, miten tuetut yritykset ovat menestyneet suhteessa tukea saamattomiin yrityksiin tuen myöntövuodesta vuoteen 2023 ulottuvalla aikavälillä. Tuen keskimääräinen vaikutus lasketaan R-tilasto-ohjelman ATE-paketin ATE-funktiolla. Menetelmä käyttää kovariaatteihin pohjautuvaa tasapainotusmenetelmää, jossa luodaan jokaiselle yritykselle kaltaistamispainot ilman, että menetelmässä tarvitsisi erikseen laskea yrityksille propensiteettipistemääriä. Pääfunktio hyödyntää laskennassa Newton-Raphson algoritmiä (ks. Chan ym. 2016).

Kuvio 25. Vuokaavio politiikkavaikutuksen laskennasta. (Lehtonen 2019)

Kolmannessa vaiheessa arvioidaan yritysrahoituksen politiikkavaikutus laskemalla tuen keskimääräiseen vaikutukseen perustuva erotus tuettujen ja tukea saamattomien yritysten kehityksessä (kuvio 25). Tämä erotus kuvaa sitä osuutta yritysten kehityksestä, joka voidaan tilastollisesti liittää saatuun tukeen. Mikäli kehityksessä ei havaita eroa, ei politiikkavaikutusta synny. Jos taas tuetut yritykset ovat kehittyneet paremmin, erotus kuvaa tuen vaikutusta – eli kuinka paljon paremmin tuetut yritykset ovat menestyneet verrattuna siihen, miten ne olisivat kehittyneet ilman tukea.

Laskenta perustuu kontrafaktuaaliseen arviointiin, jossa tuettujen yritysten kehitystä verrataan teoreettiseen tilanteeseen, jossa ne eivät olisi saaneet tukea. Siten politiikkavaikutus lasketaan tukea saamattomien yritysten kehityksen perusteella. Kaltaistamisessa käytetään seuraavia kovariaatteja:

- liikevaihdon suuruusluokka ja henkilöstömäärä (vuonna 2014),
- yrityksen perustamisvuosi,
- toimiala (maatalous, palvelut, teollisuus),
- vientisuuntautuneisuus,
- alueluokitus paikkatietopohjaisen kaupunki–maaseutu-luokituksen mukaan (maaseudun paikalliskeskus, kaupungin läheinen maaseutu, ydinmaaseutu, harvaan asuttu maaseutu sekä yhdistetty kaupunkialue).

Tulosten validoinnissa hyödynnetään myös propensiteettipistemäärään perustuvaa kaltaistamista, jossa käytetään geneettistä kaltaistamismenetelmää (Matching-paketti, R; Sekhon 2011). Menetelmä on kuvattu tarkemmin Diamondin ja Sekhonin (2013) artikkelissa.

6.3 Keskimääräiset vaikutukset tuettujen yritysten kehitykseen

Yritystuen keskimääräiset vaikutukset tuettujen yritysten kehitykseen on esitetty taulukossa 20. Tulosten tulkinnassa keskeisiä ovat kolme tekijää: 1) vaikutuksen suuruus, 2) vaikutuksen suunta (positiivinen tai negatiivinen) ja 3) tilastollinen merkitsevyys. Näiden perusteella voidaan arvioida, kuinka merkittävä tuki on ollut yritysten kehitykselle. Jos vaikutus on tilastollisesti merkitsevä ja positiivinen, tuetut yritykset ovat keskimäärin menestyneet paremmin kuin tukea saamattomat. Tilastollisesti merkitsevä negatiivinen vaikutus puolestaan viittaa siihen, että tuetut yritykset ovat kehittyneet heikommin. Mikäli tilastollista eroa ei havaita, ei tuella ole ollut osoitettavaa vaikutusta.

Tulokset on laskettu vuosien 2018–2023 kehityksen vuosittaisina keskiarvoina, aineiston saatavuuden rajoitteiden vuoksi. Arviointi on tehty kahdella eri menetelmällä – epäparametrisella ja geneettisellä kaltaistamisella – tulosten luotettavuuden varmistamiseksi.

Analyysin perusteella ohjelmakaudella 2014–2022 tuetut yritykset ovat kehittyneet useilla mittareilla paremmin kuin tukea saamattomat (taulukko 20). Eroja havaitaan erityisesti arvonlisäyksen, työpaikkojen määrän ja palkansaajakorvausten kehityksessä. Esimerkiksi työpaikkojen määrä on kasvanut tuetuissa yrityksissä keskimäärin 1,6 työpaikalla, kun taas tukemattomissa yrityksissä kasvu on ollut 0,8 työpaikkaa. Lisäksi epäparametrisen mallin mukaan tuetut yritykset ovat menestyneet paremmin myös liikevaihdon ja käyttökateen kehityksessä. Poikkeuksena on suhteellinen velkaantuneisuus, jossa ei havaittu tilastollisesti merkitsevää eroa yritysryhmien välillä.

Taulukko 20. Tuen keskimääräiset vaikutukset (ATT) tuetuissa ja tukea saamattomissa yrityksissä ohjelmakaudella vuosien 2018–2023 välillä.

Menetelmä	Keskimääräinen muutos	Tuettu, E[Y(1)]	Tukematon E[Y(0)]	ATT	Keski-hajonta	z-arvo	p-arvo
Epäparametrinen ATT	Liikevaihto	71 260	30 010	41 250	6 710	6,147	<0,001
	Arvonlisäys	22 511	8 735	13 775	1 774	7,7624	<0,001
	Työpaikkamäärä	0,201	0,124	0,085	0,017	5,010	<0,001
	Palkat ja palkkiot	11 518	4 148	7 370	869	8,474	<0,001
	Käyttökate	6 693	2 984	3 708	1 667	3,560	<0,001
	Tilikauden voitto	3 541	1 604	1 936	346	2,387	0,017
	Suhteellinen velkaantuneisuus	-6,7	-2,2	-4,5	2,359	-1,891	0,058
PMS, geneettinen kaltaistaminen	Liikevaihto	84 277	35 434	48 843	9 578	5,099	<0,001
	Arvonlisäys	24 500	7 016	17 483	2 360	7,406	<0,001
	Työpaikkamäärä	0,209	0,030	0,180	0,022	7,954	<0,001
	Palkat ja palkkiot	12022	3 562	8 460	1 171	7,221	<0,001
	Käyttökate	7 751	1 825	5 925	1 403	4,222	<0,001
	Tilikauden voitto	4 367	480	3 887	1 204	3,226	0,001
	Suhteellinen velkaantuneisuus	-0,4	-1,7	1,3	2,146	0,618	0,541

6.4 Tuen keskimääräisten vaikutusten kokonaisvaikutukset

Edellisessä luvussa havaittiin, että tuetut yritykset ovat kehittyneet tukea saamattomia yrityksiä paremmin muun muassa liikevaihdon, arvonlisäyksen, työpaikkojen määrän ja käyttökattteen osalta. Näiden keskimääräisten tukivaikutusten perusteella voidaan arvioida maaseutuohjelman yritysrahoituksen politiikkavaikutusta. Tässä raportissa politiikkavaikutus lasketaan vertaamalla tuettujen yritysten havaittua kehitystä teoreettiseen tilanteeseen, jossa yritykset eivät olisi saaneet tukea ja niiden kehitys olisi vastannut tukea saamattomien yritysten kehitystä. Näin saadaan esiin se osuus kehityksestä, joka voidaan tilastollisesti liittää julkiseen tukeen.

Taulukon 21 tulokset osoittavat, että tuki on tuottanut myönteisiä vaikutuksia – mikä ei ole aiemman tutkimuksen valossa itsestään selvää. Esimerkiksi liikevaihdon politiikkavaikutus vuosina 2018–2023 on ollut yhteensä 1 526,3 miljoonaa euroa. Ilman tukea tuettujen yritysten liikevaihto olisi ollut tämän verran pienempi. Työpaikkojen osalta politiikkavaikutus on otoksessa 3 903 työpaikkaa, ja koko yritysrahoituksen osalta 5 014 työpaikkaa. Toisin sanoen nämä työpaikat olisivat jääneet syntymättä ilman julkista tukea. Taulukossa esitetyt arviot perustuvat havaittuun kehitykseen ja julkisen tuen kokonaismäärään.

Tuloksia voidaan pitää myönteisinä, sillä vaihtoehtoisessa tilanteessa – jossa tuki ei olisi vaikuttanut – tuettujen yritysten kehitys olisi ollut samanlaista kuin tukea saamattomilla yrityksillä. Nyt havaittu ero viittaa siihen, että julkisella yritysrahoituksella on ollut merkittävä rooli yritysten kasvussa ja työllisyyden edistämisessä.

Taulukko 21. Tuen keskimääräiseen vaikutukseen (ATT) pohjautuva arvio yritysrahoituksen julkisen tuen politiikkavaikutuksesta ohjelmakaudella 2014–2022. Laskennan tulokset perustuvat Verohallinnon aineistosta vuosilta 2018–2023 laskettuihin lukuihin.

Vaikutus	Muuttuja							
	Liikevaihto (milj. €)		Arvonlisäys (milj. €)		Työpaikkamäärä (htv)		Käyttökate (milj. €)	
	Otos	Arvio kokonais-vaikutuksesta	Otos	Arvio kokonais-vaikutuksesta	Otos	Arvio kokonais-vaikutuksesta	Otos	Arvio kokonais-vaikutuksesta
Havaittu muutos tuetuissa yrityksissä (htv)	2 052.2	2 636.7	637.3	818.9	9 229	11 858	191.3	245.7
Havaittu muutos ilman kehittämisrahoitusta (htv)	864.2	1 110.4	247.3	317.8	5 326	6 843	85.3	109.6
Tuenpolitiikkavaikutus tuettujen yritysten kehityksessä	1 187.9	1 526.3	390.0	501.1	3 903	5 014	106.0	136.1
Kerroinvaikutus: 1 milj. € tukea tuottaa yrityksissä luvun osoittaman vasteen		3,4		1,1		11,0		0,3

Taulukossa 21 on esitetty myös arviot politiikkavaikutusten kerroinvaikutuksista. Nämä kertoimet kuvaavat, kuinka paljon taloudellista kasvua – esimerkiksi liikevaihdon, arvonlisäyksen, työpaikkojen tai käyttökattteen muodossa – on syntynyt kutakin julkisen tuen miljoonaa euroa kohden. Esimerkiksi työpaikkojen osalta kerroinvaikutus osoittaa, että yhdellä miljoonalla eurolla tukea on syntynyt keskimäärin 11 työpaikkaa tuetuissa yrityksissä. Tämä tarkoittaa, että jos tukea olisi myönnetty miljoona euroa vähemmän, olisi syntynyt 11 työpaikkaa vähemmän – olettaen, että muut tekijät pysyvät ennallaan. Kerroinvaikutus olisi nolla, mikäli tuetut yritykset kehittyisivät samalla tavalla kuin tukea saamattomat yritykset. Näin ollen kerroin kuvaa paitsi tuen tehokkuutta, myös sen herkkyyttä rahoituksen määrän muutoksille. Esimerkiksi 50 miljoonan euron vähennys tuessa tarkoittaisi arviolta 550 työpaikkaa vähemmän maaseudun yrityksissä.

6.5 Yhteenveto yritystuen vaikutuksista yritysten toiminnan mittareihin

Tiivistetysti edellisten lukujen tulokset osoittavat, että yritysrahoituksella ja sen julkisella tuella on ollut myönteinen vaikutus tuettujen yritysten kehitykseen. Sekä epäparametrinen että geneettinen kaltaistaminen osoittavat, että tuetut yritykset ovat menestyneet paremmin kuin tukea saamattomat yritykset lähes kaikilla tarkasteluilla mittareilla – erityisesti liikevaihdon, arvonlisäyksen, työpaikkojen määrän ja käyttökattteen osalta. Poikkeuksena on suhteellinen velkaantuneisuus, jossa ei havaittu tilastollisesti merkitsevää eroa.

Tulokset viittaavat siihen, että yritysrahoitus on tukenut yritysten kasvua ja taloudellista suorituskykyä laaja-alaisesti. Tämä on merkittävä havainto ja se vahvistaa aikaisemman ohjelmakauden myönteistä arviota yritysrahoituksen vaikuttavuudesta (Lehtonen 2019). Nyt saadut tulokset vahvistavat, että julkisella tuella on ollut konkreettinen rooli yritysten kehityksessä.

Politiikkavaikutuksen laskelmat konkretisoivat yritysrahoituksen merkitystä yrityksille: esimerkiksi liikevaihdon kasvu tuetuissa yrityksissä vuosina 2018–2023 on ollut yhteensä 1 526 miljoonaa euroa suurempi kuin se olisi ollut ilman tukea. Työpaikkojen osalta vaikutus on ollut 5 014 työpaikkaa.

Lisäksi kerroinvaikutukset tarjoavat näkökulman tuen tehokkuuteen suhteessa käytettyyn julkiseen rahoitukseen. Esimerkiksi työpaikkojen osalta yksi miljoona euroa tukea on tuottanut keskimäärin 11 työpaikkaa. Poliitiikkavaikutusten ja kerroinvaikutusten perusteella voidaan todeta, että julkinen rahoitus on ollut tehokasta ja tuottanut konkreettisia tuloksia. Näin ollen yritysrahoitus on ollut keskeinen väline maaseudun elinvoimaisuuden ja taloudellisen suorituskyvyn vahvistamisessa.

7 Yritysrahoituksen työpaikkakehityksen kokonaisvaikutukset maakunnittain

Tässä luvussa luodaan katsaus yritysrahoituksen työpaikkakehityksen kokonaisvaikutuksiin maakunnittain. Yritysten kasvu synnyttää kerrannaisvaikutuksia aluetaloudessa, koska yritykset käyttävät toistensa tuotteita välituotteina omassa tuotannossaan. Siten yhden yrityksen tuotannon kasvu lisää aluetaloudessa myös muiden yritysten tuotantoa, eivätkä yksittäiset yritykset kehity riippumatta muiden yritysten kehityksestä. Näitä kerrannaisvaikutuksia tarkastellaan tässä luvussa maakunnittain panos-tuotos analyysillä. Luvussa kysytään, miten yksittäisten yritysten kehitys kertaantuu maakuntien aluetalouksissa työpaikkojen lukumäärässä.

Työpaikkakehityksen kokonaisvaikutukset ovat merkittäviä maaseudulla, koska ne voivat osaltaan hidastaa maaseutualueiden taloudellista taantumista, nopeuttaa elinkeinorakenteen muutosta ja parhaimmillaan edesauttaa elinvoimaiseman väestörakenteen muodostumista ja paikallisen palvelurakenteen kehittymistä (Okkonen & Lehtonen 2017). Yritysrahoituksen myönteiset vaikutukset maaseudulla perustuvat siihen, että se voi luoda uusia tuotantoketjuja taantuville ja väestöltään harvenneille maaseutualueille (ks. Domac ym. 2005; Johansson ym. 2005; Okkonen 2008; Tonts ym. 2012; Tonts ym. 2014) ja siten edistää paikallisten resurssien hyödyntämistä ja jalostamista.

Luvun tavoitteena on kuvata yritysrahoituksen kokonaisvaikutusta maakuntien työpaikkakehitykseen, joka saadaan laskemalla yhteen suorat tuetuissa yrityksissä syntyneet vaikutukset aluetaloudessa syntyvien epäsuorien kerrannaisvaikutusten kanssa. Tuen aluetalousvaikutus laajenee siten tuettujen yritysten ulkopuolelle ja on todellisuudessa suurempi kuin pelkästään tuetuissa yrityksissä havaitut muutokset työpaikkojen lukumäärässä. Työpaikkakehityksen kokonaisvaikutukset ovat toistaiseksi melko tuntemattomia, sillä aikaisemmissa maaseudun kehittämisohjelman arvioinneissa tai väliarvioinneissa on keskitytty tuettujen yritysten ilmoittamiin suoriin vaikutuksiin (Pyykkönen ym. 2016; Kuhmonen ym. 2018). Tiedossa on, että ainoastaan ohjelmakauden 2007–2013 arvioinnissa tarkasteltiin kehittämisohjelman kokonaisvaikutuksia maakunnittain (Lehtonen 2019).

7.1 Kokonaisvaikutuksien laskentakehikko

Yritysrahoituksen ja sen julkisen tuen kokonaisvaikutukset lasketaan samalla tavalla kuin aikaisemmalla ohjelmakaudella hyödyntämällä panos-tuotos analyysiä (ks. Lehtonen 2019). Erona aikaisempaan arviointiin on, että ohjelmakauden 2014–2022 arvioinnissa keskitytään vain työllisyysvaikutuksiin, koska yritysten kokonaistuotoksesta ei saatu aineistoa laskentaan. Laskennassa on mukana kaikki 18 Manner-Suomen maakuntaa. Laskenta kohdistuu maakuntiin, koska Tilastokeskus julkaisee laskelmissa tarvittavat toimialaluokittaiset työllisyyssiedot maakunnittain. Kokonaisvaikutuksien laskenta sisältää neljä vaihetta.

Aluetalousvaikutuksien laskennan ensimmäisessä vaiheessa paikannetaan tukea saaneet yritykset osoitetiedoilla. Näin jokaisesta tukea saaneesta yrityksestä saadaan koordinaattitieto, jolla yritysten työpaikkakehitys voidaan kiinnittää maakuntiin. Toisessa vaiheessa lasketaan henkilöstömäärän kehitystä kuvaavat luvut jokaisesta maakunnasta toimialoittain noudattaen aluetilinpidon 30 toimialan luokitusta (TOL2008). Toimialaluokitusta tarvitaan laskennan kolmannessa vaiheessa, jossa arvioidaan panos-tuotos analyysillä tuettujen yritysten toiminnan kerrannaisvaikutukset toimialoittain 18 maakunnan aluetalouksissa. Käytetty malli voidaan ymmärtää perinteiseksi tuotantomalliksi, jossa jonkin toimialan lopputuotekysynnän kasvu kertautuu välituotekäytön kautta muille toimialoille. Näin lopputuotekysynnän kasvu kasvattaa myös muiden toimialojen tuotantoa, ja näin yritystoiminnan kasvu synnyttää kerrannaisvaikutuksia tarkasteltavalla alueella. Laskennan viimeisessä eli neljännessä vaiheessa aluetalousvaikutukset taulukoidaan, eritellen laskennasta maakunnittain tuettujen yritysten suorat vaikutukset ja niiden synnyttämät epäsuorat vaikutukset.

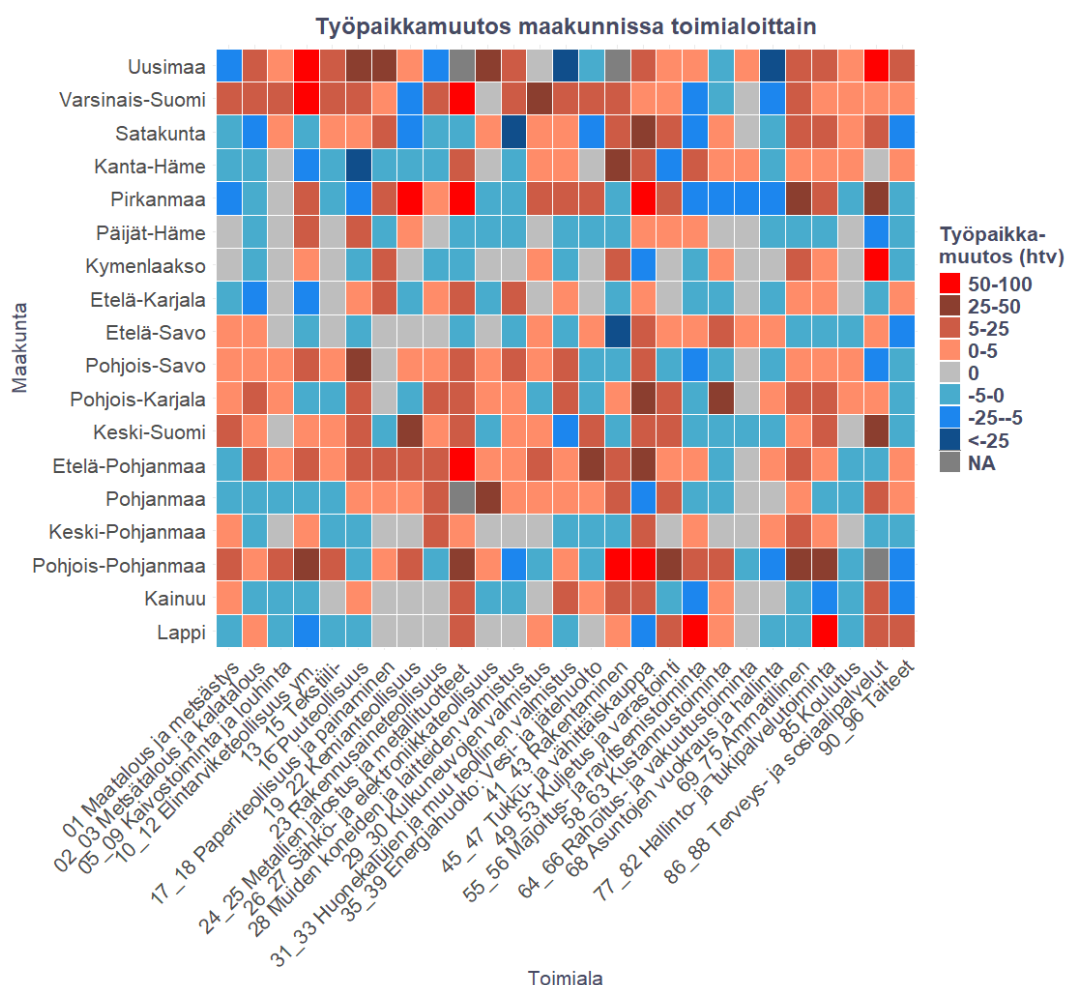
Käytetty laskentakehikko sisältää joukon menetelmällisiä rajoituksia, jotka on esitetty tarkemmin edellisen kauden arviointiraportissa (ks. Lehtonen 2019). Keskeiset rajoitukset liittyvät menetelmässä siihen, että tuotantoteknologiaa pidetään vakiona, joten kasvava loppukysyntä kasvattaa samalla tavalla myös tuotantopanosten käyttöä. Analyysimenetelmä ei siten tunnista mittakaavaetuja toisin kuin kehittyneemmät, mutta raskaammat yleisen tasapainon laskentamallit. Toinen keskeinen rajoitus on, että aluetalousvaikutusten laskentaan ei ole ajankohtaisia alueellisia panos-tuotostaulukoita, jotka joudutaan siten kokomaan aineistosta alueellistamismenetelmällä. Tässä raportissa alueelliset panos-tuotostaulukot muodostettiin sijaintiosamäärämenetelmällä (SLQ), koska tätä menetelmää käyttävän Pyio2.1 -ohjelman algoritmilla saatiin yhtäaikaaisesti alueellistettua panos-tuotostaulukot kaikkiin maakuntiin vuoden 2020 aluetilinpidon aineistoilla. Alueellistamiseen liittyy paljon epävarmuuksia, kuten nonsurvey-menetelmän tarkkuus, joten

tuloksia on tulkittava siten, että ne antavat karkeita, suuntaa-antavia arvioita tuen kerrannaisvaikutuksista aluetalouksissa. Maakuntien panos-tuotostaulukot perustuvat vuoteen 2018, joka kuvaa ohjelmakauden keskikohdan talousrakennetta.

7.2 Yritysrahoituksen aluetalousvaikutukset maakuntien työpaikkakehitykseen

Tuettujen yritysten työpaikkakehitys on kuvattu maakunnissa toimialoittain kuviossa 26. Maakuntien ja toimialojen välillä on eroja siinä, miten työpaikkojen lukumäärät eri toimialoilla ovat kasvaneet maakunnissa. Esimerkiksi elintarviketeollisuuden työllisyys on vuosina 2014–2023 taantunut Lapissa, Kanta-Hämeessä ja Etelä-Karjalassa, mutta kasvanut voimakkaasti Varsinais-Suomessa ja Uudellamaalla (kuvio 26). Työpaikat kasvoivat Varsinais-Suomessa ja Uudellamaalla 55 ja 87 työpaikalla, mutta vähentyivät Lapissa, Kanta-Hämeessä ja Etelä-Karjalassa 12, 20 ja 11 työpaikalla. Kuvio 26 osoittaa, että läheskään kaikilla toimialoilla tuetut yritykset eivät ole pystyneet lisäämään työpaikkoja. Toimialoilla tuettujen yritysten työpaikkakehitys on yhteydessä maksetun julkisen tuen suuruuteen ($r=0,415$, p -arvo $<0,001$), joten mitä enemmän julkista tukea on toimialalle kohdentunut, sitä enemmän työpaikkojen lukumäärä on kasvanut maakunnasta riippumatta.

Voimakkaimmin kaikissa maakunnissa yhteensä on tuetuissa yrityksissä työpaikkojen lukumäärä kasvanut metallien jalostus ja metallituotteiden toimialalla (kasvua 556 työpaikkaa), terveys- ja sosiaalipalveluissa (416), tukku- ja vähittäiskaupassa (340), rakentamisessa (253), elintarviketeollisuudessa (195), hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa (167) ja ammatillisessa, tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa (147). Läheskään kaikilla toimialoilla tuetuissa yrityksissä työpaikkojen lukumäärä ei kuitenkaan ole kasvanut. Merkittävimmin työpaikkojen lukumäärät ovat vähentyneet asuntojen vuokrauksessa ja hallinnassa (-71 työpaikkaa) ja kiinteistöalalla (-16).

Kuvio 26. Havaitut työpaikkamuutokset tuetuissa yrityksissä.

Havaitun työpaikkakehityksen kerrannaisvaikutukset maakunnissa laskettiin panos-tuotos analyysillä, jonka tulokset yritysrahoituksen julkisen tuen vaikutuksesta työpaikkojen lukumäärän kehitykseen maakunnittain on esitetty taulukossa 22. Esitetyt suorat vaikutukset ovat välittömiä tuotanto- tai työllisyysvaikutuksia, jotka syntyvät tuen seurauksena suoraan rahoitusta saaneisiin yrityksiin. Epäsuorat vaikutukset puolestaan syntyvät suorien vaikutusten seurauksena niitä tukeville toimialoille. Kerrannaisvaikutukset ovat merkittäviä, sillä tuettujen yritysten 2 792 työpaikan kasvu kertaantuu aluetalouksissa yhteensä 4 306 työpaikaksi (taulukko 22). Kokonaisvaikutus on siten 1,5 kertaa suurempi kuin on tuettujen yritysten synnyttämä suora työpaikkavaikutus aluetalouksissa. Siten jokainen tuetuissa yrityksissä syntynyt työpaikka on kerrannaisvaikutuksien myötä synnyttänyt työtä aluetalouteen lisää keskimäärin noin 0,5 työpaikan verran.

Maakuntien kesken on suuria vaihteluita kerrannaisvaikutusten suuruuksissa. Suurin yksittäinen työpaikkavaikutus on Pohjois-Pohjanmaalla, jossa kokonaisvaikutus aluetaloudessa on 860 työpaikkaa (taulukko 22). Muita kokonaisvaikutuksiltaan merkittäviä maakuntia ovat Uusimaa, Etelä-Pohjanmaa, Varsinais-Suomi, Pirkanmaa ja Lappi (taulukko 22). Suurimmat kokonaisvaikutukset näyttävät kohdentuvan maakuntiin, joissa talouskasvu on ollut voimakasta vuosina 2014–2023. Luetelluista maakunnista ainoastaan Etelä-Pohjanmaalla työpaikkojen kokonaislukumäärä on laskenut vuosina 2014–2023 yhteensä 526 työpaikalla. Siten ilman tukea Etelä-Pohjanmaalla työpaikkojen lukumäärä olisi vähentynyt yhteensä 991 työpaikalla.

Taulukko 22. Tuettujen yritysten synnyttämä vaikutus maakuntien työpaikkojen lukumäärään tuen myöntövuodesta vuoteen 2023 asti. Taulukossa esitetyt kerrannaisvaikutukset on laskettu niin sanotuilla ensimmäisen tyypin kertoimilla (eng. Type I multiplier), jotka sisältävät yritysrahoituksen suorat ja epäsuorat vaikutukset (Miller & Blair 1985).

Maakunta	Aluetalousvaikutukset tuetuissa yrityksissä 2014–2023			Työpaikkojen lukumäärän kehitys maakunnassa 2014– 2023 (htv) (%)	Julkinen tuki yhteensä 2014– 2023 (milj. €)	Kokonaisvaikutus suhteessa julkiseen tukeen (htv/milj. €)
	Suoravaikutus (htv)	Panos–tuotos laskenta				
		Epäsuora- vaikutus (htv)	Kokonais- vaikutus (htv)			
Uusimaa	505	300	805	95 122 (12,3)	28.877	27.9
Varsinais-Suomi	235	175	410	16 032 (8,4)	33.405	12.3
Satakunta	50	4	54	-2 846 (-3,2)	23.963	2.3
Kanta-Häme	-8	-15	-23	-1 895 (-2,9)	9.969	-2.3
Pirkanmaa	261	137	399	26 556 (13,1)	29.966	13.3
Päijät-Häme	8	11	19	-1 155 (-1,5)	6.374	2.9
Kymenlaakso	76	28	105	-3 904 (-6,2)	5.069	20.6
Etelä-Karjala	12	10	22	-3 589 (-7,2)	3.797	5.9
Etelä-Savo	-31	-28	-60	-4 695 (-8,9)	14.162	-4.2
Pohjois-Savo	86	57	143	1 338 (1,4)	23.069	6.2
Pohjois-Karjala	161	74	234	-1 018 (-1,7)	29.181	8.0
Keski-Suomi	129	60	189	3 433 (3,3)	16.026	11.8
Etelä-Pohjanmaa	293	172	465	-526 (-0,7)	33.267	14.0
Pohjanmaa	173	115	288	1 987 (2,5)	20.936	13.7
Keski-Pohjanmaa	31	12	43	169 (0,6)	8.585	5.0
Pohjois-Pohjanmaa	574	287	860	13 379 (8,6)	28.964	29.7
Kainuu	30	14	44	376 (1,4)	10.948	4.0
Lappi	209	100	309	4 794 (7,0)	18.047	17.1
Yhteensä	2 792	1 514	4 306	143 558 (6,4)	344.607	12.5

Maakuntien väliset erot yritysrahoituksen vaikuttavuudessa näkyvät selkeästi taulukkoon 22 lisätyistä kertoimista, jotka kuvaavat työpaikkakehityksen kokonaisvaikutusta suhteutettuna maakuntaan myönnettyyn julkisen tuen määrään. Kertoimet ovat luonnollisesti pienimmät niissä maakunnissa, joissa tuettujen yritysten työpaikkakehitys on ollut negatiivinen. Kanta-Hämeessä ja Etelä-Savossa kokonaisvaikutus on negatiivinen, sillä myös negatiiviset työpaikkavaikutukset kertaantuvat aluetalouksissa. Vaikka maakuntien välillä on selkeitä eroavaisuuksia, riippuvat työpaikkakehityksen kokonaisvaikutukset maakunnissa yleisesti julkisen tuen suuruudesta, sillä näiden muuttujien välillä on korrelaatiota ($r = 0.725$, p -arvo < 0.001). Siten mitä enemmän julkista tukea maakuntaan on kohdentunut, sitä suuremmat ovat myös tuettujen yritysten tuottamat kokonaisvaikutukset maakunnan aluetaloudessa. Havaitut negatiiviset kokonaisvaikutukset työpaikkakehityksessä näyttävät siten olevan alueellisia poikkeamia.

7.3 Yhteenveto työpaikkakehityksen kokonaisvaikutuksista

Edellä esitetyt tulokset nostavat esille muutamia kiinnostavia havaintoja. Kerrannaisvaikutukset kasvattavat yritysrahoituksen tuotanto- ja työllisyysvaikutuksia aluetalouksissa ja sen takia tuen vaikutus on suurempi kuin yksittäisten yritysten kehityksestä voidaan havaita. Esimerkiksi työllisyysvaikutuksissa kokonaisvaikutus on ollut 1,5 kertaa suurempi kuin on tuettujen yritysten synnyttämä suora työpaikkavaikutus aluetalouksissa. Tämä kasvattaa yritysrahoituksen merkitystä maaseutualueilla, ja näin voimistaa sen merkitystä yhtenä maaseudun kehittämisen välineenä.

Tehty tarkastelu nostaa esille muutamia asioita, joita tulisi tarkastella enemmän tulevaisuudessa. Ensinnäkin, aluetalouden ominaisuuksien merkitystä yritysrahoituksen tehokkuuteen tulisi tutkia enemmän, ja toiseksi, yritysrahoituksen onnistumisen merkitystä suhteessa aluetalouden kehitykseen tulisi myös tarkastella jatkotutkimuksissa. Tässä selvityksessä näitä asioita ei ollut mahdollista selvittää, mutta niiden tarkastelulla voitaisiin todennäköisesti tehostaa yritysrahoituksen vaikutuksia alueilla. Tämä olisi tärkeää, koska nyt havaittiin selkeitä eroja työpaikkakehityksen kokonaisvaikutuksissa maakunnittain.

8 Kehittämishankerahoitus

Tämän raportin aiheena ovat maaseutuohjelman toimenpiteiden aluetalous- ja työllisyysvaikutukset. Edellä käsitellyt maatalousinvestoinnit ja yritysrahoitus kohdistuvat suoraan maaseudun taloudelliseen toimeliaisuuteen. Kehittämishanketuet eroavat laadullisesti näistä toimenpiteistä sikäli, että niillä pyritään luomaan ja parantamaan maaseudun taloudellisen toimeliaisuuden edellytyksiä, ja siinä niillä on yhtä tärkeä tehtävä kehittämissohjelman kokonaisuudessa.

Kehittämishankerahoitus poikkeaa siten vaikutuslogikaltaan edellä käsitellyistä toimenpiteistä, sillä yritystoiminta ei ole lähtökohtaisena suorana kohteena. Kehittämishankkeiden aluetalous- ja työllisyysvaikutukset ovat välillisiä sikäli, että ne kanavoituvat ensi sijassa hankealueen toimintaympäristöön ja yhteisöihin pyrkien eri keinoin parantamaan niiden tilannetta. Tätä kautta ne voivat vaikuttaa yritysten toimintaedellytyksiin, ja siten synnyttää uutta yritystoimintaa, investointeja ja uusia työpaikkoja. Kehittämishankerahoitusta arvioitaessa onkin olennaista pitää mielessä, ettei sitä myönnetä niinkään aluetalouden tukemiseksi tai työpaikkojen lisäämiseksi, vaan laajemmin alueen kestävyuden ja elinvoiman kehittämiseksi. Kehittämishankerahoitusta tulee arvoida ensi sijassa näiden tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta, ei suorina työpaikkoina tai yritysten kannattavuuden parane misena, vaikka ne ovat tämän raportin keskiössä.

Välillinen vaikutus maaseudun työpaikkoihin ja aluetalouteen tarkoittaa myös sitä, että arvioinnissa ei voida käyttää edellä esitetyn tapaisia verrokkiasetelmia. Kehittämishankkeiden aiheiden suuri hajonta tekee kontrafaktuaalisen arviointiasetelman luomisen tässä yhteydessä mahdottomaksi, tapaukset ovat vahvasti paikka- ja kontekstisidonnaisia, ja vaikutusketjut ovat moninaisia. Niiden tutkiminen edellyttäisi perusteellisia tapaustutkimuksia, joiden yleistettävyyden on rajallista. Tässä luvussa arvio aluetalous- ja työllisyysvaikutuksista perustuu aiheesta olemassa olevaan kirjallisuuteen ja ohjelman seurantatietoihin. Seurantaindikaattorien tulkinalla ei kuitenkaan päästä käsiksi vaikuttavuuteen, koska niistä ei voi päätellä, miten alueen talous tai työllisyys olisi kehittynyt ilman tarkasteltavaa tukea. Indikaattoreista voidaan tehdä päätelmiä toimenpiteen mittakaavasta ja tuloksellisuudesta asetettuihin määrällisiin tavoitteisiin nähden.

Kuten luvussa 2 todettiin, kehittämishankerahoituksena myönnetty julkinen tuki on ollut ohjelmakaudella noin 646 miljoonaa euroa, ja se oli suurin yksittäinen rahoitusmuoto tarkastelluista rahoituksista näin mitaten. Jos muu rahoitus otetaan huomioon, se on rahoitusmuodoista pienin. Rahamääräisesti eniten kehittämishankerahoituksen julkista tukea kohdistui maaseudun palveluiden alatoimenpiteeseen (160 miljoonaa euroa). Rahoitusmuoto jakautuu moneen erityyppiseen tukimuotoon peruspalveluista ja kylien kunnostuksesta yhteistyötoimenpiteeseen. Niihin sisältyy vielä kirjava joukko alatoimenpiteitä hyvinvointimaatilojen kehittämistä laajakaistainfrastruktuuriin, kulttuuriin ja luonnonperintöön, kylien kehittämiseen ja maaseudun innovaatioryhmiin sekä biomassan tuotanto- ja jakeluketjuihin.

Kehittämishankerahoitus voidaan jakaa karkeasti elinkeinollisiin ja yhteisöllisiin kehittämishankkeisiin. Elinkeinollisilla kehittämishankkeilla pyritään nimenomaan yritysten toimintaympäristön kehittämiseen paikallisesti tai alueellisesti. Yhteistyön edistäminen ja rakentaminen on hankkeiden yhteinen nimittäjä, samoin elinkeinotoiminnan laadullisen ja määrällisen tason nostaminen tutkimuksen, tuotekehityksen ja innovaatioiden avulla. Ne luovat pohjaa yritystoiminnalle ja siitä syntyville aluetalous- ja työllisyysvaikutuksille. Elinkeinollisesta kehittämishankkeesta voi olla seuraavana askeleena saman ohjelman yrityshanke tai yritysryhmähanke, jonka onnistumista taas voidaan mitata aluetalouden ja työllistämisen vaikutuksilla, sillä niillä on myös suoraa talousvaikutusta.

Yhteisölliset kehittämishankkeet taas mahdollistavat maaseudun asukkaiden omaehtoista paikallista yhteistyötä, jolla vahvistetaan maaseudun kestävyyttä ja toimintakykyä, parannetaan palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta sekä infrastruktuuria, lisätään asuin ympäristön ekologisuutta ja turvallisuutta, ja lisätään ylipäätään maaseudun aktiivisuutta ja osallisuutta.

Leader-toimenpide eli ”Tuki yhteisölähtöiseen paikalliseen kehittämiseen” on myös luettavissa kuuluvaksi kehittämishankerahoitukseen, mutta sitä toteutetaan muiden toimenpiteiden kautta, joten sen työllisyys- ja aluetalousvaikutuksia erityislaatuisena toimintatapana ei tarkastella tässä erikseen.

8.1 Kehittämishankkeiden vaikutukset laadullisesti

Kehittämishankkeiden aluetalous- ja työllisyysvaikutuksia voidaan arvioida ensi sijassa välillisesti. Lähtökohtana ovat ohjelmalle asetetut tavoitteet. Kehittämishankerahoituksella toteutettuja, palveluiden ja kylien kehittäminen -toimenpiteiden alaisia hankkeita on ollut selvästi enemmän kuin asetettu tavoite. Hankkeiden lukumäärästä voi välillisesti arvioida, että ne ovat parantaneet yritysten toimintaympäristöä odotettua enemmän. Kauden 2007–2013 vaikuttavuusanalyysin (Vihinen ym. 2019) keskeisiä tuloksia oli koulutustoimien alihyödyntäminen työllisyyden ja aluetalousvaikutusten kannalta. Myönteistä tarkasteltavalla kaudella on, että kehittämishankerahoituksella järjestettyyn koulutukseen osallistuneiden määrä on selvästi ylittänyt asetetun tavoitetason.

Luvussa 2 kuvattiin, miten kehittämishankerahoitusta saaneet hankkeet ovat saaneet hanketta kohti muita tarkasteltuja rahoitusmuotoja suuremman määrän julkista rahoitusta. Tällaisia ovat erityisesti Maaseudun innovaatioryhmät (EIP) ja Laajakaistainfrastruktuuri ja sähköiset palvelut. Monissa isoissa kehittämishankerahoituksen alatoimenpiteissä on ollut lukumääräisesti vähemmän hankkeita, näin on laita esimerkiksi EIP-hankkeissa. Kehittämishankerahoituksesta tukia on kohdentunut lukumääräisesti selvästi eniten maaseudun palveluihin (reilut 3 000 kpl) sekä vapaa-aikaan ja matkailuinvestointeihin (vajaat 1 300 kpl). Kehittämishankerahoituksen hankkeiden tarkoituksena ei ole työpaikkojen määrän lisääminen. Esimerkiksi tuettujen verkossa toimivien palveluiden toteuma 7.4.2024 tilanteen mukaisesti oli 270. Nämä palvelut voivat jopa vähentää työpaikkoja, mutta ne voivat olla ratkaisevia maaseudun palvelujen saavutettavuuden ja maaseudun yleisen toiminnallisuuden kannalta. Siinäkin tapauksessa, että niistä syntyy uusia työpaikkoja, ne voivat sijaita jopa ulkomailla tai niiden tuottaja voi liikkua paikasta toiseen.

Palvelujen saatavuus ja niiden edistäminen liittyvät ensi sijassa arjen toimivuuteen, josta on olemassa laadullista aineistoa ohjelmakaudelta. Vuoden 2017 Maaseutukatsauksen kansalaiskyselyssä (Sillanpää & Ålander 2017) tiedusteltiin valtakunnallisesti edustavalta otokselta vastaajia maaseudun asukkaiden näkemyksiä julkisten palvelujen kehityksestä viime vuosina. Kansalaiskyselyn mukaan palveluihin ja samalla myös niiden saatavuuteen oltiin maaseudulla eriateisen tyytymättömiä, eikä tilanne ollut suuresti muuttunut viime vuosina. Toisaalta kriittisimpiä oltiin sellaisia palveluja kohtaan, joihin maaseudun kehittämisohjelma ei varsinaisesti voi puuttua, kuten turvallisuuspalvelut ja ammatillinen koulutus. Tyytyväisempiä oltiin vesi- ja jätehuoltoon ja liikuntapalveluihin, joita taas ohjelman toimilla on kehitetty. (Sillanpää & Ålander 2017, 49–52.)

Ohjelmakauden lopun tilannetta on tutkittu edustavalla valtakunnallisella otoksella Maaseutubarometrissa 2023 (Vihinen ym. 2024b). Kolmen tärkeimmän turvallisen arjen elementin joukossa oli kaikilla kansalaisilla peruspalvelujen helppo saatavuus. Kaikilla vastaajaryhmillä kolmeen parhaiten toteutuvaan turvallisen arjen elementtiin lukeutuivat toimivat vesi- ja jätevesiratkaisut sekä luotettava ja toimiva sähköverkko. Peruspalveluiden (sosiaali-, terveys-, opetus-, liikunta- ja kulttuuripalvelut) helppo saatavuus toteutui selvästi aiempaa heikommin. Etenkin peruspalveluiden toteutumisessa oli kaikissa vastaajaryhmissä tapahtunut heikentymistä vuoden 2020 jälkeen (emt., 152–153). Perusinfran, etenkin tiestön huono tila heikentää turvallisen arjen kokemusta ja aluetalouden toimintaympäristöä. Toimivan ja hyväkuntoisen tiestön toteutuminen oli heikentynyt edelleen vuodesta 2020 kaikilla aluetyypeillä. Sen tärkeys vaihtelee aluetyypeittäin kaupungin noin 16 prosentista ydinmaaseudun 27 prosenttiin. Vuoden 2013 Maaseutubarometrissa palvelut olivat heikoimmin saatavissa haja-asutusalueilla (3,27 asteikolla 1–5), paremmin maaseudun taajamissa ja pikkukaupungeissa (Aho & Rahkonen 2014).

Ohjelmakauden lopulla Maaseutubarometrissa 2024 välittyy kaikilta maaseututyypeiltä vakavaa viestiä etenkin peruspalvelujen saatavuuden heikkenemisestä. Voimakkaimmin toteutuminen on heikentynyt kaupungin läheisellä maaseudulla ja ydinmaaseudulla. Myös toimivan ja hyväkuntoisen tiestön toteutuminen oli heikentynyt vuodesta 2020 kaikilla aluetyypeillä. Sen tärkeys vaihteli aluetyypeittäin kaupungin noin 16 prosentista ydinmaaseudun 27 prosenttiin. Kolmeen parhaiten toteutuvaan turvallisen arjen elementtiin lukeutuivat kaikissa vastaajaryhmissä toimivat vesi- ja jätevesiratkaisut sekä luotettava ja toimiva sähköverkko. (Vihinen ym. 2024b.)

Suomen alueidenkäytön vuosikatsauksen 2024 (Suomen ympäristökeskus 2025) mukaan valtaosalla suomalaisista on lähikauppa, mutta laajempien palveluiden lähellä asuu selvästi alle puolet. Kaupunkialueilla noin 80 prosenttia asukkaista, maaseutualueilla noin 40 prosenttia asukkaista saavutti lähimmän päivittäistavarakaupan enintään 15 minuutissa keskimääräisellä kävelynopeudella mitattuna, eli kauppa oli noin 1,3 kilometrin etäisyydellä. Ero on merkittävä.

Vähittäiskaupan sijoittuminen koko maan aluerakenteessa noudattelee pääosin asutuksen sijoittumista. Kaupan työpaikat ovat keskittyneet hieman enemmän kaupunkiseuduille kuin vakituinen asutus. Useassa maakunnassa vähittäiskaupan suuret yksiköt ja laaja erikoiskaupan valikoima ovat keskittyneet ainoastaan yhteen tai kahteen keskisuureen kaupunkikeskukseen. Maaseudun keskusten asema kaupan sijaintipaikkana heikentyi huomattavasti jo 1990-luvun laman jälkeen. Vähittäiskaupan keskittymisessä on kuitenkin suuria maaseutualueiden välisiä eroja. Monipaikkaiset asukkaat ja matkailijat lisäävät merkittävästi kausiluonteista kysyntää

tietyillä alueilla niiden palvelutarjonnan säilymistä. Suhteutettuna asukasmäärään useampi pienempien päivittäistavarakauppojen työpaikka sijaitsee maaseudulla. Pienemmät kaupungit tasoittavat tässä mielessä aluerakenteen eriytymistä. (Rehunen & Pakarinen 2024, 34–35.)

Vähittäiskaupan palveluja etenkin harvaan asutulla maaseudulla on tuettu tarkastelukaudella ensi sijassa kansallisesti kyläkauppatuella. Ruokaviraston hankerekisterin perusteella yhdeksän kyläkauppaa sai maaseudun kehittämistukea joko yritysrahoituksen tai kehittämishankkeilla vuosina 2014–2022. Kyläkauppatuki on ensi sijassa toimintatukea ja tähtää nimenomaan palvelujen saatavuuteen ja monipuolistumiseen, ei niinkään yrityksen tukemiseen. Tuen arvioinnin mukaan kyläkauppatuki on tarpeellinen, mutta riittämätön palvelun turvaamiseksi tulevaisuudessa (Hirvonen ym. 2024, 15.)

Maaseutuohjelmalla on voitu parantaa maaseudun palveluja ensi sijassa suhteellisesti paremmin järjestetyissä palveluissa (jätehuolto, vesihuolto, liikuntapaikat). Ohjelma on pitänyt huolta siitä, että nämä palvelut eivät ole heikentyneet, ja etenkin siitä, että niitä on tarjolla myös kuntien keskustojen ulkopuolella. Kunnat ovat usein olleet mukana näissä hankkeissa (esim. Leader-ryhmien toiminnan osarahoittajina), mutta eivät olisi niitä yksin kyliin rakentaneet (ks. Mustakangas 2024). Sen sijaan ongelmallisimmaksi ja jatkuvasti heikentyväksi koettuun peruspalvelujen saatavuuteen ohjelman välineitä ei ole voinut käyttää. Maaseudun palvelujen parantamisen maaseutuohjelman toimilla voi tulkita vaikuttavan maaseudun työllisyyteen ja aluetalouteen siten, että se ylläpitää arjen toimivuutta niin, että maaseudulta voi ottaa työtä vastaan, jatkaa tai perustaa sinne oman työnsä joko viljelijänä, yrittäjänä, etätyöntekijänä tai itsensätyöllistäjänä. Palvelujen parantaminen käy esimerkiksi kehittämishankkeiden välillisestä aluetalous- ja työllisyysvaikutuksesta.

Leader-ryhmien tukemien toteutuneiden hankkeiden kaksinkertainen määrä suhteessa asetettuun tavoitteeseen kertoo osaltaan siitä, että paikallistasolla on runsaasti kehittämisaktiivisuutta ja että Leader-rahoituksella on edistetty osallistumisaktiivisuutta myös muun muassa tuetuilla aktivointi-, esittely-, info- ja koulutustilaisuuksilla. Niin ikään hankkeissa toteutunut talkootyö on osoitus osallistumisaktiivisuudesta.

Kehittämishankerahoituksen keskeisin anti aluetalouksiin ja työpaikkoihin syntyy maaseudun toimintaympäristön paranemisen vaikutuksesta. Erityisen merkittävä rooli tässä on ollut ohjelman panostuksilla laajakaistainfrastruktuuriin ja sähköisiin palveluihin. Viimeaikaiset tutkimukset (ks. Lehtonen & Voutilainen 2021; Lehtonen ym. 2023) osoittavat, että Suomessa digitaalisella syrjäytymisellä on selvä maantieteellinen ulottuvuus, eli asuinpaikka vaikuttaa siihen, millaiset mahdollisuudet

on hyötyä digitalisaatiosta. Tutkimus osoittaa, että mobiiliyhteyksien nopeudet ovat parantuneet nimenomaan kaupunkialueilla, missä yhteydet ovat ennestäänkin olleet paremmat, jolloin kuilu kaupunki- ja maaseutualueiden välillä on vain syventynyt. Siellä, mistä puuttuu nopea laajakaista puuttuvat usein myös nopeat mobiiliyhteydet, eikä tilanne muutu muuksi markkinavoimien varassa.

Tilastot osoittavat, että väestön monenlainen tieto- ja viestintätekniikan käyttö on lisääntynyt ohjelmakauden 2014–2022 aikana koko maassamme ja erityyppisissä kunnissa, myös maaseudulla (Tilastokeskus 2025b). Tilastokeskuksen tiedot eivät erittele erityyppisiä maaseutualueita, mutta tieto- ja viestintätekniikan käyttö on kuitenkin jonkin verran yleisempää suurimmissa kaupungeissa, sekä yleisempää Tilastokeskuksen määritelmän mukaisissa muissakin kaupunkimaisissa kunnissa kuin taajaan asutuissa ja maaseutumaisissa kunnissa. Vuosien 2014 ja 2024 välillä esimerkiksi internetin käyttö sen käyttömuotoa tarkemmin erittelemättä (”käyttänyt viimeisen 3 kuukauden aikana”) on lisääntynyt 16–89-vuotiailla valtakunnallisesti 86 prosentista 94 prosenttiin. Taajan asutuissa ja maaseutumaisissa kunnissa muutos on ollut samaa luokkaa, 81 prosentista 90 prosenttiin. Pääkaupunkiseudulla muutos ei ole ollut yhtä suuri (92 prosentista 97 prosenttiin), mutta se selittyy pitkälti korkeammalla lähtötasolla. Joka tapauksessa, koska markkinaehtoinen nopeiden yhteyksien rakentaminen ei ole maaseudulla edennyt, eikä siihen ole osoitettu samassa mitassa erillistä kansallista rahoitusta, on merkittävä osa käytön lisääntymisestä palautettavissa maaseutuohjelman toimiin. Ohjelman kehittämishankerahoitus on ollut ratkaiseva maaseudun taloudellisen toimeliaisuuden kannalta elintärkeiden tietoliikenneyhteyksien rakentamisessa. Muiden toimenpiteiden aluetalous- ja työllisyysvaikutukset syntyvät – tai jäävät syntymättä – maaseudun perusinfraan varassa.

Kehittämishankerahoituksen aluetalous- ja työllisyysvaikutuslogiikassa olennainen juonne on niiden pohjalta syntyvä yritystoiminta. Erityisesti maaseudun innovaatio-rahoitus, koulutustoimenpiteet sekä muut yhteistyötoimenpiteet varsinkin mikroyritysten kesken tähtäävät yritysten liiketoimintaedellytysten parantamiseen niin, että taloudellinen ja työllistävä aktiivisuus lisääntyy jatkossa.

8.2 Kehittämishankerahoituksen vaikutukset seurantatietojen valossa

Kehittämishankkeiden työllisyysvaikutusten arviointi perustuu ohjelman seuranta-indikaattoreihin. Seurantatiedot eivät ole täysin luotettavia, sillä indikaattoreissa kysytään samoja asioita usealla eri tavalla. Täten ne eivät ole yksiselitteisiä ja vastaajat voivat ymmärtää asian eri tavoin. Vastaajat eivät myöskään ole välttämättä vastanneet kaikkiin indikaattoreihin niiden lukuisuuden vuoksi. Indikaattoritietoihin ja niiden avulla tässä tehtäviin päätelmiin liittyy siis tiettyä epävarmuutta, mutta ne ovat ainoa kehittämishankkeiden määrällisiä vaikutuksia koskeva tietolähde.

Kehittämishankerahoitukselle asetetut tavoitteet on seurantatietojen mukaan saavutettu ja jopa ylitetty suurimmalta osin. Poikkeuksena on, että aluetalouden kannalta relevantteja Yritysten yhteisiä uusia palveluita/tuotteita oli luotu 1 351, tavoitellun 3 213 sijasta. Toteuma- ja tavoitetiedot on tässä koostettu laskemalla yhteen hankekohtaiset tavoite- ja toteumatiedot Ruokaviraston 7.4.2024 mukaisen tilanteen hankekohtaisesta aineistosta (Ruokavirasto 2024). Tuettujen verkossa toimivien palveluiden toteuma oli 270, kun koko ohjelmakauden tavoite oli 338.

Kehittämishankkeissa merkittävää on niiden hankkeen aikainen työllistävä vaikutus (taulukko 23). Hankkeen aikana työllistyneitä 7.4.2024 tilanteen mukaisesti oli ilmoitettu noin 9 000, mikä jakautui kiitettävän tasaisesti naisten ja miesten välillä. Valtaosa tästä toteumasta, noin 8 000 henkilötyövuotta on syntynyt palveluiden ja kylien kehittämisen toimenpiteen alla. Maaseudun aluetalouksissa tämä on huomattava määrä, joskaan ei ole itsestään selvää, että hankkeissa työskennelleet olisivat myös asuneet maaseudulla.

Taulukko 23. Kehittämishankkeen aikana työllistyneiden määrä henkilötyövuosina (htv) iän ja sukupuolen mukaan (aineiston lähde: Ruokavirasto 2024, tilanne 7.4.2024).

Toimenpide	Naiset alle 29 vuotta	Naiset vähintään 29 vuotta	Miehet alle 29 vuotta	Miehet vähintään 29 vuotta	Yhteensä
M01 Koulutus	7	69,68	2,89	18,97	98,54
M07 Palvelut ja kylien kehittäminen	926,53	2 874,89	979,91	3 250,48	8 031,81
M16 Yhteistyö	57,23	479,66	39,65	242,36	818,9
Yhteensä	990,76	3 424,23	1 022,45	3 511,81	8 949,25

Kehittämishankkeiden työllisyysvaikutukset eivät rajaudu taulukossa 23 esitettyihin lukuihin, vaan hankkeet ovat tukeneet työpaikkojen syntyä yritysten toimintaedellytyksiä parantamalla tai maaseudun toimintaympäristöä kehittämällä. Esimerkiksi maaseutuohjelman järjestämiin koulutuksiin oli seurantatietojen mukaan osallistunut vuoden 2024 loppuun mennessä yhteensä noin 70 000 henkilöä, kun ohjelmalle asetettu tavoitetaso (2025) oli 52 000 henkilöä (Maaseutu.fi 2025).

Tässä raportissa kehittämishankerahoituksen muun rahoituksen osuuteen on sisällytetty talkootyö. Talkootyön merkitys korostuu paikallistason maaseudun kehittämistyöhön keskittyvässä Leader-rahoituksessa ja sen kautta toteutettavissa kehittämishankkeissa, sekä Lapin laajakaistahankkeissa, jotka eivät ole Leader-hankkeita. Kehittämishankkeissa oli 31.12.2024 mennessä toteutunut kirjattuja talkootyötunteja noin 3,75 miljoonaa, joka on kokonaisuksi työpäiviksi (7,25 tuntia) muutettuna noin 518 000 työpäivää. Tästä Leader-hankkeiden osuus oli 90 prosenttia. (Agrigaattori.) Talkootyön arvo ei rajoitu pelkästään laskennallisiin euroihin tai työn määrään tunteina tai päivinä sinänsä, vaan vapaaehtoisuuteen perustuvan työn lisäarvo korostuu myös muun muassa paikallisten toimijoiden osallisuuden ja toimintavalmiuksien vahvistamisena. Siten talkootyöllä luodaan pidemmälläkin aikajänteellä pohjaa maaseutualueiden kehittämisedellytyksille ja elinvoimaisuudelle paikallistasolla.

9 Yhteenveto ja politiikkasuositukset

Ohjelmakausi on ollut poikkeuksellinen. Ensinnäkin uuden kauden 2023–2027 valmistelu viivästyi EU:ssa. Kauden 2014–2020 maaseutuohjelman toteutusta päädyttiin jatkamaan kahden vuoden siirtymäkauden 2021–2022 ajan, jolloin rahoituskausien väliin jääneiden vuosien ajan toteutettiin kuluneen rahoituskauden toimenpiteitä, mutta rahoitus tuli uuden kauden rahoituskehyksestä. Myös tarkasteltavan rahoituskauden 2014–2022 aloitus viivästyi aikoinaan, mutta vain vuodella. Esimerkiksi maatalouden investointituen maksatukset saatiin käyntiin täysimääräisesti vasta vuonna 2016, mutta arvioijien (Arovuori ym. 2017; Kujala ym. 2023) mukaan politiikkaväline otettiin kuitenkin hyvin vastaan ja ohjelman mukaisiin investointeihin sidottiin hyvin varoja ohjelmakauden käynnistyttyä. Merkittävänä syynä molempien ohjelmakausien aloituksen viivästymisessä oli EU:n yhteispäätös-menettely, jossa pitää saavuttaa yksimielisyys komission valmistelemasta esityksestä jäsenmaiden ja parlamentin kesken. Kuviota monimutkaistivat tarkasteltavalla kaudella entisestään Ison-Britannian EU-eroon liittyneet epävarmuudet ja siitä seuranneet muutokset rahoituskehykseen.

Poikkeustilanne syntyi myös korona-pandemian kokonaistaloudellisten vaikutusten vuoksi. EU otti käyttöön ns. Elpymisvälineen (Next Generation EU) vauhdittamaan ihmisten, talouden ja yhteiskunnan toipumista koronakriisistä. Elpymisvälineestä tuli lisärahoitusta myös maaseutuohjelmaan vuosina 2021–2022. Korona vähensi taloudellista aktiiviteettia sekä aiheutti konkurssseja ja työttömyyden kasvua erityisesti palvelualoilla. Koronalla on todennäköisesti vaikutusta siihen, että ohjelmasta tuetuista yrityksistä isompi osuus lakkasi toimimasta aiempiin ohjelmakausiin verrattuna. Venäjän Ukrainaan kohdistuneen hyökkäyssodan aiheuttama epävarmuus maailmantaloudessa, kaupan tyrehtyminen Venäjän kanssa ja itärajan sulkeminen ovat hidastaneet talouskasvua ja aiheuttaneet työttömyyttä ja näköalattomuutta. Pahiten välittömät seuraukset ovat näkyneet itärajan talousalueilla. Ohjelman politiikkatoimien aluetalous- ja työllisyysvaikutuksia arvioitaessa on otettava huomioon nämä yleistä talouskehitystä heikentäneet, ohjelmasta riippumattomat tekijät.

Maaseudun yritysten toimintaympäristö on muuttunut myös teknologiamuutosten ja yksityistaloudellisten toimijoiden päätösten seurauksena. Digitaalisten palveluiden yleistyessä ja väestön keskittyessä yhä harvemmille kaupunkialueille pankkien konttoriverkosto on supistunut merkittävästi. Konttorien lukumäärä laski

voimakkaimmin 1990-luvulla, mutta määrä on edelleen 2000-luvun aikana puolittunut sekä keskittynyt kaupunkeihin ja Helsinki-Uudenmaan alueelle. Yleistäen pankkikonttorit poistuvat kunnista, joissa talouden aktiviteetti ja väestönkehitys ovat laskusuunnassa. Tutkimuksessa todettiin, että pankkikonttorin poistumisella maaseutukunnasta on yhteys vähenevään pitkäaikaisen velan määrään kunnan mikrohenkilöyrityksissä. Lyhytaikaisen lainan osalta ei havaittu vastaavia merkitseviä tuloksia. Pankkikonttorin poistumisella todettiin mikro-osaakeyhtiöiden osalta myös negatiivinen yhteys julkisten rahoitusinstrumenttien (esim. t&k-tuet) saamiseen. Riittävä lainarahoituksen saatavuus on avainasemassa toimivan aluetalouden ja menestyvän elinkeinonharjoittamisen kannalta, sillä suuri osa pk-yritysten investoinneista on riippuvaista pankkirahoituksesta. Siten pankkikonttorin poistuminen yhdessä muiden aluetalouden tekijöiden kanssa voi heikentää investointien rahoitusta ja talouden aktiviteettia entisestään. (Norkio ym. 2025.) Tässäkin tilanteessa maaseutuohjelman tarjoama yritysrahoitus tai maatalouden investointituki voivat nousta merkittävään rooliin.

Kun maaseudun pankkikonttoreita suljetaan, paikallisen yritystoiminnan tuntemus ja ymmärrys vähenevät, ja esimerkiksi maatalousyrittäjät ovat huolestuneita rahoituksen päätöksenteon etääntymisestä kauas paikallistasolta (Kujala ym. 2025, 65). Edellytetyt vakuudet nousevat helposti lainaa tarvitsevan yrittäjän saavuttamattomiin. Tämä on yksi talouden rakennetason kielteinen muutos maaseudun kannalta, eikä siihen ole maaseutuohjelmassa ollut välineitä tarkasteltavalla kaudella, mutta sillä on välillisesti merkitystä siihen, miten vaikuttavia ohjelman toimet voivat olla.

9.1 Ohjelman kokonaiskuva: Ydinmaaseutu aktiivinen kaikissa rahoitusmuodoissa, harvaan asutun maaseudun maatilainvestoinnit laskusuunnassa

Ydinmaaseutu on osoittautunut edelleen hyvin aktiiviseksi ohjelman välineiden käyttäjäksi erityisesti Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan ELY-keskusten alueella. Tämä näkyy maatilainvestoinneissa, mutta myös muiden yritysten hankkeissa. Yritysinvestoinneissa aktiivisina kasvuyritysten alueina erottuivat myös Satakunta ja Varsinais-Suomi. Tulos viittaa siihen, että näiden alueiden talouden pohja pysyy vankkana. Ydinmaaseudulla tulee jatkossa kiinnittää huomiota osaavan työvoiman saatavuuteen, ja siihen, voisiko maaseutuohjelman toimia suunnata sen edistämiseen nykyistä paremmin – koulutuksen tuominen lähelle tai jopa osaksi yrityksen

toimintaa on yksi ratkaisu (Vihinen ym. 2024a). Ilahduttavaa taas harvaan asutulla maaseudulla on muiden yrityshankkeiden määrä ja kehittämishankkeiden aktiivisuus.

Harvaan asutulla maaseudulla erityisen haavoittuva on tällä hetkellä maatilojen tulevaisuus. Harvaan asutun maaseudun osuus maatilojen kilpailukykyä parantavan rahoituksen kohteena on alhainen, ja se ennakoi maatilojen aluetaloudellisen vaikutuksen vähenemistä näillä alueilla. Työllisyyden ja aluetalouden kannalta yhtenä mahdollisuutena on arvioida tämän alueen maatilojen merkitystä aiempaa enemmän huoltovarmuuden, kestävyuden, hoivatalouden ja uudistavan talouden näkökulmista, ja eriyttää politiikkatoimia sen mukaisesti. Samoilla alueilla – etenkin Kainuussa, Kaakkois-Suomessa, Etelä-Savossa ja Pohjois-Karjalassa – yritysrahoitus osui heikoimmin kasvuyrityksiin. Tästäkin näkökohdasta käsin havainnot viittaavat siihen, että yritystoimintaa tulisi näillä alueilla lähestyä erilaisin tavoittein ja välinein.

Kaupungin läheiselle maaseudulle kohdistuu rahoitusmuodoista erityisesti yritysrahoitusta, millä on suora myönteinen yhteys aluetalouteen ja työllisyyteen. Siellä on myös eniten kasvuyrityksiä. Näiden alueiden suhteellisesti paremmasta toimintaympäristöstä johtuen sinne on suunnattu muuta maaseutua pienempi osuus kehittämishankerahoituksesta. Erityisesti näiden alueiden hyvinvoinnin, osallisuuden kokemuksen ja yhteisöllisyyden edistämisen kannalta ennen seuraavaa ohjelmakautta olisi aihetta selvittää, missä määrin muut aluekehitysvälineet tavoittavat kaupungin läheisen maaseudun, ja mikä on maaseudun asema näiden alueiden kehittämisstrategioissa. On mahdollista, että nämä maaseudun yhteisöt uhkaavat jäädä talouden ja hyvinvoinnin kannalta alihöydyntetyiksi, mutta ratkaisua olisi etsittävä laajemmin kuin maaseutuohjelmasta.

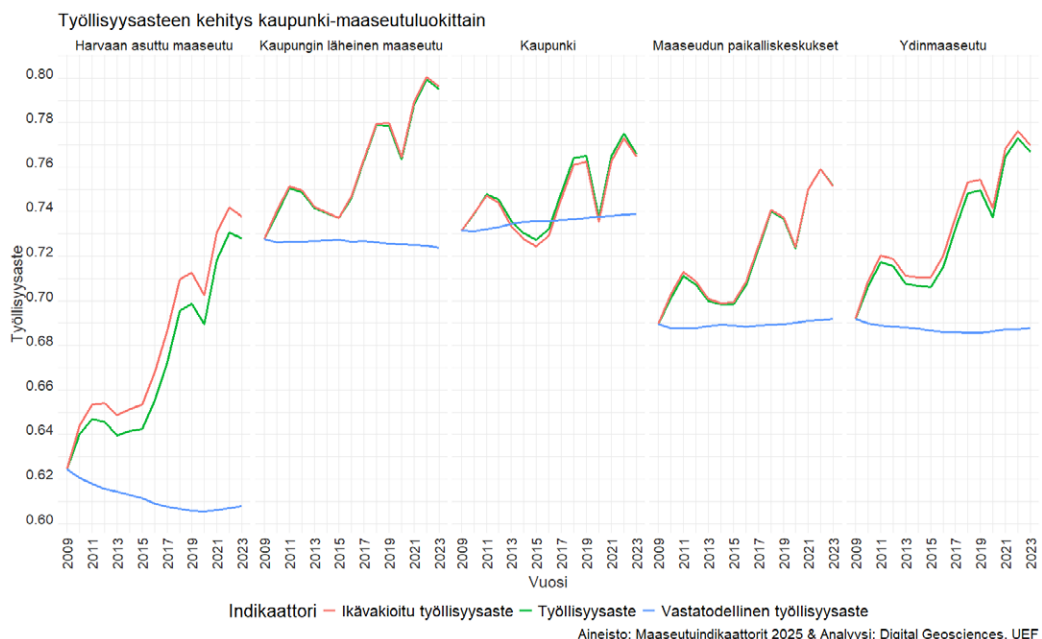
9.2 Maaseutuohjelman perustelu työllisyysasteen kehityksen näkökulmasta

Maaseutuohjelman tarve voidaan perustella maaseutualueiden työllisyysasteen kehityksellä (kuvio 27). Harvaan asutulla maaseudulla työllisyysaste on edelleen alhaisin kaikista kaupunki-maaseutuluokista, noin 73 %. Vaikka taso on matala, on kehitys ollut viime vuosina myönteistä – työllisyysaste on noussut enemmän kuin missään muussa maaseutuluokassa. Toiseksi ja kolmanneksi alhaisimmat työllisyysasteet löytyvät maaseudun paikalliskeskuksista (75 %) ja ydinmaaseudulta (77 %). Sen sijaan korkein työllisyysaste on kaupunkien läheisellä maaseudulla (79,5 %), joka ylittää jopa kaupunkien keskimääräisen työllisyysasteen (76,5 %) (kuvio 27).

Työllisyysasteen positiivinen kehitys maaseudulla on ainakin osittain seurausta tässä tutkimuksessa havaituista maaseutuohjelman myönteisistä vaikutuksista yritystoimintaan ja alueiden taloudelliseen aktiivisuuteen. Tämä osoittaa, että ohjelmaan kohdennettu rahoitus on ollut vaikuttavaa ja tuottanut konkreettisia tuloksia alueiden elinvoiman ja työllisyyden edistämiseksi. Erityisesti harvaan asutulla maaseudulla väestön ikääntyminen vaikuttaa työllisyysasteeseen. Ikävakiomaton työllisyysaste laskee, kun työikäisten osuus pienenee. Tämä näkyy myös niin sanotussa vastatodellisessa työllisyysasteessa, joka huomioi ikärakenteen vaikutuksen: harvaan asutulla maaseudulla tämä mittari on laskenut, kun taas kaupungeissa se on noussut. Väestörakenteen kehitys on siis heikentänyt harvaan asutun maaseudun työllisyysnäkyviä ja samalla tukenut kaupunkien kehitystä.

Maaseutuohjelmalla on myös laajempi merkitys, sillä maaseudun työllisyyden vahvistaminen tukee huoltovarmuutta ja kansallista omavaraisuutta, mikä on erityisen tärkeää muuttuvassa maailmantilanteessa. Tutkimuksessa havaittiin, että kehittämistoimet – kuten yritystuet, koulutusmahdollisuuksien parantaminen ja infrastruktuuri-investoinnit – lisäävät työpaikkoja ja voivat näin houkuttaa ihmisiä jäämään tai muuttamaan maaseudulle. Kehittämishankekuvausten perusteella maaseudulla on runsaasti resursseja, sillä esimerkiksi luontomatkailu, uusiutuvan energian tuotanto ja paikallinen ruokatuotanto tarjosivat ohjelmakauden aikana kasvumahdollisuuksia maaseudulla toimiville yrityksille.

Kuvio 27. Työllisyysasteen kehitys kaupunki-maaseutuluokittain vuosina 2009–2023.

9.3 Maatalouden investointirahoitus paransi työllisyyttä erityisesti suurimpien kotieläintilojen kautta

Maatalouden investoinnit ja investointituki lisäävät maaseutualueiden työllisyyttä sekä suorien että välillisten vaikutusten kautta. Tässä selvityksessä keskityttiin tarkastelemaan investointien vaikutusta tilojen talouden kehittymiseen. Nyt tehdyn tarkastelun tulosten perusteella investointituen ennakointiin kasvattavan investoivien tilojen yrittäjätuloa. Samoin investointiavustus vaikutti selvästi lypsykarjatilojen toteutuneeseen yrittäjätulon ja liikevaihdon kasvuun sekä kannattavuuden paranemiseen. Tulokset vastaavat Niskasen (2019) tuloksia, joiden mukaan maatalouden myyntitulot, liikevaihto ja palkkamenot kasvoivat selvästi investointitukea ohjelmakaudella 2007–2013 saaneilla tiloilla. Maatalouden investointitukea saaneet tilat myös työllistivät enemmän kuin tilat keskimäärin (Niskanen 2019).

Investointiavustuksia kohdentui ohjelmakaudella 2014–2022 euromääräisesti eniten kotieläintalouden, erityisesti lypsykarjatalouden, investointeihin. Tilastokeskuksen maa- ja metsätalousyritysten taloustilaston (2025) mukaan yritysten palkkamenot kasvoivat vuosina 2013–2023 etenkin kotieläintiloilla. Eniten kasvoivat sika-, lypsykarja- ja nautatilojen keskimääräiset palkkamenot (66–105 %). Keskimäärin eniten palkkamenoja oli sika- ja siipikarjatiloihin ja tilakooltaan suurimmilla tiloilla (ha mitattuna) (Tilastokeskus 2025a).

Nyt tehdyn tarkastelun perusteella investointeja tehneet maitotilat olivat keskimäärin suurempia ja kannattavampia kuin ei investointeja tehneet tilat jo ennen investointia. Investointituen vaatimus yrittäjätulon vähimmäiskoosta karsii pienimmät tilat pois investointituen piiristä. Tämä lisää entisestään investointitukea saaneiden tilojen kilpailukykyä ja edistää rakennekehitystä, mikä vaikuttaa myös välillisesti aluetalouteen.

Lisääntyneitä hinta- ja kannattavuusvaihteluita seuranneiden tilojen maksuvalmiusongelmien lisäksi myös muutokset maatilojen omaisuusosien vakuusarvoissa ovat lisänneet viime vuosina maatalouden rahoituksen haasteita. Vakuusarvojen muutoksissa on myös alueellisia eroja. Nämä haasteet voivat entisestään lisätä alueellisia eroja sekä investointien määrässä että maatalouden ja maaseudun työllisyyden kehityksessä tulevaisuudessa. Muutokset pankkien lainanannossa vaikuttavat siis myös maatilojen rooliin maaseudun aluetaloudessa ja työpaikkojen luomisessa.

Tuotannon keskittyminen yhä isommille ja harvemmille tiloille vaikuttaa työvoiman tarpeeseen maataloudessa. Toisaalta tilakoon kasvu lisää, toisaalta tilamäärän väheneminen vähentää työvoiman tarvetta. Samoin tuottavuuden parantamiseksi tehdyt investoinnit koneisiin ja laitteisiin sekä uuteen teknologiaan voivat osaltaan

vähentää työvoiman tarvetta. Maaseutualueilla voi myös olla vaikeuksia rekrytoida osaavaa työvoimaa maatiloille, mikä osaltaan lisää tuotantoon kehittävien tilojen investointeja uuteen, työmäärää vähentävään teknologiaan. Maatilojen väheneminen ja tuotannon keskittyminen vaikuttavat maaseudun työllisyyteen myös välillisesti. Investoinnit sekä lisäävät paitsi maatalouden myös muun muassa kaupan, teollisuuden ja jalostusalojen työllisyyttä investoinnin toteutuksen aikana, että edesauttavat työpaikkojen määrän säilymistä investoinnin seurauksena.

Huomattava osa maatalouden investointituesta kohdistui maatilayrityksille, joille oli myönnetty investointitukea myös edellisellä ohjelmakaudella. Tukien toistuvuus ja hyödynnettävyys yli ohjelmakausien on oleellisen tärkeää yrityksen pitkäjänteisen kehittämisen kannalta. Erityisen tärkeää investointeihin sisältyvän riskin pienentäminen ja rahoituksen saantimahdollisuuksien parantaminen on tilanpitoa aloittaville uusille yrittäjille. Merkittävä osa nuorten viljelijöiden aloitustuen saajien tiloista oli saanut myös investointitukea joko samalla tai edellisellä ohjelmakaudella. Investointituen myöntäminen korotettuna lisää aloittavan yrittäjän mahdollisuuksia kehittää tilaansa heti tilanpidon aloittamisen jälkeen.

9.4 Kehittämishankerahoituksella välillinen vaikutus aluetalouteen, suoraa työllisyysvaikutusta hankeajalla

Kehittämishankerahoitusta arvioitaessa on olennaista pitää mielessä, ettei sitä myönnetä niinkään aluetalouden tukemiseksi tai työpaikkojen lisäämiseksi, vaan laajemmin alueen kestävyuden ja elinvoiman kehittämiseksi. Kehittämishankerahoitusta tulee arvioida ensi sijassa näiden muiden tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta. Kehittämishankerahoituksen keskeisin anti aluetalouteen ja työpaikkoihin syntyy maaseudun toimintaympäristön paranemisen vaikutuksesta – ja se on merkittävä.

Kehittämishankerahoitus jakautuu ELY-keskuskohtaisesti, kunnittain ja aluetyypeittäin mutta myös asukaskohtaisesti maatalouden investointitukea ja yritysrahoitusta tasaisemmin, mikä on paljolti osoitus ELY-rahoitusten ja Leader-toiminnan onnistumisesta näiltä osin.

Kehittämishankkeiden työllisyysvaikutusten arviointi perustuu ohjelman seuranta-indikaattoreihin ja asetettuihin tavoitteisiin. Sekä kehittämistoimien väestöllinen kattavuus että hankeajalla syntyneet työpaikat ovat ylittäneet asetetut tavoitteet.

Työllisyyden kannalta kehittämishankkeissa merkittävää on niiden hankkeen aikainen työllistävä vaikutus, seurantatietojen mukaan noin 9 000 henkilötyövuotta, jotka jakautuvat kiitettävän tasaisesti miesten ja naisten kesken.

Koulutustoimenpiteeseen osallistuneiden määrä on lisääntynyt merkittävästi – yksi aiemman vaikuttavuusarvioinnin keskeisistä havainnoista oli tämän välineen ali-hyödyntäminen aluetalous- ja työllisyysnäkökulmasta.

Kehittämishankkeissa ovat painottuneet erityisesti palvelujen parantaminen sekä panostukset laajakaistainfrastruktuuriin ja sähköisiin palveluihin. Nämä ovat ratkaisevia maaseudun toiminnallisuuden turvaajina etenkin, kun muu rahoitus näihin tarkoituksiin on vähäistä ja jopa vähentynyt. Nämä toimet ovat vaikuttaneet sellaisiin aluetalouden rakenteellisiin edellytyksiin, joita monet muut talouden kehittämistoimet – kuten yleiset koulutus- tutkimus- ja kehittämisinvestoinnit – asettavat jatkuvasti maaseutua erivertaisempaan asentoon (Makkonen ym. 2025).

9.5 Yhteenvetoa yritysrahoituksesta: miljoonan tukieuron suora työllisyysvaikutus noin 8,1 työpaikkaa

Selvityksen tulokset osoittavat, että yritysrahoituksella on merkittäviä myönteisiä vaikutuksia maaseutualueilla toimivien yritysten kehitykseen. Erityisesti investointituet vaikuttivat myönteisesti yritysten työpaikkakehitykseen, ja näin yritysrahoituksella vahvistettiin maaseudulla toimivien yritysten työpaikkakehitystä. Muut yritysrahoituksen toimenpiteet eivät selittäneet tilastollisesti merkitsevästi tuettujen yritysten työpaikkojen lukumäärän kasvua. Tästä huolimatta yli 65 prosenttia yritysrahoituksesta kohdentui yritysten työpaikkojen lukumäärän kasvua vahvistaviin toimenpiteisiin. Myös rahoituksen osumatarkkuus oli kohtalainen, sillä vain 8 prosenttia rahoituksesta suuntautui yrityksiin, jotka lopettivat toimintansa vuoteen 2023 mennessä. Yritysrahoituksen vaikutuksesta syntyneiden työpaikkojen määrällä mitattuna 1 miljoonalla eurolla tukea syntyi politiikkavaikutuksena tuetuissa yrityksissä tuen vaikutuksena noin 8,1 työpaikkaa, kun edellisen ohjelmakauden selvityksen mukaan se oli 8,4 työpaikkaa (Lehtonen 2019).

Verohallinnon aineistoon nojautuvat tulokset vahvistivat, että yritysrahoituksella oli myönteinen vaikutus tuettujen yritysten kehitykseen. Rahoitusta saaneet yritykset menestyivät paremmin kuin vertailuyritykset lähes kaikilla tarkastelluilla mittareilla – erityisesti liikevaihdon, arvonlisäyksen, työpaikkojen määrän ja käyttökateen osalta. Tulokset viittaavat siihen, että yritysrahoitus on tukenut yritysten kasvua ja

taloudellista suorituskykyä laaja-alaisesti. Tämä vahvistaa myös aiemman ohjelma-kauden myönteisiä arvioita yritysrahoituksen vaikuttavuudesta (Lehtonen 2019). Julkisella tuella on ollut konkreettinen rooli yritysten kehityksessä.

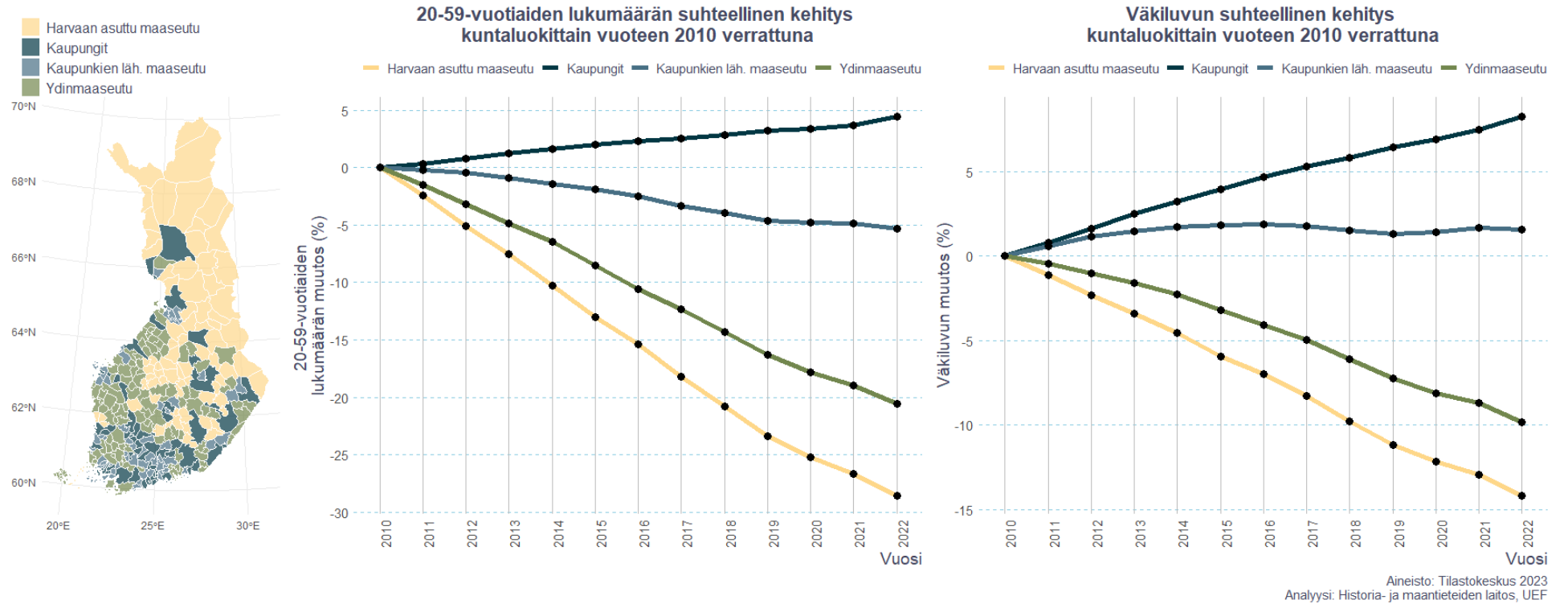
Yritysrahoituksella oli selvä yhteys myös yritysten myönteiseen työpaikkakehitykseen. Tutkimuksessa hyödynnettyjen regressiomallien selitysasteet jäivät alhaisiksi, sillä rahoitukseen liittyvät muuttujat selittivät työpaikkojen lukumäärän kehityksestä vain lmg-indikaattorien perusteella noin 2 prosenttia. Työpaikkakehitys määrytyi tutkimusajanjaksolla siis pääosin muista tekijöistä kuin yritysrahoituksesta, vaikka yritysrahoituksella on vaikutusta tuettujen yritysten työpaikkakehitykseen. Tähän tulokseen tosin vaikutti se, että mallinnuksessa oli käytettävissä vain kolme toimenpidettä, joten ne eivät tunnistanee kovin hyvin rahoituksella toteutettuja hankkeita. Yritysrahoituksen pieni selitysaste mallinnuksessa osoittaaakin, että vaikutusarviointiin tarvitaan lisäinformaatiota siitä, mitä yritysrahoituksella on yrityksissä toteutettu. Esimerkiksi eurot, jotka on käytetty yrityksen energiatehokkuuden parantamiseen, vaikuttavat oletettavasti eri tavoin yrityksen työpaikkakehitykseen kuin eurot, jotka on käytetty yrityksen tuotantokapasiteetin kasvattamiseen. Ensin mainittu rahoitus parantaa yrityksen kannattavuutta, kun puolestaan jälkimmäisen rahoituksen osalta voidaan olettaa olevan suora vaikutus yrityksen työpaikkakehitykseen. Täsmällisempi tieto rahoituksen käytöstä parantaa vaikutusarviointia ja mahdollistaa entistä vaikuttavampia politiikkatoimenpiteitä. Alhaisella informaatiolla vaikutusarviointi laimenee eikä myönnetyt yritysrahoituksen merkityksestä yrityksille saada täsmällistä tietoa. Tämä voi ohjata yritysrahoituksen resursseja tehostamaan kohdentamiseen ja heikentää yleistä suhtautumista yritysrahoitusta kohtaan. Siksi on tärkeää tulevia arviointeja varten kehittää tiedonkeruumenetelmiä.

Alhaiset regressiomallinnuksen selitysasteet viittaavat siihen, että työpaikkakehitykseen vaikuttavat useat muut tekijät, joita ei ole otettu huomioon nykyisessä mallissa. Näitä voivat olla esimerkiksi alueelliset työmarkkinarakenteet, toimialakohtaiset suhdanteet, yritysten innovaatiokyky tai paikalliset koulutus- ja osaamisresurssit. Paikallisilla olosuhteilla näyttää olevan merkitystä yritysten kehityksessä, sillä yrityksen sijainti kaupunkien läheisellä maaseudulla lisäsi yrityksen kasvutodennäköisyyttä. Vastaavaa yhteyttä ei havaittu muissa maaseutuluokissa. Verrattuna edelliseen ohjelmakautteen, erot maaseutuluokkien välillä kasvutodennäköisyyksissä näyttävät myös kasvaneen (Lehtonen 2019). Yritysten sijainnin merkityksen nouseminen esille työpaikkojen lukumäärän kasvutodennäköisyyksissä kannustaa kehittämään erityisesti harvaan asuttujen alueiden elinvoimaa tukevia politiikkatoimia, jotka huomioivat alueiden erityispiirteet ja pitkät etäisyydet. Arvioinnissa havaittiin alueellisia eroja myös ELY-keskusalueiden välillä, mikä korostaa tarvetta myös aluekohtaisesti räätälöidylle kehittämistoimille.

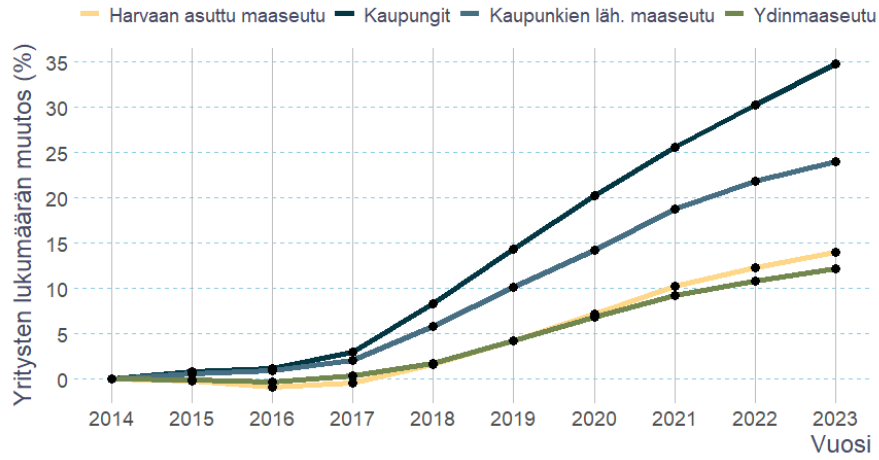
Erot maaseutuluokkien välillä yritysten kasvutodennäköisyyksissä viittaavat maaseutualueiden kehityksen polarisoitumiseen, jolla näyttää olevan vaikutuksia myös yritystoiminnan edellytyksiin. Tämä havainto saa tukea kuviosta 28, jossa on esitetty kuntapohjaisten kaupunki–maaseutuluokkien väestö- ja työpaikkakehitys vuosina 2010–2022. Kehitys on suhteutettu vuoteen 2010, mikä havainnollistaa selkeästi eri maaseutuluokkien kehityspolkujen eriytymistä viime vuosien aikana.

Kuviosta 28 käy ilmi, että kaupunkien läheisen maaseudun kunnat ovat menestyneet kaikilla tarkastelluilla indikaattoreilla – erityisesti väestökehityksessä ja työllisten määrässä – paremmin kuin ydinmaaseudun ja harvaan asutun maaseudun kunnat. Myös ydinmaaseudun ja harvaan asutun maaseudun välillä on havaittavissa eroja, erityisesti väestökehityksessä. Vaikka molemmat alueet ovat kohdanneet pitkittyneen rakennemuutoksen haasteita, ydinmaaseudun kehitys on ollut hieman myönteisempää. Kuviossa 28 näkyy myös, kuinka kaupunkien kehitys on poikennut selvästi muista kuntaluokista ja erottunut edukseen jopa kaupunkien läheisen maaseudun kehityksestä. Näiden havaintojen perusteella yritystoiminnan kehittäminen erityisesti ydinmaaseudulla ja harvaan asutulla maaseudulla tasapainottaa alueellista kehitystä, vahvistaa paikallista elinvoimaa ja luo uusia työpaikkoja alueille, joilla väestö- ja työllisyyskehitys ovat olleet pitkään muita alueita heikompia. Siten tasapainoisen aluekehityksen näkökulmasta maaseutuohjelma on perusteltu, vaikkakin ohjelman rahoituksen alueellisen kohdentamisen voimakkuutta eri maaseutuluokkiin tuleekin tarkastella tulevaisuudessa (Lehtonen ym. 2022).

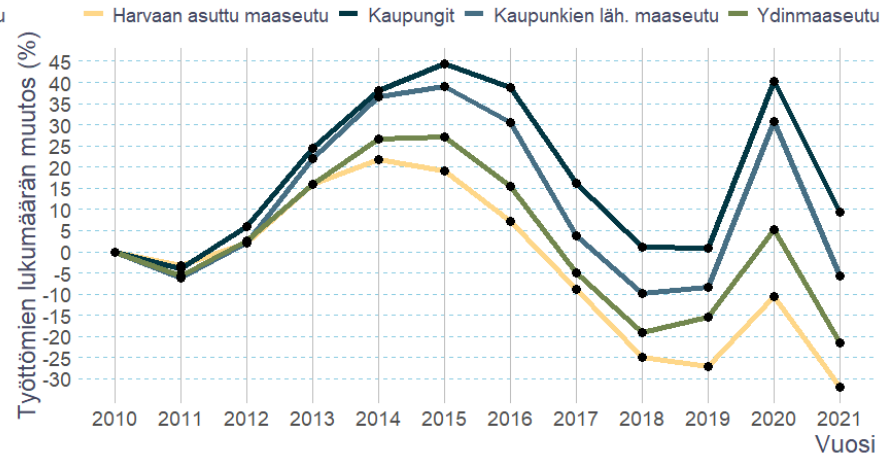
Kuvio 28. Kuntaluokkien väestö- ja työpaikkakehitys vuosina 2010–2022.

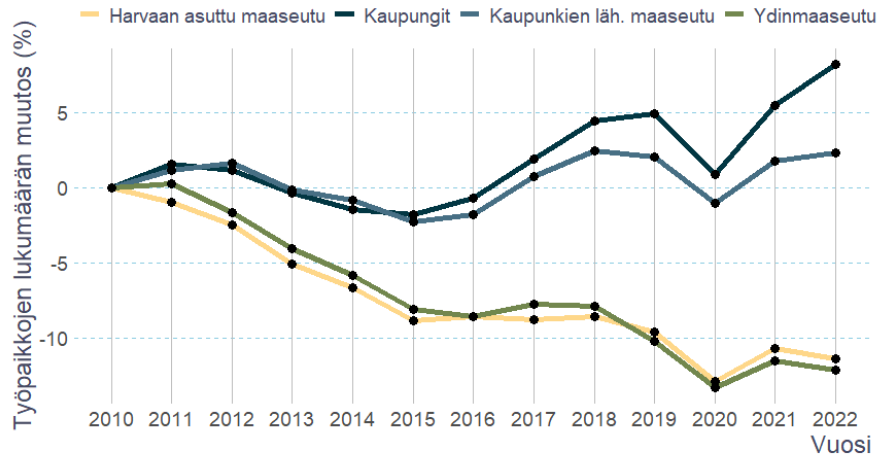
Yritysten lukumäärän suhteellinen kehitys kuntaluokittain vuoteen 2014 verrattuna

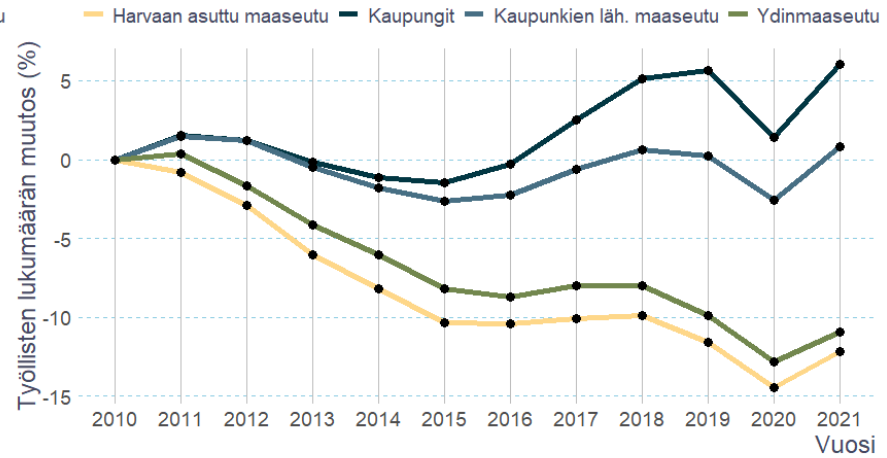
Työttömien lukumäärän suhteellinen kehitys kuntaluokittain vuoteen 2010 verrattuna

Työpaikkojen lukumäärän suhteellinen kehitys kuntaluokittain vuoteen 2010 verrattuna

Työllisten lukumäärän suhteellinen kehitys kuntaluokittain vuoteen 2010 verrattuna

Aineisto: Tilastokeskus 2023
Analyysi: Digital Geosciences, UEF

Tässä arvioinnissa tarkasteltiin myös työpaikkakehityksen alueellisia kokonaisvaikutuksia, jotka on usein jätetty vaikutusarvioinnin ulkopuolelle. Maaseudun kehittämishankkeiden arvioinneissa on perinteisesti keskitytty yritysten itse ilmoittamiin suoriin työpaikkavaikutuksiin, jolloin aluetaloudessa syntyvät kerrannaisvaikutukset ovat jääneet huomioimatta. Yritysrahoituksen vaikutukset eivät kuitenkaan rajoitu yksittäisiin yrityksiin, vaan ne heijastuvat laajemmin alueen taloudelliseen toimeliaisuuteen – esimerkiksi lisääntyneenä kysyntänä alihankkijoille, palveluntarjoajille ja muille paikallisille toimijoille. Arvioinnin perusteella nämä kerrannaisvaikutukset kasvattavat yritysrahoituksen työllisyysvaikutuksia merkittävästi: vaikutus aluetalouksissa on keskimäärin 1,5-kertainen verrattuna suoriin työpaikkavaikutuksiin. Tulos korostaa yritysrahoituksen strategista merkitystä maaseutualueiden elinvoiman vahvistamisessa, ja näin tukee sen asemaa keskeisenä välineenä maaseutupolitiikassa. Jatkossa vaikutusarviointeihin tulisi systemaattisesti sisällyttää myös aluetaloudelliset kerrannaisvaikutukset, jotta päätöksenteon tueksi saadaan kattavampi ja realistisempi kuva rahoituksen vaikuttavuudesta ja siihen liittyvistä alueellisista eroista.

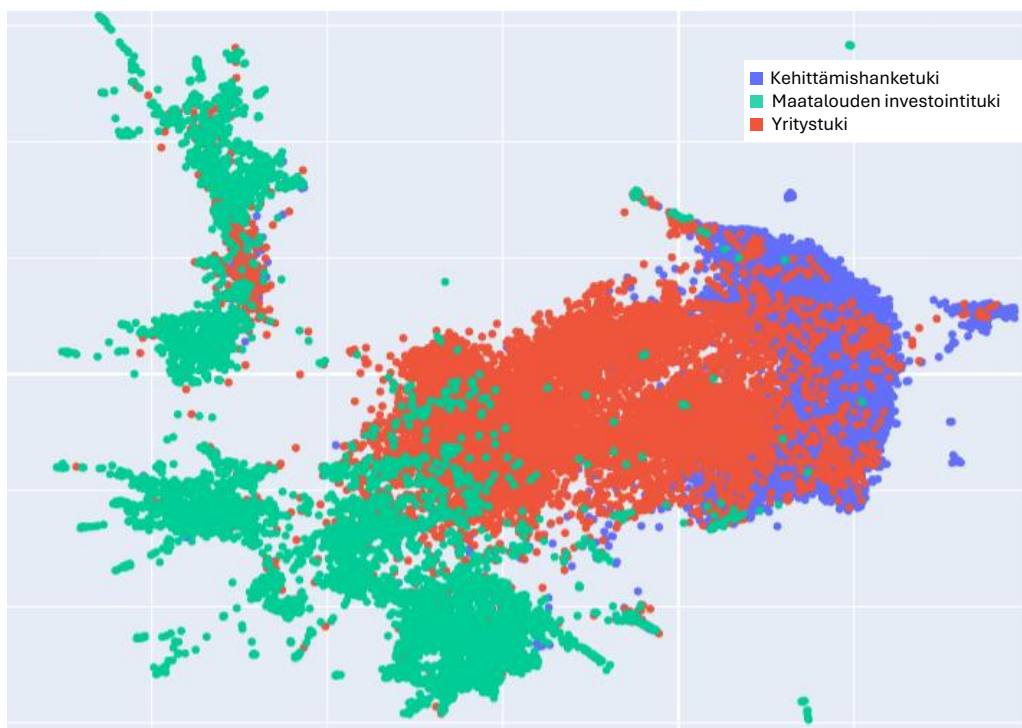
9.6 Menetelmällisiä huomioita vaikutusarvioinnista

Arviointia koskevat tulokset osoittavat tarpeen kehittää maaseutuohjelman vaikutusarviointia. Erityisesti yritysrahoitusta koskeva vaikutusarviointi osoitti, että käytettävissä oleva tilastotieto yritysrahoituksesta ei erittele riittävästi rahoitusta eikä sisällä riittävästi informaatiota rahoituksella toteutetuista hankkeista. Siksi vaikutusarviointia on haastava toteuttaa pelkällä määrällisellä indikaattoritiedolla. Tulevissa arvioinneissa olisikin hyvä hyödyntää arvioinnin apuna tekstinlouhintaa, jolla voidaan tuottaa julkisista hankekuvauksista täsmällistä tietoa esimerkiksi rahoituksella toteutetuista investoinneista. Näin voisi olla mahdollista saada paremmin selville yritysrahoituksen todelliset vaikutusmekanismit.

Tekstinlouhinnan hyödyntämistä tukee kuviossa 29 esitetty hankekuvausten ryhmittely rahoitusmuodoittain, josta nähdään, että karkeasti rahoitusmuodot eroavat sisällöllisesti toisistaan eli kehittävät maaseudun eri osa-alueita. Maaseutuohjelman kehittämishankerahoitus, yritysrahoitus ja maatalouden investointituki näyttävät pääosin olevan sisällöltään erilaisia. Kehittämishankerahoitus pyrkii parantamaan taloudellisen toimeliaisuuden edellytyksiä, kun puolestaan yritysrahoitus ja maatalouden investointituki kehittävät suuremmin maaseudulla tapahtuvaa taloudellista toimeliaisuutta. Kokonaisuudessaan maaseutuohjelma näyttää näin tukevan laaja-alaisesti maaseudun talouskehitystä.

Kuviossa 29 esitetty ryhmittely osoittaa, että tekstinlouhinta tarjoaa arvokasta lisätietoa ohjelman sisällöllisestä painottumisesta ja auttaa tunnistamaan eri tukimuotoihin liittyviä painopisteitä maaseudun kehittämisessä. Havaittu rahoitusmuotojen sisällöllinen eriytyminen viittaa siihen, että eri rahoitusmuodoilla on omat erityiset painopisteet maaseudun kehittämisessä, ja niiden vaikutuksia tulisi arvioida erillisinä kokonaisuuksina, kuten tässä raportissa on tehty. Menetelmä mahdollistaa myös teemojen ja painopisteiden ajallisen seurannan, mikä voi tukea ohjelman strategista ohjausta ja resurssien kohdentamista tulevilla ohjelmakausilla. Ilman tekstinlouhinta edellä kuvattuja tavoitteita ei voida toteuttaa, koska julkisia kehittämishankekuvauksia oli ohjelmakaudella 2014–2022 yhteensä 32 836. Tekstinlouhinta voitaisiin hyödyntää myös arvioimaan eri ohjelmakausien sisällöllistä kehitystä.

Kuvio 29. Rahoitusmuotojen julkisten hankekuvausten ryhmittely tekstinlouhinnalla. Käytetty kielimalli sbert-cased-finnish-paraphrase (Kanerva ym. 2023).

Edellä kuvattujen etujen lisäksi tekstinlouhinnalla voidaan tunnistaa toistuvia teemoja ja sanastoja, jotka kuvaavat hankkeiden tavoitteita, toimenpiteitä ja odotettuja vaikutuksia. Tätä analytiikkaa ei ollut mahdollista tässä arvioinnissa toteuttaa resurssien puuttuessa, mutta se mahdollistaisi laadullisen tiedon systemaattisen analysoinnin ja vertailun eri alueiden ja tukimuotojen välillä. Tällöin voidaan esimerkiksi tarkastella, miten usein hankekuvauksissa esiintyvät käsitteet kuten ”digitalisaatio”, ”ilmastokestävät ratkaisut” tai ”nuorten työllistyminen”, ja miten näiden teemojen painotus on muuttunut ohjelmakausien välillä. Tällainen analyysi tarjoaa arvokasta tietoa maaseudun kehittämisohjelmien strategisista suunnista. Lisäksi se mahdollistaa arvioinnin sille, miten hyvin ohjelmat vastaavat muuttuviin toimintaympäristöihin ja yhteiskunnallisiin tarpeisiin. Tekstinlouhinta voisi siten toimia siltena määrällisen ja laadullisen arvioinnin välillä, tuoden esiin sellaisia vaikutuksia ja kehityssuuntia, joita pelkät numeeriset indikaattorit eivät ohjelma-arvioinneissa tavoita.

Pääasiallisena vaikutusarviointimenetelmänä tässä raportissa hyödynnettiin kontrafaktuaalista arviointia. Verrokkien käyttäminen on keskeinen menetelmä politiikkatoimien nettovaikutusten arvioinnissa. Menetelmä on kuitenkin vaativa: se edellyttää riittävää määrää vertailukelpoisia yrityksiä, jotka voidaan kaltaistaa mahdollisimman hyvin tukea saaneiden yritysten kanssa. Kaltaistaminen varmistaa, että havaittavat erot johtuvat toimenpiteestä, eivät muista tekijöistä. On toki muistettava, ettei ole varmuutta siitä, että kaltaistamisessa voidaan huomioida kaikki oleelliset tekijät. Siksi tuloksiin liittyy aina epävarmuutta, jonka suuruutta on vaikea arvioida. Vaikka mallit eivät koskaan täysin vastaa todellisuutta, tarjoaa huolellisesti rakennettu vertailuasetelma silti merkittävästi luotettavamman kuvan vaikuttavuudesta kuin arviointi ilman vertailuryhmää.

Tarkasteluajanjaksolla on myös suuri merkitys, sillä politiikkatoimien vaikutukset ilmenevät usein viiveellä. Lisäksi tätä arviointia haastoivat arviointijaksolle osuneet kriisit, koronapandemia ja Ukrainan kriisi, jotka vaikuttivat merkittävästi yritysten toimintaan. On myös muistettava, että ohjelma-arvioinnit tehdään usein ohjelman aikana tai pian sen päätyttyä, jolloin vaikutukset eivät välttämättä ole vielä näkyvissä. Tämä nostaa esille tarpeen ohjelmakaudet ylittävään pitkäaikaisseurantaan ja jälkiarviointeihin, jotta politiikkatoimien todelliset vaikutukset voidaan erottaa lyhyen aikavälin häiriötekijöistä. Lisäksi kriisien vaikutusten erottaminen varsinaisten kehittämistoimien vaikutuksista edellyttäisi erillisiä herkkyystarkasteluja, joihin tässä arvioinnissa ei ollut mahdollisuutta. Ohjelmakaudet ylittävää arviointia tukee tässä raportissa tehty havainto tukien ketjuuntumisesta.

9.7 Politiikka- ja tutkimussuosituksia

1. Paikkaperustaisen aluekehittämisen ajattelutavan säilyttäminen ELY-keskuksittain jaettavan rahoituksen kohdentamisessa

Peruste: Tutkimuksessa havaittiin maaseutuluokkien välisiä eroja yritysten työpaikkojen kasvutodennäköisyyksissä. Havainto viittaa siihen, että yritystoiminnan toimintaedellytyksissä on eroja maaseutuluokkien kesken. Havaintoa tukee kuntauokittainen tilastollinen tarkastelu, jossa maaseutuluokkien (kaupunkien läheinen maaseutu, ydinmaaseutu ja harvaan asuttu maaseutu) välinen polarisaatio aluekehityksessä on kasvanut. Myös maatilainvestoinnit osuvat erityyppisille maaseutualueille eri tavoin: ydinmaaseudulla kyse on elinkeinon kannattavuuden ylläpitämisestä, harvaan asutulla maaseudulla maatilalla on laajempia yhteisöä ja aluetaloutta kannattelevia merkityksiä.

Toimenpide: Vahvistetaan ydinmaaseudun ja harvaan asutun maaseudun kuntien merkitystä ELY-keskuksille myönnetyn rahoituksen kohdentamiskriteerinä.

Tavoite: Parannetaan yritysten toimintaedellytyksiä heikoiten kehittyvillä maaseutualueilla.

2. Vahvempi panostus tulevissa ohjelmissa maaseudun osaavan työvoiman turvaamiseen

Peruste: Osassa maatiloja ja muita maaseudun yrityksiä elinkeinotoiminnan kehittäminen ja yrityksen laajentaminen tyrehtyy osaavan työvoiman puutteeseen.

Toimenpide: Koulutuksen tuominen lähemmäs yrityksiä, työssäoppimisen tukeminen oppilaitoksista käsin, ammatillisen etäopetuksen tukeminen.

Tavoite: Osaavan työvoiman tarjoaminen maaseudun aluetaloudessa ja yrityksissä, paikallisia työllistymispolkuja maaseudun nuorille ja muualta maaseudulle muuttamaan haluaville.

3. Kokonaisvaltaisen maaseudun kehittämisen säilyttäminen

Peruste: Lähivuosina väestökehitys haastaa voimakkaasti osaa maaseutualueita. Väestön ikääntymisen myötä maaseutualueiden väestömäärä tulee vähentymään, mikä aiheuttaa monenlaisia haasteita maaseudun toimijoille. Kokonaisvaltainen maaseudun kehittäminen tukee taloudellista toimeliaisuutta maaseudulla sekä mahdollistaa erilaisten asuntokuntien asumisen maaseudulla.

Toimenpide: Säilytetään maaseutuohjelman kokonaisvaltainen maaseudun kehittämisen luonne varmistamalla, että kaikkii rahoitusmuotoja (yritysrahoitus, kehittämishankerahoitus, maatalouden investointituki) hyödynnetään myös tulevaisuudessa osana tulevan rahoituskauden Yhteistä maatalouspolitiikkaa (CAP), jonka olennaisena osana on maatalouden ulkopuolinen maaseudun kehittäminen.

Tavoite: Parannetaan taloudellisen toimeliaisuuden edellytyksiä maaseudulla.

4. Arviointimenetelmien kehittäminen ja informaation lisääminen rahoitetuista hankkeista

Peruste: Tilastollisen mallinnuksen perusteella yritysrahoitus vaikutti myönteisesti tuettujen yritysten työpaikkakehitykseen, mutta toimenpiteiden selitysasteet jäivät alhaisiksi. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että toimenpiteet eivät yksilöi ja tunnista riittävästi rahoituksen merkitystä työpaikkakehityksessä, joten mallinnus jää tehottomaksi. Käytettyjen toimenpidetietojen tulisi tunnistaa paremmin, mitä rahoituksella on yrityksessä tehty.

Toimenpide: Parannetaan arvioinnissa käytettävää tietosisältöä kehittämällä indikaattoritietoa, mutta myös hyödyntämällä arvioinnissa kehittyneitä menetelmiä, kuten tekstinlouhintaa.

Tavoite: Kehitetään Suomessa huippututkimukseen pohjautuvia maaseutupolitiikan arviointimenetelmiä.

5. Vaikutetaan siihen, että maaseutuohjelman politiikkatoimet painottuisivat nykyistä enemmän uudistamaan talouden rakenteita niiden säilyttämisen sijaan

Peruste: Olemassa olevia talouden rakenteita ylläpitävät rahoitukset johtavat alueellisen eriarvoistumisen lisääntymiseen.

Toimenpide: Vahvistetaan tulevassa ohjelmassa nykyistä enemmän tutkimus-, koulutus- ja innovaatiotoimia, jotka räätälöidään rohkeammin erityyppisille maaseutualueille.

Tavoite: Uudistetaan maaseudun talouden rakenteita, parannetaan alueiden kilpailukyvyyn ja hyvinvoinnin edellytyksiä, ja käännetään alueellisen eriarvoistumisen suuntaa.

Liitteet

Liite 1. Maatalouden investointituen toimenpidetyyppien uudelleen luokittelu.

Vanha luokka	Uusi luokka
Biokaasulaitosten rakentaminen	Kuivurit, varastot ja energiainvestoinnit
Energiatuotannon rakentamisinvestoinnit	Kuivurit, varastot ja energiainvestoinnit
Kuivaamoiden rakentamisinvestoinnit	Kuivurit, varastot ja energiainvestoinnit
Tuotantovarastojen rakentamisinvestoinnit	Kuivurit, varastot ja energiainvestoinnit
Konevarastojen rakentamisinvestoinnit	Kuivurit, varastot ja energiainvestoinnit
Lihakarjatalouden rakentamisinvestoinnit	Lihautojen kasvatusta
Lypsykarjatalouden rakentamisinvestoinnit	Maidontuotanto
Hevostalouden rakentamisinvestoinnit	Muu kotieläintalous
Lammas- ja vuohitalouden rakentamisinvestoinnit	Muu kotieläintalous
Sadonkorjuukoneen hankinta yhteiskäyttöön	Puutarhatalous
Kasvihuonetuotannon rakentamisinvestoinnit	Puutarhatalous
Salaojitus	Salaojitus
Lihasiipikarjatalouden rakentamisinvestoinnit	Siipikarjatalous
Sikatalouden rakentamisinvestoinnit	Sikatalous
Tuotantohygieniaa ja eläinten hyvinvointia parantavat investoinnit	Eläinten hyvinvointi ja tuotantohygienia
Tuotantohygieniaa ja eläinten hyvinvointia parantavat rakentamisinvestoinnit	Eläinten hyvinvointi ja tuotantohygienia
Tuotantohygieniaa ja eläinten hyvinvointia parantavat koneet ja laitteet	Eläinten hyvinvointi ja tuotantohygienia
Maataloustuotteiden myyntikunnostuksen investoinnit	Muu
Työympäristöä ja ympäristön tilaa edistävät investoinnit	Muu
Mehiläistalouden investoinnit	Muu

Liite 2. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014–2020 – aluetalouteen ja työllisyyteen liittyvien toimenpiteiden arviointi (Euroopan komission arviointikysymykset ja täydentävä kansallinen kysymys).

Liite on tallennettu omana tiedostonaan osoitteeseen:

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-737-2>

Lähteet

Kirjallisuus

- Adda, J. & Cooper, R. (2000). Balladurette and Juppette: A discrete analysis of scrapping subsidies. *Journal of Political Economy* 108(4): 778–806. <https://doi.org/10.1086/316096>
- Aho, P. & Rahkonen, J. (2014). Maaseutubarometri 2014. Tutkimusraportti. 17.1.2014. Taloustutkimus Oy. https://mmm.fi/documents/1410837/1516647/Maaseutubarometri+2014_LOPPURAPORTTI.pdf/3d544033-79ea-453d-9406-4ba37ffdf4aa/Maaseutubarometri+2014_LOPPURAPORTTI.pdf
- Andersson, A., Höjgård, S. & Rabinowicz E. (2017). Evaluation of results and adaptation of EU Rural Development Programmes. *Land Use Policy* 67: 298–314. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2017.05.002>
- Arovuori, K., Auri, E., Haanpää, S., Pyykkönen, S., Ranta, T., Rannanpää, S., Rinta-Kiikka, S., Toikkanen, H. & Yrjölä, T. (2017). Selvitys maaseudun kehittämissuhteen 2014–2020 tuloksista ja vaikutuksista maatalousalan kilpailukykyyn. PTT työpapereita 192. Pellervon taloustutkimus PTT. <https://www.ptt.fi/wp-content/uploads/media/liitteet/tp192.pdf>
- Assmuth, A., Artell, J., Hiedanpää, J., Kull, M., Lankia, T., Pouta, E., Ramcilovic-Suominen, S., Salo, M., Sell, M., Soini, K., Tyrväinen, L., Vihinen, H., Viitala, E.-J., Voutilainen, O. & Weckroth, M. (2025). Taloustieteiden ja vaihtoehtoisten talousnäkökulmien mahdollisuudet luonnonvarojen tutkimuksessa. Luonnonvaraja biotalouden tutkimus 27/2025. Luonnonvarakeskus. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-419-047-3>
- Austin, P. (2011). An introduction to propensity score methods for reducing the effects of con-founding in observational studies. *Multivariate Behavioral Research* 46(3): 399–424. <https://doi.org/10.1080/00273171.2011.568786>
- Chan, K.C.G., Yam, S.C.P. & Zhang, Z. (2016). Globally Efficient Non-parametric Inference of Average Treatment Effects by Empirical Balancing Calibration Weighting. *Journal of the Royal Statistical Society Series B: Statistical Methodology* 78(3): 673–700. <https://doi.org/10.1111/rssb.12129>
- Diamond, A., & Sekhon, J.S. (2013). Genetic matching for estimating causal effects: A general multivariate matching method for achieving balance in observational studies. *Review of Economics and Statistics*, 95(3): 932–945.
- Domac, J., Richards, K. & Risovic, S. (2005). Socio-economic drivers in implementing bioenergy projects. *Biomass and Bioenergy* 28(2): 97–106. <https://doi.org/10.1016/j.biombioe.2004.08.002>
- Greene, W.H. (2002). *Econometric Analysis*. Prentice Hall, 5th edition.

- Greifer, N. (2023). cobalt: Covariate Balance Tables and Plots. <https://ngreifer.github.io/cobalt/>. Viitattu 27.11.2024.
- Grömping, U. (2006). Relative importance for linear regression in R: The package relaimpo. *Journal of Statistical software* 17(1): 1–26. <https://doi.org/10.18637/jss.v017.i01>
- Helminen, V., Nurmio, K. & Vesanen, S. (2020). Kaupunki-maaseutu-alueuokitus 2018. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 21/2020. Suomen ympäristökeskus. <http://hdl.handle.net/10138/315440>
- Hirvonen, T., Rautiainen, S., Lemponen, V., Jolkkonen, A., Kahila, P. & Rannanpää, S. (2024). Kuinka monta meitä on jäljellä viiden vuoden kuluttua? Kyläkauppojen tukikauden 2022–2023 arviointi. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2024:4. Maa- ja metsätalousministeriö. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-864-5>
- Ho, D., Imai, K., King, G., & Stuart, E. A. (2011). MatchIt: Nonparametric Preprocessing for Parametric Causal Inference. *Journal of Statistical Software*, 42(8): 1–28. <https://doi.org/10.18637/jss.v042.i08>
- Johansson, A., Kisch, P. & Mirata, M. (2005). Distributed economies – A new engine for innovation. *Journal of Cleaner Production* 13(10–11): 971–979. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2004.12.015>
- Kanerva, J., Ginter, F., Chang, L.H., Rastas, I., Skantsi, V., Kilpeläinen, J., Kupari, H.M., Piirto, A., Saarni, J., Sevón, M. & Tarkka, O. (2023). Towards Diverse and Contextually Anchored Paraphrase Modeling: A Dataset and Baselines for Finnish. *Natural Language Engineering* 30(2): 319–353. <https://doi.org/10.1017/S1351324923000086>
- Klette, T.J., Møen, J. & Griliches, Z. (2000). Do subsidies to commercial R&D reduce market failures? *Microeconomic evaluation studies. Research Policy* 29(4–5): 471–495. [https://doi.org/10.1016/S0048-7333\(99\)00086-4](https://doi.org/10.1016/S0048-7333(99)00086-4)
- Kuhmonen, T., Kuhmonen, I. & Kytölä, L. (2018). Itä-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmien 2014–2020 väliarviointi. Raportteja 66/2018. Etelä-Savon ELY-keskus. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-751-5>
- Kujala, P., Korhonen, O., Lemmetti, E. & Lindelöf, L. (2023). Kotieläintilojen investointiavustusten vaikuttavuuden arviointi. PTT raportteja 283. Pellervon taloustutkimus PTT. <https://www.ptt.fi/julkaisut/kotielaintilojen-investointiavustusten-vaikuttavuuden-arviointi/>
- Kujala, P., Niskanen, O. & Noro, K. (2024). Kohti maatalouden kestävää rahoitusta - maatalousyrittäjien ja pankkien rahoitusneuvottelijoiden näkemyksiä. PTT raportteja 291. Pellervon taloustutkimus PTT. <https://www.ptt.fi/julkaisut/koh-ti-maatalouden-kestavaa-rahoitusta-maatalousyrittajien-ja-pankkien-rahoitus-neuvottelijoiden-nakemyksia/>

- Kujala, P., Niskanen, O., Kinnunen, P., Karhula, T., Väre, M. & Forsman-Hugg, S. (2025). Maatalouden rahoitusasema muuttuvassa toimintaympäristössä. PTT raportteja 299. Pellervon taloustutkimus PTT. <https://www.ptt.fi/julkaisut/maatalouden-rahoitusasema-muuttuvassa-toimintaymparistossa/>
- Lee, J.-W. (1996). Government interventions and productivity growth. *Journal of Economic Growth* 1: 391–414.
- Lehtonen, O. (2019). Yritysrahoituksen vaikuttavuus yritysten toiminnan mittareihin. Teoksessa Vihinen, H., Voutilainen, O. & Muilu, T. (toim.): Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmien työllisyys- ja aluetalousvaikutukset – vaikuttavuusanalyysi kaudelta 2007–2013. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2019:16. Maa- ja metsätalousministeriö. s. 167–193. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-005-2>
- Lehtonen, O. (2023). Do the subsidies of the Rural Development Programme increase employment in rural firms? A counterfactual impact evaluation from Mainland Finland. *European Countryside* 15(2): 167–185. <https://doi.org/10.2478/euco-2023-0009>
- Lehtonen, O. & Tykkyläinen, M. (2012). Työpaikkakehityksen alueelliset kehitysprosessit Itä-Suomessa 1994–2003. *Terra* 123(2): 85–105. <https://terra.journal.fi/article/view/106923/62605>
- Lehtonen, O., Vihinen, H. & Salminen, M. (2022). Kohti politiikka- ja paikkaperustaista kehittämisrahoituksen allokointia. *Maaseutututkimus* 30(1): 61–87. <https://doi.org/10.51807/maaseutututkimus.119853>
- Lehtonen, O. & Voutilainen, O. (2021). Kaupunkien ja maaseudun välinen digitaalinen kuilu on syventynyt korona-aikana. *Maaseutupolitiikan blogi*. 10.12.2021. <https://www.maaseutupolitiikka.fi/blog/kaupunkien-ja-maaseudun-valinen-digitaalinen-kuilu-on-syventynyt-korona-aikana>
- Lehtonen, O., Voutilainen, O. & Muilu, T. (2023). Tietoliikenneyhteydet ja kuntien mahdollisuudet hyötyä digitalisaatiosta. *Terra* 135(1): 3–26. <https://doi.org/10.30677/terra.122269>
- Makkonen, T., Hirvonen, T., Lehtonen, O., Lemponen, V., Rautiainen, S., Vihinen, H. & Voutilainen, O. (2025). Julkisten rahavirtojen kohdentuminen maaseutu- ja kaupunkialueille. *Spatia raportteja* 1/2025. Itä-Suomen yliopisto, Alue- ja kuntatutkimuskeskus SPATIA. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-5482-4>
- Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014–2020. <https://arkisto.maa-seutu.fi/maaseutuverkosto/maaseutuohjelma>
- Miller, R. & Blair, P. (1985). *Input-output analysis: Foundations and extensions*. Prentice-Hall, Englewood Cliffs.
- Mustakangas, E. (2024). Relying on LEADER? A place-based policy approach to the rural development of Finnish municipalities. *Fennia - International Journal of Geography* 202(1): 37–54. <https://doi.org/10.11143/fennia.137651>

- Niskanen, O. (2019). Maatalouden investointitukea saaneiden maatilojen kehitys. Julkaisussa: Vihinen, H., Voutilainen, O., Muilu, T., Lehtonen, O., Niskanen, O., Strandén, M. & Knuutila, M. (2019). Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmien aluetalous- ja työllisyysvaikutukset: Vaikuttavuusanalyysi kaudelta 2007–2013. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2019:16. Maa- ja metsätalousministeriö. s. 120–127. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-005-2>
- Norkio, A., Busk, H. & Alasalmi, J. (2025). Maaseudun pankkikonttoriverkko ja yritysten toimintaedellytykset: Yritysten lainansaanti ja liiketoiminnan kehitys pankkikonttorien määrän vähentyessä. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2025:10. Maa- ja metsätalousministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-717-4>
- Okkonen, L. (2008). From exogenous to endogenous development in Scottish forestry: The feasibility of small-scale wood energy enterprise. *Journal of Environmental Planning and Management* 51(2): 221–232. <https://doi.org/10.1080/09640560701864852>
- Okkonen, L. & Lehtonen, O. (2017). Local, Regional and National Level of the Socio-economic Impacts of a Bio-oil Production System – A Case in Lieksa, Finland. *Renewable & Sustainable Energy Reviews* 71: 103–111. <https://doi.org/10.1016/j.rser.2017.01.003>
- Porro, G. & Salis, V. (2018). Do local subsidies to firms create jobs? Counterfactual evaluation of an Italian regional experience. *Paper in Regional Science* 97(4): 1039–1057. <https://doi.org/10.1111/pirs.12317>
- Pyykkönen, P., Kytölä, L., Kuhmonen, I., Ponnikas, J., Keränen, R. & Arovuori K. (2016). Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman 2007-2013 jälkiarviointi. Maa- ja metsätalousministeriö 10/2015. Maa- ja metsätalousministeriö. <https://mmm.fi/jalkiarviointi>
- Rehunen, A. & Pakarinen, H. (2024). Vähittäiskaupan rakenteen, sijainnin ja asiainnin muutokset 2000–2022. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 36/2024. Suomen ympäristökeskus. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-5707-3>
- Rosenbaum, P. & Rubin, D.B. (1983). The central role of the propensity score in observational studies for causal effects. *Biometrika* 70(1): 41–55. <https://doi.org/10.1093/biomet/70.1.41>
- Sekhon, J.S. (2011). Multivariate and propensity score matching software with automated balance optimization: the Matching package for R. *Journal of Statistical Software* 42(7): 1–52. <https://doi.org/10.18637/jss.v042.i07>
- Sillanpää, K. & Ålander, T. (2017). Maaseutukatsauksen 2017 kansalaiskyselyn yhteenvetoraportti. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 8/2017. Maa- ja metsätalousministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-453-960-9>
- Suomen ympäristökeskus (2023). Kaupunki-maaseutuluokitus. Julkaistu 21.4.2022 / Päivitetty 16.2.2023. <https://www.ymparisto.fi/fi/rakennettu-ymparisto/kaupunkiseudut-ja-kaupungistuminen/kaupunki-maaseutuluokitus>

- Suomen ympäristökeskus (2025). Valtaosalla suomalaisista lähikauppa – katsauksen teemaosiona palvelujen saavutettavuus. Julkaistu 14.5.2025 / Päivitetty 15.5.2025. <https://www.syke.fi/fi/tietoa-meista/uutiset/valtaosalla-suomalaisista-lahikauppa-katsauksen-teemaosiona-palvelujen-saavutettavuus>.
- Taloustohtori (2025a). Luke Taloustohtori. <https://taloustohtori.luke.fi/>
- Tonts, M., Argent, N. & Plummer, P. (2012). Evolutionary perspectives on rural Australia. *Geographical Research* 50(3): 291–303. <https://doi.org/10.1111/j.1745-5871.2011.00745.x>
- Tonts, M., Plummer, P. & Argent, N. (2014). Path dependence, resilience and the evolution of new rural economies: Perspectives from rural Western Australia. *Journal of Rural Studies* 36: 362–375. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2014.04.001>
- Toomet, O. & Henningsen, A. (2008). Sample Selection Models in R: Package sampleSelection. *Journal of Statistical Software* 27(7): 1–23. <https://doi.org/10.18637/jss.v027.i07>
- Valtiontalouden tarkastusvirasto (2024). Maatalouden investointituet – Kannattavuuden ja kilpailukyvyn kehittäminen. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 7/2024. Valtiontalouden tarkastusvirasto. <http://urn.fi/urn:isbn:978-952-499-553-5>
- Vihinen, H., Voutilainen, O., Muilu, T., Lehtonen, O., Niskanen, O., Strandén, M. & Knuuttila, M. (2019). Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmien aluetalouden- ja työllisyysvaikutukset: Vaikuttavuusanalyysi kaudelta 2007–2013. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2019:16. Maa- ja metsätalousministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-005-2>
- Vihinen, H., Kallioniemi, M.K., Korhonen, K., Niskanen, L. & Voutilainen, O. (2024a). Maaseudun toimialojen työvoiman saatavuus ja tulevaisuuden tarpeet vuoteen 2040. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 59/2024. Luonnonvarakeskus. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-939-0>
- Vihinen, H., Korhonen, K., Saukkonen, T., Voutilainen, O. & Kaseva, J. (2024b). Mitä mieltä maaseudusta?: Maaseutubarometri 2023. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 79/2024. Luonnonvarakeskus. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-968-0>
- Vuotuinen täytäntöönpanokertomus. Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma 2014–2020. Ajanjakso 01/02/2024–31/12/2024.

Aineistot

- Agrigaattori. Maaseutuohjelman indikaattorit 2014–2020. <https://www.luke.fi/fi/tilastot/indikaattorit/agrikaattori-maaseutuohjelman-indikaattorit-20142020>
- Maaseutu.fi (2025). Edistymisen mittarit. Muokattu 27.3.2025. <https://arkisto.maaseutu.fi/maaseutuverkosto/tavoitteet-ja-tulokset/edistyminen>
- Ruokavirasto (2024). Erillistilaus. Kehittämishanke-, maatalousinvestointi-, nuoren viljelijän aloitustuki - ja yritysrahoitusaineisto. Tilanne 7.4.2024.
- Taloustohtori (2025b). Vaikutusanalyysi -palvelu. Aineisto: Luke kannattavuuskirjanpitoaineisto. 15.4.2025. Luke Taloustohtori. <https://taloustohtori.luke.fi/>
- Tilastokeskus (2025a). Maa- ja metsätalousyrittäjien taloustilasto. <https://stat.fi/til/mmtal/>
- Tilastokeskus (2025b). Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö. <https://stat.fi/tilasto/sutivi>
- Tilastokeskus (2025c). Yritysrekisteriaineisto. Erillistilaus. Sisältää yritysten toimintatietoja, kuten liikevaihtoluokan, henkilöstömäärän sekä yrityksen toimialan, osoitteen sekä oikeudellisen muodon. Aineisto saatu maaliskuussa 2025.
- Verohallinto (2025). Erillistilaus. Sisältää laajasti yritysten taloustilannetta kuvaavia muuttujia liikevaihdosta, arvonlisäyksestä, käyttökatteesta, tilikauden voitosta ja suhteellisesta velkaantuneisuudesta vuosilta 2018-2023. Aineisto saatu toukuussa 2025.

maaseutu.fi

Maa- ja metsätalousministeriö
Hallituskatu 3 A, Helsinki
PL 30, 00023 Valtioneuvosto
mmm.fi

ISBN: 978-952-366-737-2 PDF
ISSN: 2984-5394 PDF